Załącznik nr 1 do Uchwały Nr ……./VII/2017
z dnia 24.02.2017 r.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020

Program Rewitalizacji Miasta Józefowa na lata 2016-2023

Józefów 2016

1. Wprowadzenie 3
1.1. Wstęp 3
1.2. Wykorzystane skróty 4
1.3. Zestawienie głównych regulacji oraz dokumentów wykorzystanych przy opracowaniu Programu Rewitalizacji 5
1.4. Metodologia 6
1.5. Partycypacja społeczna w procesie przygotowania programu rewitalizacji 9
1.6. Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi miasta Józefowa .. 16
2. Diagnoza miasta i delimitacja obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji 20
2.1. Sfera społeczna 20
2.1.1. Ludność 20
2.1.2. Pomoc społeczna 22
2.1.3. Rynek pracy i bezrobocie 23
2.1.4. Bezpieczeństwo 25
2.1.5. Oświata 27
2.1.6. Aktywność społeczna 29
2.1.7. Uczestnictwo w życiu kulturalnym 31
2.2. Sfera gospodarcza 32
2.2.1. Przedsiębiorczość 32
2.3. Sfera środowiskowa 34
2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna 37
2.4.1. Infrastruktura komunalna 37
2.4.2. Mieszkania 41
2.5. Określenie obszaru zdegradowanego 42
2.6 Określenie obszaru rewitalizacji 45
3. Wizja 50
3.1. Wizja rozwoju Podobszaru rewitalizacji nr 1 50
3.2. Wizja rozwoju Podobszaru rewitalizacji nr 2 50
3.3. Cele rewitalizacji i kierunki działania 51
4. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne 54
4.1. Wykaz głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych – Lista A 55
4.2. Przedsięwzięcia uzupełniające 82
4.3. Przedsięwzięcia uzupełniające rekomendowane do realizacji 83
4.4. Powiązanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z problemami i celami rewitalizacji 84
4.5. Mechanizmy zapewnienia komplementarności 86
5. Ramy finansowe realizacji Programu Rewitalizacji 89
5.1. Indykatywne ramy finansowe 89
5.2. Wybrane źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych 90
6. System wdrażania programu rewitalizacji 95
6.1. System realizacji 95
6.2. System monitorowania i oceny Programu Rewitalizacji 99
6.2.1. Monitoring Programu Rewitalizacji 99
6.2.2. Ocena Programu Rewitalizacji 99
6.2.3. Wskaźniki realizacji programu rewitalizacji 100
6.3. Mechanizmy włączania mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji 103
Spis Tabel 105
Spis rycin 106

1. Wprowadzenie

1.1. Wstęp

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach rewitalizacyjnych na lata 2014 – 2020, pod pojęciem rewitalizacji należy rozumieć: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez działania kompleksowe (…) integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji". W odpowiedzi na tak zarysowaną ideę rewitalizacji obszarów o szczególnych potrzebach rozwojowych powstał Program Rewitalizacji Miasta Józefowa na lata 2016-2023 (dalej: PR). Niniejszy program stanowi dokument uszczegóławiający politykę rozwoju lokalnego prowadzonego przez władze Józefowa. Jest to opracowanie, które w najbliższych latach nadawało będzie kierunek szczególnym celom rozwoju miasta z kilku względów:

- odnosi się do konkretnego – określonego przestrzennie terytorium, które charakteryzuje się kumulacją negatywnych zjawisk w sferze społecznej, środowiskowej i/lub technicznej i/lub przestrzenno – funkcjonalnej;
- odnosi się do określonych grup mieszkańców gminy. Przeprowadzona na poziomie delimitacji obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji diagnoza oraz zorganizowany proces uspołeczniania, pozwoliły określić interesariuszy, w tym potencjalnych beneficjentów polityki rewitalizacyjnej, których potrzeby będą zaspakajane w pierwszej kolejności;
- odnosi się do wyraźnie sprecyzowanych problemów i potrzeb obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji, swoistych dla wytypowanych terenów miasta, potwierdzonych w procesie partycypacji oraz wynikających z obowiązujących już lokalnych polityk publicznych (innych aktualnych dokumentów/opracowań planistycznych). Takie kompleksowe podejście stymulowało będzie skuteczne i efektywne ograniczanie negatywnych zjawisk w mieście.
- PR jest opracowaniem holistycznym. Przesądza o tym zarówno tryb i zakres prac koncepcyjnych, wyznaczona wizja (dla poszczególnych Podobszarów) cele rewitalizacji i kierunki działania, wypracowany system zarządzania rewitalizacją, jak również zintegrowany oraz zrównoważony charakter planowanych przedsięwzięć. PR uwzględnia problemy różnych grup i środowisk oraz przewiduje realizację projektów zarówno tzw. „twardych" – mieszczących się w obszarze inwestycji w szeroko pojętą infrastrukturę techniczną, jak i tych „miękkich" – stymulujących kapitał ludzki oraz społeczny miasta.

Proces powstawania *Programu Rewitalizacji Miasta Józefowa na lata 2016-2023*, obejmujący prace organizacyjne i analityczne zmierzające do przygotowania delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, a następnie samego PR trwał od maja 2016 r. W prace nad PR zaangażowani byli: władze miasta, urzędnicy miejscy, pracownicy gminnych jednostek organizacyjnych, mieszkańcy, przedstawiciele instytucji społecznych i środowiska gospodarczego oraz zewnętrzni eksperci.

PR został przygotowany i opracowany zgodnie z wymogami określonymi w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku (dalej: Wytyczne) oraz Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego (dalej: Wytyczne wojewódzkie). W związku z tym struktura PR i zawartość merytoryczna wynika z określonych tam zaleceń. Struktura dokumentu obejmuje następujące treści:

- wprowadzenie prezentujące kontekst opracowania, najważniejsze zagadnienia merytoryczne (metodologię, zestawienie najważniejszych skrótów, wykaz najważniejszych opracowań i regulacji), powiązanie PR z opracowaniami strategicznymi miasta Józefowa oraz opis procesu partycypacji społecznej przeprowadzonego na etapie przygotowania PR;
- diagnozę miasta oraz delimitację przestrzenną obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji – wskazanie konkretnych obszarów miasta, które poddane zostaną działaniom rewitalizacyjnym;
- wizję rewitalizacji – czyli określenie efektów wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej;
- cele rewitalizacji oraz kierunki działania – ich charakterystykę;
- zestawienie głównych problemów rewitalizacyjnych oraz identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych;
- wykaz przedsięwzięć głównych – projektów rewitalizacyjnych wraz z ich szczegółowym opisem (Lista A);
- opis innych, uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych rekomendowanych do realizacji w ramach rewitalizacji, ujętych w formułę pakietów przedsięwzięć,
- komplementarność procesu rewitalizacji;
- indykatywne ramy finansowe dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- opis systemu implementacji PR uwzględniający kwestie organizacyjne oraz ramowy harmonogram realizacji;
- system monitoringu i oceny PR wraz z rekomendowanymi wskaźnikami;
- mechanizmy włączania mieszkańców i grup interesariuszy w realizację PR.

Powstanie *Programu Rewitalizacji Miasta Józefowa na lata 2016-2023* stanowi wyraz świadomości władz miasta, odnośnie występowania problemów społecznych, a także przestrzennych, technicznych czy funkcjonalnych, ale przede wszystkim ich koncentracji na określonych obszarach gminy.

1.2. Wykorzystane skróty

BDL: Bank Danych Lokalnych
BP: budżet państwa
EFRR: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW: Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS: Europejski Fundusz Społeczny
FS: Fundusz Spójności
GUS: Główny Urząd Statystyczny

KPP: Komenda Powiatowa Policji
MEN: Ministerstwo Edukacji Narodowej
MIiB: Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa
MIiR: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
MKiDN: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MRPiPS: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MR: Ministerstwo Rozwoju
MSiT: Ministerstwo Sportu i Turystyki
mpzp: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
NFOŚiGW: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OHP: Ochotniczy Hufiec Pracy
PCPR: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PO KL: Program Operacyjny Kapitał Ludzki
POIiŚ: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO WER: Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PR: Program Rewitalizacji Miasta Józefowa na lata 2016-2023
PUP: Powiatowy Urząd Pracy
RPO WM 2007 – 2013: Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2013
RPO WM 14-20: Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020
SP: Szkoła Podstawowa
WFOŚiGW: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WM: Wspólnota Mieszkaniowa
Wytyczne: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku
Wytyczne wojewódzkie: Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego
ZPORR WM: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Mazowieckiego

1.3. Zestawienie głównych regulacji oraz dokumentów wykorzystanych przy opracowaniu Programu Rewitalizacji

1. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777)
2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku.
3. Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego
4. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020

5. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Józefowa, (Uchwała Nr 73/VII/2015/ Rady Miasta Józefowa).
6. Aktualizacja Programu Usuwania Azbestu dla Miasta Józefowa (Uchwała Nr 9/VII/2014 Rady Miasta Józefowa)
7. Analiza popytu na działania kulturalno – społeczne w Domu Nauki i Sztuki, placówce Miejskiego Ośrodka Kultury w Józefowie, maj 2016.
8. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Józefowa na 2016r. – Uchwała Nr 154/VII/2016 Rady Miasta Józefowa z dnia 27 stycznia 2016 roku
9. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Józefowa (Uchwała Nr 143/VII/2016 Rady Miasta Józefowa)
10. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020- Uchwała Nr 168/VII/2016 Rady Miasta Józefowa z dnia 01 kwietnia 2016 roku
11. Program Wspierania Rodziny dla Miasta Józefowa na lata 2016-2020 – Uchwała Nr 169/VII/2016 Rady Miasta Józefowa z dnia 01 kwietnia 2016 roku.
12. Raport o stanie Miasta Józefowa, wrzesień 2014.
13. Strategia Rozwoju Miasta Józefowa na lata 2016 – 2025.
14. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2016 – 2020 (Uchwała Nr 167/VII/2016 Rady Miasta Józefowa)
15. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Józefów, Józefów 2010.
16. Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Józefowa na lata 2014 – 2018 (Uchwała Nr 436/VI/2014 Rady Miasta Józefowa)

1.4. Metodologia

Na potrzeby przygotowania PR przeprowadzono diagnozę ogólną miasta Józefowa uwzględniającą sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno – funkcjonalną, techniczną oraz środowiskową. Źródłem diagnozy ogólnej były opracowane dla miasta Józefowa dokumenty planistyczne/strategiczne, które w znacznej większości są aktualne – przyjęte nie wcześniej niż w ciągu minionych dwóch lat.

W dalszej kolejności przeprowadzono pogłębioną analizę problemów oraz potrzeb rewitalizacji. Prace diagnostyczne zmierzały w tym wypadku do dokonania delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wykorzystano tutaj zarówno dane obiektywne (występujące w publicznej statystyce czy w zasobach instytucji publicznych), jak i dane subiektywne, stanowiące wynik uspołecznienia procesu powstawania PR (np. badania ankietowe, wyniki warsztatów rewitalizacyjnych). W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji określono zestawienie kryteriów – wskaźników/mierników wpisujących się w zakres diagnozowania oraz delimitacji prezentowany w Wytycznych. Szczegółowa diagnoza obszarów kryzysowych miasta (delimitacja) wymagała zgromadzenia i zagregowania licznych danych:

- społecznych – pozwalających wyznaczyć miejsca koncentracji negatywnych zjawisk, w szczególności czynników demograficznych, bezrobocia, ubóstwa, niepełnosprawności, patologii, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, aktywności społecznej, udziału w kulturze;
- gospodarczych – np. stopnia przedsiębiorczości, charakterystyki rynku pracy;

- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska;
- środowiskowych – przekroczenia standardów jakości środowiska.

Dla zapewnienia możliwie kompleksowej analizy wykorzystano dane zastane, jak i opinie lokalnych środowisk. Wśród ogólnodostępnych źródeł danych można wskazać: BDL GUS czy OKE Warszawa, jak również liczne opracowania publiczne (wskazane powyżej). Szczegółowe informacje na temat obszaru zdegradowanego, przewidzianego do rewitalizacji pozyskano z Urzędu Miasta Józefowa oraz miejskich jednostek organizacyjnych np. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej czy Straż Miejska. Wyszczególnienie poszczególnych podobszarów pozwoliło pokazać wewnętrzne zróżnicowanie gminy i sprawdzić, określić przestrzenną kumulację negatywnych zjawisk.

Dane początkowe pozyskano w formie dokumentów (tabel zagregowanych do punktów adresowych lub do ulic). **Dla potrzeb niniejszego opracowania zastosowano metodę zliczania i agregacji danych do poziomu ulic** – dane oraz wskaźniki zostały przeliczone i przypisane ulicom, a następnie kalkulowane do poziomu osiedli występujących w mieście. Dobór mierników z jednej strony odzwierciedla problemy zidentyfikowane na poziomie diagnozy ogólnej, z drugiej zaś zastosowane wskaźniki powinny spełniać kryteria poprawności metodologicznej: obiektywizm i weryfikowalność. Wskaźnik powinien opisywać w sposób czytelny i przejrzysty dany problem, powinien być łatwy w odbiorze przez czytelnika, sprawdzalny, powinien również różnicować przestrzeń miasta i być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi. W ujęciu przestrzennym wskaźnik powinien zostać odniesiony do jednostki mniejszej niż gmina, w tym przypadku do ulicy.

W toku tak przeprowadzonej procedury analitycznej wyodrębniono katalog mierników, który pozwolił zweryfikować kumulację negatywnych zjawisk na obszarze miasta i wyznaczyć obszar zdegradowany, a następnie obszary rewitalizacji. Wskaźniki degradacji zostały dobrane zgodnie ze wskazówkami określonymi w *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji*, akcentującymi kumulację zjawisk w sferze społecznej (z uwzględnieniem czynnika jakim jest dostępność i możliwość agregacji danych). Na ich podstawie wytyczony został obszar zdegradowany. W przypadku obszaru rewitalizacji podstawę wyznaczenia stanowiły wynikające z procesu konsultacji wnioski które, tam gdzie było to możliwe, zostały przetransponowane na kwantyfikowane dane (wskaźniki obiektywne). Nie pozostawiono jednak w próżni wniosków mieszkańców, mających charakter subiektywny, mimo iż brakowało wystarczająco szczegółowych danych obiektywnych (np. pomiarów jakości powietrza). Ze względu na ich wysoki wpływ na jakość życia (częstotliwość ich artykulacji na różnych etapach prac uspołeczniających PR) wzięto je pod uwagę na poziomie celów rewitalizacji czy projektów rewitalizacyjnych.

Zastosowana metodologia delimitacji opierała się na następującym porządku analitycznym:
1) delimitacja obszaru zdegradowanego – na podstawie wskaźników wynikających z regulacji dotyczących rewitalizacji;
2) społeczna (uspołeczniona) analiza obszaru zdegradowanego, występujących tam problemów oraz ich przestrzennego rozmieszczenia;
3) dobór wskaźników delimitacji obszaru rewitalizacji adekwatnych do specyfiki danego terenu;
4) wybór obszaru rewitalizacji.
W pracach nad delimitacją zastosowano mieszaną procedurę przestrzennego lokowania problemów. Mieszkańcy w swojej ocenie sytuacji (podczas spotkania konsultacyjnego oraz w badaniach ankietowych) wskazywali dostrzegane problemy i/lub ich skalę z uwzględnieniem podziału miasta na osiedla. Jest to podział historyczny, który nie został uwzględniony w obecnej strukturze administracyjnej gminy. Takie podejście okazało się przyjazne mieszkańcom, ze względu na trudność w precyzyjnej lokalizacji miejsc występowania problemów – łatwiej było im osadzić problem w większej przestrzeni, szczególnie w odniesieniu do zjawisk społecznych (np. poziom bezpieczeństwa, integracja społeczna, udział w wydarzeniach kulturalnych, itp.) ale także i parametrów środowiskowych czy przestrzenno – funkcjonalnych (np. jakość powietrza, dostępność i estetyka terenów rekreacyjnych). Wytyczne w zakresie rewitalizacji (na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego) oraz ocena sytuacji przez mieszkańców, pozwoliły przeprowadzić analizy bazujące na danych obiektywnych – sprowadzając problemy (tam gdzie dane możliwe były do pozyskania), do poziomu ulic, aby w ten sposób precyzyjnie określić obszar wytypowany do rewitalizacji. Szczegółowa prezentacja wytypowanych mierników, odnosząca zastaną sytuację do kontekstu całego miasta – wraz z wyznaczeniem tzw. średniej dla gminy – znajduje się w części niniejszego opracowania dotyczącej delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Analiza wskaźnikowa pozwoliła wyodrębnić osiedla o najwyższych poziomach problemów społecznych, a tym samym - o najwyższych parametrach degradacji. Dane pozyskano w podziale na ulice, a następnie zagregowano je do poziomu osiedli. Jako zdegradowane zostały określone osiedla mające co najmniej 6 wskaźników o wartościach gorszych niż średnia miasta oraz przynajmniej jeden z pozostałych wskaźników (techniczny, środowiskowy lub gospodarczy). Obszar rewitalizacji obejmuje dwa osiedla, które można określić jako zdegradowane oraz które zostały wskazane przez mieszkańców jako miejsca, w których kumulują się różnego rodzaju problemy (w badaniach ankietowych oraz w czasie konsultacji społecznych oraz mające potencjał rozwojowy. Podobszar rewitalizacji nr 1 pokrywa się z osiedlem Michalin Zachodni, natomiast Podobszar rewitalizacji nr 2 obejmuje osiedle Jarosław Południowy. Podział na osiedla nie ma charakteru oficjalnego – nie funkcjonują takie jednostki pomocnicze, jednak funkcjonuje on w świadomości mieszkańców, bowiem wynika z historycznego rozwoju urbanistycznego miasta.

1.5. Partycypacja społeczna w procesie przygotowania programu rewitalizacji

W Wytycznych w zakresie rewitalizacji wskazuje się potrzebę uwzględniania partycypacji społecznej na czterech etapach: diagnozowania, programowania, wdrażania oraz monitorowania. W toku powstawania niniejszego opracowania uwzględniono partycypację społeczną na wszystkich wymaganych etapach rewitalizacji – także w kontekście jej zaplanowania. W tym miejscu opisany zostanie sposób w jaki przeprowadzono proces uspołeczniania rewitalizacji na etapach: diagnozowania oraz programowania. Kwestie dotyczące partycypacji na etapach wdrażania oraz monitoringu (i ewaluacji) zostały określone w rozdziałach dotyczących zarządzania rewitalizacją, monitoringu i oceny PR oraz mechanizmów włączania mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji.

Realizacja poszczególnych etapów rewitalizacji w mieście Józefowie wiązała się z podejmowaniem szeregu działań mających na celu właściwą identyfikację problemów oraz środków zaradczych, które będą owe problemy niwelowały. Główne działania jakie zostały podjęte w ramach etapu diagnozowania związane były z właściwym rozpoznaniem sytuacji problemowej, przyczyn wywołujących te problemy, występujących potrzeb oraz ich osadzeniem przestrzennym. Ten pakiet działań pozwolił dokonać właściwej delimitacji obszarów zdegradowanych oraz tych, które zostaną poddane rewitalizacji, tak aby interwencja publiczna była kierowana do właściwych środowisk, z uwzględnieniem ich rozmieszczenia przestrzennego.

Na potrzeby przygotowania PR zidentyfikowano interesariuszy rewitalizacji, wśród których znaleźli się: mieszkańcy podobszarów (ze szczególnym uwzględnieniem kategorii narażonych na marginalizację: seniorzy, młodzież, beneficjenci pomocy społecznej), organizacje pozarządowe działające na terenie miasta, instytucje publiczne posiadające swoje nieruchomości na podobszarach rewitalizacji, zarządcy nieruchomości (np. spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe). W procesie identyfikacji właściwych podmiotów uwzględniono kryterium przedmiotowe – odnoszące się do obszaru oddziaływania instytucji/organizacji bądź problemów dotyczących określonych kategorii społecznych. Mieszkańcy całej gminy, jak i interesariusze obszaru rewitalizacji (rozumiani zarówno jako podmioty/osoby realizujące w przyszłości przedsięwzięcia rewitalizacyjne, jak i jako beneficjenci tych przedsięwzięć), zostali włączeni na opisywanym etapie z wykorzystaniem form odpowiadających szerokiej partycypacji społecznej, obejmujących siedem wydarzeń. Na wstępnym etapie prac (poprzedzającym delimitację obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji) uczestnikami procesu uspołeczniania byli wszyscy zainteresowani mieszkańcy miasta (wydarzenia 1-3). W dalszej kolejności (wydarzenia 4-6) uczestnikami uspołeczniania byli wyżej wskazani interesariusze rewitalizacji. Opinie i uwagi do projektu PR (wydarzenie 7) mogli wskazywać wszyscy zainteresowani tą problematyką. Wydarzenia partycypacyjne obejmowały:

1. spotkaniu konsultacyjnym (05.06.2016), podczas którego prezentowano, w ramach miejskiego wydarzenia „Otwarte ogrody”, ideę oraz podstawowe założenia rewitalizacji w perspektywie 2014 -2020 w województwie mazowieckim, podczas tego

spotkania uczestnicy spotkania mieli okazję wskazywać problemy jakie dostrzegają oraz ich przestrzenny zasięg, w spotkaniu uczestniczyło 50 osób;

2. spacerze studyjnym (05.06.2016), uwzględniającym trzy punkty w mieście (obiekt budowlany przy ul. Kardynała Wyszyńskiego 11, obiekt budowlany przy ul. Kardynała Wyszyńskiego 2 oraz obiekt stacji kolejki wąskotorowej przy ul. Wawerskiej 31, trasa została przygotowana zgodnie z wcześniejszymi przewidywaniami obejmującymi planowane do realizacji inwestycje o charakterze rewitalizacyjnym stanowiące dziedzictwo architektoniczne miasta („świdermajer") – z uczestnikami spaceru rozważano możliwe przyszłe przeznaczenie obiektów, kwestie rewitalizacji otoczenia obiektów, itp. Ostatni ze wskazanych obiektów ostatecznie znalazł się poza obszarem rewitalizacji, w spacerze uczestniczyło 12 osób;
3. badaniach ankietowych (05.06. – 27.06.2016), poświęconych pogłębionej diagnozie problemów oraz ich przestrzennemu, z uwzględnieniem istotnych z punktu widzenia rewitalizacji (wytycznych) sfer funkcjonowania miasta, kwestionariusz ankiety został wypełniony przez 130 osób;
4. warsztacie konsultacyjnym (22.07.2016), dotyczącym wyznaczenia i identyfikacji głównych potrzeb rewitalizacyjnych obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w warsztacie uczestniczyło 10 os.
5. ankiecie potrzeb rewitalizacyjnych (22.07. – 16.08.2016) – tzw. fiszki projektowe, których zgłoszono 26, aktywnością wykazali się tutaj zarówno mieszkańcy (w odpowiedzi na ich zapotrzebowanie – zgłoszone problemy – niektóre fiszki zostały przygotowane przez Urząd Miasta), organizacje pozarządowe, administracja gminna i inne podmioty (np. spółdzielnia mieszkaniowa);
6. debacie nad kształtem PR (11.08.2016), podczas której omówiono oraz przedyskutowano z uczestnikami zakres PR, jego wizję, cele, kierunki działania oraz zgłoszone do tego momentu projekty rewitalizacyjne, w debacie uczestniczyło 15;
7. składaniu opinii i uwag do projektu PR (19.08. – 26.08.2016), w tym okresie interesariusze rewitalizacji oraz każdy zainteresowany mieli okazję wypowiedzieć się na temat projektu PR – ogółem wpłynęło 14 uwag.

Uczestnicy zaproponowanych form partycypacji społecznej współdecydowali o uwzględnionych w diagnozie i delimitacji problemach i potrzebach (**diagnozowanie**). Mieli także wpływ na formułowanie wizji i celów rewitalizacji, kierunków działania oraz projektów rewitalizacyjnych dzięki czemu włączyli się w etap **programowania** rewitalizacji. Materialnym efektem wskazanego pakietu działań jest niniejszy Program Rewitalizacji.

Wnioski wynikające z przeprowadzonych wydarzeń uspołeczniających proces tworzenia PR

Spotkanie konsultacyjne	Podczas spotkania mieszkańcy mieli okazję określać identyfikowane przez siebie problemy miasta oraz wskazywać ich przestrzenną lokalizacjęWśród zgłoszonych postulatów znalazły się: 1) Problem podziału miasta (7x) – ze względu na istniejącą, a zarazem także rozbudowywaną linię kolejową. W związku z tym problemem istnieje potrzeba rozwoju infrastruktury komunikacyjnej oraz infrastruktury społecznej, pozwalającej wzmacniać integrację mieszkańców. Lokalizacja problemu – Michalin 2) zły stan infrastruktury drogowej oraz towarzyszącej – wpływające na bezpieczeństwo mieszkańców (zła jakość dróg, niewystarczająca ilość chodników, brak przejść dla pieszych, brak wodociągów/kanalizacji). Lokalizacja problemów – Nowa Wieś (2x). 3) Zły stan dróg oraz towarzyszącej im infrastruktury. Lokalizacja problemów – Świdry Małe (1x) 4) Brak wystarczającego zagospodarowania przestrzeni miejskich w małą architekturę rekreacyjną. Niska estetyka przestrzeni publicznych. Lokallizacja problemu – obecne centrum miasta – Jarosław Południowy (8x). 5) Brak zagospodarowania Świdra na cele rekreacyjne. Lokalizacja problemu: tereny możliwe do zagospodarowania nad Świdrem z formalnego punktu widzenia – Jarosław Południowy (10x). 6) Niszczejące obiekty budowlane wzniesione w stylu „Świdermajer". Lokalizacja problemu – całe miasto ze szczególnym uwzględnieniem tzw. osi historycznej miasta biegnącej od Falenicy do Świdra (oś północ – południe) przez Michalin, Emilianów, Jarosław – (5x). 7) Zdegradowana tkanka mieszkaniowa, wysoka chłonność energetyczna obiektów, złe warunki mieszkaniowe. Lokalizacja problemu: tereny z najstarszą zabudową w mieście (10x) 8) Niska jakość powietrza – tereny najintensywniej zurbanizowane, np. Michalin, Józefów (10x) 9) Niski poziom bezpieczeństwa. Lokalizacja problemu: Jarosław Południowy. 10) Podziały społeczne na linii nowi – starzy mieszkańcy gminy. Brak integracji mieszkańców, brak tożsamości. Lokalizacja problemu: całe miasto, najbardziej odczuwalne w najintensywniejszej zabudowie. (7x) 11) Niewystarczająca oferta usług skierowanych do dzieci i młodzieży (szkoła i zagospodarowanie czasu wolnego) – dzieci uczą się w szkołach w Warszawie. Lokalizacja problemu – całe miasto. Należy wykorzystać istniejącą infrastrukturę społeczną. (5x) 12) Niewystarczająca oferta usług oraz zaplecza, gdzie mogliby się integrować seniorzy (10x). 13) Problem bezrobocia wśród osób, które nie chcą pracować, albo są ograniczone zdrowotnie. Lokalizacja problemu: Najludniejsze obszary miasta (4x). . Mieszkańcy pracowali z wykorzystaniem map miasta, na których znajdowały się zarówno nazwy ulic, jak i obszary umownych osiedli. W toku prac okazało się, że o ile z łatwością przychodziło mieszkańcom wskazywać problemy infrastrukturalne (np. brak kanalizacji, brak chodnika, zły stan drogi), o tyle lokalizacja złożonych problemów społecznych nie dała się ująć „pod konkretnym adresem". Z tego względu użytecznym rozwiązaniem okazała się możliwość wskazywania osiedli, gdzie mieszkańcy identyfikują np. niski poziom bezpieczeństwa, zły stan powietrza, niski poziom integracji, itp.	W PR w najmniejszym stopniu uwzględniony został zgłaszany wielokrotnie problem stanu dróg oraz towarzyszącej im infrastruktury – ze względu na ograniczone możliwości budżetowe oraz ograniczoną kwalifikowalność tego rodzaju infrastruktury w procesie rewitalizacji. Pozostałe problemy zostały uznane jako istotne. Przestrzennie najczęściej zgłaszano problemy występujące w Michalinie oraz Jarosławiu Południowym, jakkolwiek nazwy tych obszarów mają charakter umowny ze względu na brak ich formalnego umocowania w strukturze administracyjnej oraz geodezyjnej miasta. Są to obszary o znaczeniu historycznym.

Spacer studyjny	Podczas spaceru studyjnego odwiedzono trzy lokalizacje (wskazane powyżej). Uczestnicy spaceru zwracali uwagę na potrzebę zachowania dziedzictwa „Świdermajer", ze szczególnym uwzględnieniem możliwości lokowania w obiektach historycznych działalności instytucji publicznych/działających na rzecz społeczności lokalnej. Takie rozwiązanie gwarantuje bowiem utrzymanie tego rodzaju obiektów w należytym stanie – ich odtworzenie zgodnie ze sztuką oraz wytycznymi konserwatorskimi. W zaplanowanych punktach spaceru analizowano możliwość przyszłego przeznaczenia poszczególnych obiektów oraz zakresu prac jakie należy podjąć, zarówno jeśli chodzi o obiekty jak i towarzyszące im najbliższe otoczenie. Podczas spaceru podkreślano znaczenia tego rodzaju obiektów dla integracji mieszkańców, kształtowania/wzmacniania ich tożsamości z miastem. Zwracano uwagę na potrzebę organizacji w tych obiektach takiej działalności, która będzie szczególnie ważna dla najbardziej potrzebujących.	Na poziomie PR wzięto pod uwagę wszystkie zgłoszone postulaty. Jedyny wyjątek stanowi obiekt dawnej stacji kolejki wąskotorowej, który ze względu na brak wystarczających wskaźników obiektywnych nie został uwzględniony jako teren z przeznaczeniem do rewitalizacji.
Badania ankietowe	W badaniach ankietowych zwracano uwagę na problemy/potrzeby identyfikowane w poszczególnych sferach rozwoju i funkcjonowania miasta. W kwestionariuszu ankiety mieszkańcy wskazywali lokalizację problemów wykorzystując umowny podział miasta na osiedla (nie posiadające formalnego umocowania na mapie administracyjnej miasta), które stanowią dziedzictwo historyczne miasta – były to wioski, które w przeszłości ujęto jako jeden organizm administracyjny. Wskazywanie lokalizacji problemów z wykorzystaniem mapy osiedli okazało się użyteczne ze względu na trudność ze wskazaniem konkretnych miejsc/ulic, gdzie występują tak charakterystyczne problemy jak np. niski poziom bezpieczeństwa, zanieczyszczenie powietrza, niska świadomość ekologiczna, niewystarczający udział integracji w oparciu o kulturę, itp. W sferze społecznej były to: 1) niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym; 2) niski poziom integracji mieszkańców, 3) niskie poczucie bezpieczeństwa, 4) bezrobocie, 5) uzależnienia, 6) niewystarczająca oferta sportowo - rekreacyjna. Problemy społeczne najczęściej lokowano na obszarach Michalina oraz Jarosławia. W sferze funkcjonalno – przestrzennej najczęściej wskazywano: 1) brak zagospodarowania terenów nad Świdrem, 2) niewystarczającą infrastrukturę bezpieczeństwa na drogach, 3) zły stan dróg, 4) niskie poczucie bezpieczeństwa na terenach nieuporządkowanych (np. przy kolei, zaniedbanych, nieoświetlonych, bez monitoringu). Problemy przestrzenno – funkcjonalne najczęściej lokowano na terenie Jarosławia. W sferze techniczno – środowiskowej wskazywano: 1) zanieczyszczenie powietrza, 2) niską świadomość ekologiczną mieszkańców, 3) potrzebę ochrony wód, 4) zanieczyszczenie przestrzeni publicznych psujące estetykę tych miejsc. Zanieczyszczenie powietrza najczęściej wskazywano w odniesieniu do Jarosławia Południowego zaś niską świadomość ekologiczną w odniesieniu do Michalina. W sferze gospodarczej wskazywano: 1) niski poziom przedsiębiorczości indywidualnej, 2) niską konkurencyjność/jakość lokalnych usług, 3) zasoby pracowników o odpowiednich kwalifikacjach.	Pozyskane i opinie zostały uwzględnione w PR zarówno na poziomie identyfikacji problemów i potrzeb jak i na poziomie zaplanowanych do realizacji projektów. Ankieta przyczyniła się także do sprecyzowania obszarów przeznaczonych do rewitalizacji – gdzie nagromadzone są zjawiska negatywne oraz do typowania wskaźników obiektywnych pozwalających wyznaczyć tego rodzaju obszary.

Warsztat konsultacyjny	Podczas warsztatu przedstawiono i przedyskutowano propozycję granic obszarów zdegradowanych oraz podobszarów rewitalizacji. Ze względu na wysoki poziom koncentracji zjawisk negatywnych – zarówno w postaci mierzalnych wskaźników, jak i wniosków ze spotkania konsultacyjnego oraz z badań ankietowych – na terenach identyfikowanych przez mieszkańców jako Michalin oraz Jarosław Południowy, te właśnie osiedla zostały rekomendowane jako właściwe do objęcia procesem rewitalizacji. Granice tych obszarów zostały wytyczone zgodnie z przebiegiem ulic, z uwzględnieniem dostępności danych zasilających wskaźniki obiektywne. Ze względu na istotność występujących problemów, przy jednoczesnym ich zróżnicowaniu niektóre wskaźniki obiektywne różnią się w przypadku poszczególnych Podobszarów. Następnie uczestnicy warsztatu pracowali nad założeniami dotyczącymi wizji podobszarów oraz celów rewitalizacji i kierunków rozwoju. Wśród wniosków pojawił się postulat ze strony mieszkańców, aby ponownie sprawdzić wskaźniki dla osiedli Górki oraz dla Błot i ewentualnie włączyć je jako obszary uwzględnione do rewitalizacji.	Postulowane osiedla Błota oraz Górki nie zostały uwzględnione jako obszary rewitalizacji ze względu na niewystarczający poziom nasilenia negatywnych zjawisk społecznych mierzalnych obiektywnymi danymi zastanymi.
Ankieta potrzeb rewitalizacyj-nych	W pierwszym etapie złożono 14 ankiet potrzeb rewitalizacyjnych, w postaci tzw. fiszek projektów, potencjalnie kierowanych do realizacji w ramach rewitalizacji. W większości dotyczyły one uzupełnienia infrastruktury społecznej na obszarach rewitalizacji, w tym z uwzględnieniem ochrony dziedzictwa „Świdermajer". Inne postulowane projekty dotyczyły podniesienia jakości zamieszkania w mieście.	Wszystkie propozycje zostały włączone bezpośrednio (Lista A) lub pośrednio (projekty uzupełniające) do PR.
Debata nad kształtem PR	Podczas debaty analizowano treść wizji podobszarów rewitalizacji, cele oraz kierunki działania, jak również projekty, które zostały dotychczas złożone jako propozycje przedsięwzięć realizowanych w ramach procesu rewitalizacji. W toku dyskusji uczestnicy doszli do wniosku, iż istnieje potrzeba rozwinięcia zgłoszonej listy projektów, gdyż nie wyczerpują one zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb rewitalizacyjnych. W spotkaniu uczestniczyli zarówno przedstawiciele trzeciego sektora, którzy zobowiązali się do przygotowania ze swojej strony propozycji projektów, które będą się wpisywały w cele rewitalizacji (głównie środowisko seniorów). Jednocześnie swoje postulaty (głównie w obszarze jakości środowiska naturalnego) zgłosili mieszkańcy uczestniczący w spotkaniu. Podczas debaty powrócono do kwestii włączenia, jako podobszaru rewitalizacji osiedla Błota.	W PR wzięto pod uwagę wszystkie dodatkowo zgłoszone uwagi oraz projekty które wpłynęły w ciągu kilku najbliższych dni po debacie – ogółem złożono dodatkowe 12 fiszek. Osiedla Błota nie uwzględniono ze względu na wartości wskaźników rewitalizacji uwzględnionych na potrzeby delimitacji – podobszary powinny charakteryzować się zarówno problemami mierzonymi obiektywnie jak i ewentualnie danymi subiektywnymi (tj. wynikającymi z ankiet czy opinii mieszkańców).
Składanie opinii i uwag do projektu PR	Na etapie zgłaszania opinii i uwag do projektu PR wpłynęło 14 uwag. Niektóre wymagały wyjaśnienia. Inne, zostały wycofane w toku dyskusji w gronie Rady Miasta. Większość uwag (9 szt.) została uwzględniona. Pozostałe nie zostały uwzględnione, co wiązało się np. z kolizją w obowiązujących regulacjach na poziomie lokalnym.	Jak obok

Fot. 1. Spotkanie konsultacyjne (05.06.2016)

Fot. 2. Wynik prac mieszkańców uczestniczących w spotkaniu konsultacyjnym (05.06.2016)

Fot. 3. Spacer studyjny (05.06.2016) – ul. Kardynała Wyszyńskiego 11

Fot. 3. Spacer studyjny (05.06.2016) – ul. Wawerska 31

1.6. Powiązanie programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi miasta Józefowa

Miasto Józefów posiada szereg opracowań o wymiarze planistycznym/strategicznym, które są aktualne oraz bazują na diagnozie sytuacji w gminie. Zestawienie tych dokumentów zamieszczono w podpunkcie 1.3. niniejszego programu. W dalszej kolejności przedstawione zostanie powiązanie programu z dokumentami, na które zwraca się uwagę w ustawie o rewitalizacji. Będą to: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, strategia rozwoju gminy oraz strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Józefów określa w swoich zapisach główne obszary rozwoju miasta. Powiązanie planowanych działań rewitalizacyjnych dotyczy inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym, do których w Studium zaliczono: poprawę (zwiększenie) komunalnej substancji mieszkaniowej, stworzenie centrum administracyjnego, kulturalnego oraz usługowo – handlowego w rejonie siedziby Urzędu Miasta, zadania w zakresie zwiększania bezpieczeństwa publicznego, rozwój komunikacji publicznej w oparciu o powiązania z m.st. Warszawą.

Wśród wytycznych dotyczących ochrony poszczególnych komponentów środowiska wskazano następujące zasady (spójne ze zidentyfikowanymi problemami obszarów rewitalizacji: zachowanie wysokiego poziomu czystości powietrza oraz potencjału leśnego miasta, utrzymanie terenów otwartych czynnych przyrodniczo, utrzymanie ciągłości powierzchni biologicznie czynnych, ochrony ekosystemów naturalnych i pół naturalnych (lasów, zadrzewień, łąk, zieleni łęgowej, wód otwartych), ochrony przed zanieczyszczeniem, przestrzeganie nakazu, stosowania do ogrzewania przyjaznych dla środowiska źródeł ciepła, wprowadzenie systemu monitoringu (poziomu i skali) zanieczyszczeń powietrza.

Na poziomie dotyczącym dóbr kultury w Studium wskazano, iż należy dążyć do zachowania i wyeksponowania, zlokalizowanych na terenie miasta budynków o znaczących walorach kulturowych, zwłaszcza obiektów architektury drewnianej (reprezentujących tzw. styl świdermajer), z których nie wszystkie zostały objęte ochroną prawną. Tworzą one unikatową wartość historyczną i kulturową, świadczącą o przeszłości terenów podwarszawskich pasma otwockiego, jak i mogą stanowić czynnik sprzyjający rozwojowi różnorodnych form turystyki krajoznawczej.

W Studium znajduje się także informacja dotycząca potrzeby wspierania układów komunikacyjnych, m.in. poprzez rozwój ścieżek rowerowych, w tym przewidzianych do realizacji w projekcie 8/25/A – wzdłuż ulic Piłsudskiego i Sikorskiego.

Trzeba w tym miejscu podkreśli, iż Studium nie jest opracowaniem, które w swoich założeniach uwzględnia w sposób bezpośredni kwestie dotyczące polityki społecznej. Powiązanie z tym rodzajem polityki publicznej dotyczy rozwoju infrastruktury służącej realizacji zadań ze wskazanego zakresu.

Dodatkowo za istotne należy uznać opracowania dotyczące ochrony środowiska, wśród których są: Program Ochrony Środowiska dla Miasta Józefowa, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Józefowa, Program Usuwania Azbestu dla Miasta Józefowa, które

określają skalę problemów i potrzeb w zakresie ochrony powietrza oraz występowania elementów azbestowych.

Strategia Rozwoju Miasta Józefowa na lata 2016 – 2025 stanowi opracowanie, które wyznacza główne kierunki rozwoju miasta w perspektywie najbliższych dziewięciu lat. Jest to opracowanie nowe, bazujące na aktualnych danych – a tym samym na aktualnej diagnozie sytuacji społeczno – gospodarczej oraz środowiskowej i technicznej gminy. W Strategii wyznaczono cele strategiczne, cele operacyjne oraz działania, jakie mają być w przyszłości realizowane w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy i zapotrzebowanie społeczne. Celami strategicznymi nawiązującymi do problematyki rewitalizacji (zidentyfikowanych problemów i potrzeb) są w głównej mierze: Cel strategiczny 1 – Kreatywna i innowacyjna społeczność lokalna oraz Cel strategiczny nr 3 – Kompleksowa infrastruktura techniczna i czyste środowisko. Pozostałe dwa cele należy uznać za wspierające z perspektywy realizacji rewitalizacji, będą to: Cel strategiczny 2 – Gospodarka oparta na kreatywnej przedsiębiorczości i innowacjach (np. poprzez tworzenie oferty zaspokajania potrzeb seniorów czy oferty z zakresu kultury wzmacniającej integrację/aktywność społeczną) oraz Cel strategiczny 4 – Władze przyjazne mieszkańcom i przedsiębiorcom.

Cele operacyjne oraz działania, które należy uznać za silnie powiązane z planowaną rewitalizacją to (według kolejności określonej w Strategii):

- 1.1. Utrzymanie wysokiej jakości usług edukacyjnych na wszystkich szczeblach kształcenia, w ramach którego przewiduje się podejmowanie takich działań jak zwiększenie ilości i atrakcyjności zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych oraz doposażenie księgozbioru bibliotek wraz z księgozbiorem na nośnikach elektronicznych – działania te korespondują z problemem głównym dotyczącym niedostosowania oferty rozwoju dzieci i młodzieży do współczesnych oczekiwań i wyzwań cywilizacyjnych oraz potrzebami w zakresie wzmocnienia systemu edukacji oraz poprawy wyników szkolnych, które nie są zadowalające na wybranych obszarach miasta.
- 1.3. Zapewnienie różnorodności oferty sportowo – rekreacyjnej miasta, pośrednio jest powiązane z rewitalizacją. Realizacja projektu „Przywrócić Świder mieszkańcom" przyczyni się do stworzenia dodatkowej infrastruktury (przestrzeni) dla rozwoju tego rodzaju oferty. Występuje tutaj powiązanie z problemem dotyczącymi niskiej i niedostosowanej do potrzeb jakości przestrzeni publicznych oraz potrzebą dbałości o tereny zielone.
- 1.4. Rozwój innowacji w sferze kultury i spędzania czasu wolnego poprzez tworzenie różnorodnych ofert kulturalnych poprzez – cel wychodzący naprzeciw potrzebie aktywizacji/integracji mieszkańców (w tym grup docelowych wyspecyfikowanych w ramach rewitalizacji), zwiększenia ich udziału w kulturze, zwiększenia oferty spędzania wolnego czasu, zwiększenia ilości i jakości form aktywności dzieci i młodzieży.
- 1.4. Wzrost aktywizacji społeczności lokalnej poprzez dbałość o jej rozwój osobisty i zawodowy – wychodzące naprzeciw takim problemom jak bierność społeczna i/lub zawodowa czy niewystarczający poziom integracji społecznej.
- 3.1. Pełne zagospodarowanie Miasta w infrastrukturę techniczną oraz transportowo – komunikacyjną, gdzie przewiduje się m.in. takie działania jak rewitalizacja zdegradowanych obiektów i obszarów (tutaj **wprost nawiązano do rewitalizacji**: „(…) między innymi poprzez opracowanie Lokalnego programu rewitalizacji

zawierającego projekty urbanistyczno-architektoniczne, społeczne i ekonomiczne dotyczące renowacji obiektów o wartościach architektonicznych i znaczeniu historycznym, rehabilitacji zabudowy"), budowa ścieżek rowerowych, zagospodarowanie terenów przy Rzece Świder (wraz z miejską plażą)

- 3.2. Stworzenie i realizacja kompleksowego systemu ochrony środowiska i poprawy estetyki Miasta poprzez takie działania jak: dbałość o tereny zielone i obszary leśne, wprowadzanie elementów „świdermajerowskich" do nowych lub modernizowanych budynków, głęboka termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, opracowanie planów i projektów służących poprawie efektywności energetycznej obiektów, co wpłynie na zmniejszenie emisji do atmosfery dwutlenku węgla, propagowanie wśród mieszkańców dobrych praktyk w zakresie efektywności energetycznej
- 4.1. Usprawnienie obiegu informacji i konsultacji społecznych w Mieście, to cel zakładający szereg działań uspołeczniających procesy podejmowania decyzji publicznych (z uwzględnieniem sondaży i badań), co na poziomie rewitalizacji będzie się wiązało z aktywizacją obywatelską, a pośrednio nawiązuje do partycypacji społecznej realizowanej na poziomie wdrażania niniejszego PR
- 4.4. Poprawa bezpieczeństwa, przeciwdziałania patologii to cel operacyjny realizowany poprzez działania związane z rozbudową monitoringu wizyjnego oraz prewencją i promowaniem zdrowego trybu życia i aktywnego wypoczynku. Wiąże się on, na poziomie rewitalizacji, z takimi problemami jak niewystarczający poziom bezpieczeństwa publicznego czy występowanie zjawisk patologicznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2016 – 2020 to opracowanie, które obejmuje zarówno diagnozę zjawisk społecznych, jak i cele, które należy realizować w zakładanych latach, aby wspomóc rozwój społeczności w mieście. Strategia, w warstwie programowej obejmuje: cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań, które zmierzały będą do rewitalizacji tkanki społecznej miasta Józefowa. Strategia w szczególny sposób związana jest z zaplanowanym, kompleksowym procesem rewitalizacji ponieważ większość z zasygnalizowanych w niej problemów społecznych znajduje swoje odzwierciedlenie na poziomie niniejszego PR ze względu na koncentrację przestrzenną negatywnych zjawisk. Spójność opisywanego dokumentu z założeniami rewitalizacji występuje w następujących celach:

- Cel strategiczny 1: Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom. Szczególnie istotny jest tutaj cel operacyjny 2 – wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz ograniczanie dyskryminacji za względu na płeć w obszarze rynku pracy.
- Cel strategiczny 2: Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez realizację takich celów operacyjnych jak: Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania; Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie; Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju. Wszystkie wskazane cele operacyjne przewidują szereg działań, które wpisują się zarówno w problemy i potrzeby zidentyfikowane na etapie planowania rewitalizacji jak i w zgłoszone projekty rewitalizacyjne, a w szczególności w przewidziane do realizacji pakiety przedsięwzięć.
- Cel strategiczny 3: Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym. W ramach tego celu

planuje się usprawnienie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki oraz ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych. Szczególnie adekwatne jest tutaj działanie związane z rozwijaniem oferty spędzania wolnego czasu przez osoby starsze, zaspokajanie ich potrzeb kulturalno – społecznych, rekreacyjnych, w tym poprzez organizowanie cyklicznych imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.

- Cel strategiczny 4: podniesienie poziomu bezpieczeństwa w mieście poprzez przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. W tym wypadku za najistotniejsze kierunki działania przewidziane w Strategii (i powiązane z rewitalizacją) należy uznać realizację programów profilaktyczno – edukacyjnych oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania wolnego czasu.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to opracowanie, które na poziomie operacyjnym jest dodatkowo powiązana z takimi planami miasta jak: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Józefowa na 2016r.; Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020; Program Wspierania Rodziny dla Miasta Józefowa na lata 2016-2020. Założenia rewitalizacji wpisują się również we wskazane opracowania ze względu na ujęcie tych samych/zbliżonych problemów oraz ich przełożenie na projekty (18/18/A; 19/24/A) oraz pakiety przedsięwzięć (aktywizacja zawodowa, wzmocnienie rodziny, szczęśliwe dziecko), które w zintegrowany sposób będą wykorzystywały zaplecze techniczne powstałe w wyniku realizacji PR.

2. Diagnoza miasta i delimitacja obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji

2.1. Sfera społeczna

2.1.1. Ludność

Miasto Józefów w 2015 r. zamieszkiwało 19091 osób. W porównaniu z 2013 r. nastąpił wzrost liczby mieszkańców, jednak trudno tu mówić o stałej tendencji - między 2013 a 2014 r. odnotowano spadek o 2,2%, zaś między 2014 a 2015 r. wzrost o 3,2%. Nieco inaczej sytuacja wygląda w przypadku powiatu otwockiego, gdzie występuje systematyczny, choć niewielki, wzrost liczby mieszkańców - od 2013 r. o 0,6%.

Józefów charakteryzuje się występowaniem dodatniego przyrostu naturalnego, choć zauważalna jest tendencja spadkowa. W 2013 r. wyniósł on 2,5‰ (na 1000 mieszkańców), a w 2015 r. już tylko 1,1‰. Podobna sytuacja ma miejsce w skali powiatu, gdzie wskaźnik przyrostu spadł z 0,8 do 0,1‰ w tym samym okresie. Jednak na sytuację demograficzną wpływa również stosunek liczby urodzeń żywych i zgonów. W Józefowie od 2013 r. zauważyć można spadek liczby urodzeń żywych z 10,2 do 8,9‰[1] w 2015 r. W tym samym czasie liczba zgonów utrzymuje się właściwie na stałym poziomie ok. 7,7‰. Te zjawiska w powiązaniu z malejącym przyrostem naturalnym świadczyć mogą o negatywnym trendzie w sytuacji demograficznej miasta.

Rys. 1 Piramida demograficzna dla miasta Józefów w 2014 roku.

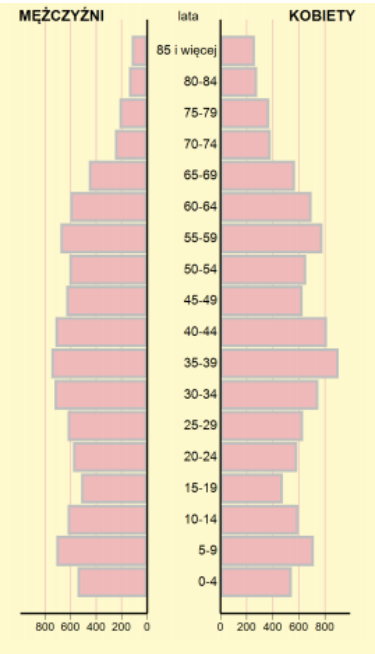

Źródło: *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015*, http://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/otwocki/1417011_jozefow.pdf.

[1] W przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Innym czynnikiem kształtującym sytuację demograficzną jest ruch migracyjny. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2016-2020 podkreślono, że ogromne znaczenie w kwestii migracji ma bliskość Warszawy, która generuje wzrost liczby zameldowanych w Józefowie cudzoziemców – są to osoby pracujące w stolicy, stąd ich zameldowanie ma zwykle charakter czasowy[2].

Osoby w wieku poprodukcyjnym na koniec 2015 r. stanowiły 15,3% wszystkich mieszkańców gminy. Między 2013 a 2015 r. ich liczba wzrosła o 251 osób (z 14,2% ogółu mieszkańców gminy). Jednocześnie osoby, które nie ukończyły 18 roku życia, stanowią 22,2% mieszkańców. Sytuację demograficzną oddaje piramida demograficzna (Rys. 1), która w przypadku Józefowa przyjmuje postać regresywną. Co jednak widać na rysunku, liczba kobiet jest większa niż mężczyzn, a przewaga ta jest widoczna zwłaszcza w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym.

Warto zauważyć, że sytuacja demograficzna w mieście Józefów nie odbiega znacząco od powiatu otwockiego czy województwa mazowieckiego (zob.: tab. 1). W każdym z tych przypadków odnotowuje się w zasadzie stały udział liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (przy czym w Józefowie wskaźnik ten jest najkorzystniejszy), niewielki spadek liczby osób w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby "seniorów". Jednocześnie obserwuje się wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego mierzonego jako liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (tab.2).

Tab. 1 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie mieszkańców [%].

	mieszkańcy w wieku [%]								
	przedprodukcyjnym			**produkcyjnym**			**poprodukcyjnym**		
	2013	**2014**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**
województwo mazowieckie	18,5	18,5	18,6	62,4	62,0	61,4	19,0	19,5	20,0
powiat otwocki	19,3	19,4	19,4	62,0	61,5	61,0	18,7	19,1	19,6
Józefów	21,6	21,4	21,5	60,4	60,0	59,3	18,0	18,6	19,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 2 Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2013-2015 dla województwa mazowieckiego, powiatu otwockiego i miasta Józefowa [%].

	2013	**2014**	**2015**
województwo mazowieckie	30,5	31,5	32,7
powiat otwocki	30,1	31,1	32,1
Józefów	29,8	31,0	32,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane statystyczne zostały potwierdzone również przez "odczucia" mieszkańców Józefowa, którzy odpowiedzieli na pytania ankiety określającej najważniejsze problemy poszczególnych fragmentów miasta. Szczególnie często niekorzystne uwarunkowania

[2] *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2016-2020*, s.18.

demograficzne (w tym właśnie starzenie się społeczeństwa) jako problem wskazywali mieszkańcy Michalina (47,2%).

Struktura demograficzna charakteryzująca się wysokim udziałem liczby osób w wieku poprodukcyjnym powoduje, że samorząd lokalny (ale również m.in. organizacje społeczne) powinny przygotować odpowiadającą potrzebom tej grupy ofertę usług społecznych. Chodzi tu zarówno o kwestie związane z opieką zdrowotną czy pomocą społeczną, jak i ofertę kulturalną czy rekreacyjną. Jeszcze większym wyzwaniem, niosącym - jak się wydaje - ogromne korzyści dla osób nieaktywnych zawodowo, byłoby wykorzystanie wolnego czasu, wiedzy i umiejętności tych osób oraz czynienie ich kreatorami oferty miasta. Wielopokoleniowe rodziny stają się rzadkością, dlatego podjęcie próby włączenia seniorów do procesu kształcenia dzieci i młodzieży mogłoby się okazać niezwykle korzystne dla obu tych grup.

Ze względu na wymagania, jakie starzenie się społeczeństwa generuje w odniesieniu do lokalnych polityk publicznych, wskaźnik udziału liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców został uwzględniony w dalszej analizie, dotyczącej już konkretnie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

2.1.2. Pomoc społeczna

Udzielaniem pomocy społecznej oraz różnego rodzaju świadczeń zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie i Referat Świadczeń Rodzinnych Urzędu Miasta Józefów.

Rys. 2 przedstawia liczbę udzielonych świadczeń pomocy społecznej. W każdym przypadku w 2015 r. wystąpił ich spadek w odniesieniu do 2013 r., jednak w kilku z nich w 2014 r. pojawił się nagły wzrost ich liczby. Tendencja spadkowa w zakresie pomocy społecznej od 2013 r. jest charakterystyczna dla całego województwa mazowieckiego, o czym wspomina się m.in. w dokumencie *Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną Województwa Mazowieckiego za 2015 rok.* W Józefowie największy spadek dotyczył liczby świadczeń udzielanych z powodu bezrobocia - o 22,2%. Nieco ponad 8% wyniósł spadek w zakresie liczby osób korzystających ze wsparcia z tytułu niepełnosprawności, 2,5% z powodu alkoholizmu i narkomanii oraz o 0,5% z powodu ubóstwa. Ogólnie liczba osób korzystających z pomocy społecznej spadła o 4,1% w ciągu analizowanych 3 lat.

We wspomnianej *Ocenie zasobów...* autorzy określają wysokość spadku liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie mazowieckim na 2,4% w stosunku do 2014 r. i 3,3% w stosunku do 2013 roku. Natomiast najczęściej występującymi przyczynami były według pracowników ośrodków pomocy społecznej bezrobocie, ubóstwo oraz niepełnosprawność[3].

W Józefowie w 2015 r. średnio 17 na 1000 mieszkańców korzystało z pomocy społecznej. Ponadto z tytułu ubóstwa ze świadczeń korzystało około 9 osób na 1000, a z tytułu bezrobocia - 8 na 1000 mieszkańców.

[3] *Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną Województwa Mazowieckiego za 2015 rok,* s. 49.

Dwadzieścia osiem procent ankietowanych wskazało ubóstwo jako dość istotny problem, około 10% zaś jako bardzo istotny. Ta wysoka liczba wskazań jest jak najbardziej uzasadniona, bowiem należy pamiętać, że ubóstwo może się przyczyniać do powstawania kolejnych problemów, jak patologie, brak możliwości rozwoju, wzrost przestępczości, problemy rodzinne itp. O związkach między różnymi problemami społecznymi świadczą również analizy wykonane na potrzeby przywoływanej już *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych...* Okazuje się bowiem, że zaledwie 8% korzystających z pomocy społecznej to osoby aktywne zawodowo; w 2014 r. 37% stanowili renciści, a 33% osoby bezrobotne, nie mające prawa do pobierania zasiłku.

Dodatkowo prawie 15% osób uznało za istotny problem zjawisko alkoholizmu i narkomanii. Osoby, które określiły bardziej konkretnie obszar zdegradowany, podkreślały występowanie problemów z uzależnieniami na osiedlu Michalin (58,3%). Duża liczba wskazań problemów w postaci uzależnienia oraz niepełnosprawności dotyczyła również osiedla Dębinka - odpowiednio 33% i 23%.

Rys. 2 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2013-2015 ogółem oraz z uwzględnieniem wybranych powodów przyznania świadczeń

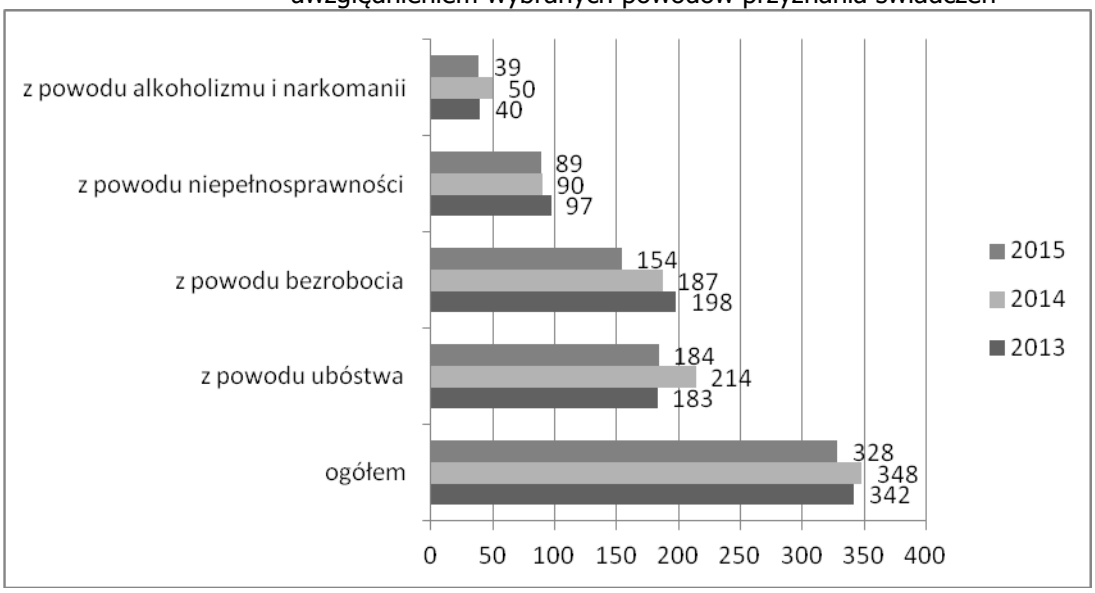

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

Ze względu na wskaźniki statystyczne odnoszące się do pomocy społecznej oraz częstotliwość wskazywania odpowiadających im problemów w ankietach, przeanalizowano te problemy także na poziomie wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji.

2.1.3. Rynek pracy i bezrobocie

Kwestie związane z rynkiem pracy i bezrobociem są bardzo istotne zarówno w kontekście dobrostanu mieszkańców, jak i rozwoju każdej jednostki samorządowej. W przypadku Józefowa na 1000 mieszkańców pracowało w 2015 r. 226 osób. Więcej osób pracuje tylko w województwie mazowieckim (283), a mniej w powiecie otwockim. Warto

zauważyć, że w 2013 r. miasto Józefów na tle wcześniej wymienionych jednostek wypadało gorzej, ale przez dwa ostatnie lata sytuacja uległa poprawie (wzrost zatrudnienia o 17,1%). Jednocześnie nadal różnica pomiędzy Józefowem a województwem mazowieckim wynosi ponad 50 osób na 1000 mieszkańców. Wśród wszystkich pracujących 51% stanowią kobiety, a 49% mężczyźni.

Tab. 3 Osoby pracujące na 1000 ludności w latach 2013-2015 [‰].

Jednostka	2013	2014	2015
województwo mazowieckie	272	279	283
powiat otwocki	207	215	218
Józefów	193	209	226

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Średnie miesięczne wynagrodzenie w Józefowie było w 2014 r. wyraźnie niższe niż w całym województwie mazowieckim i nieznacznie niższe niż w powiecie otwockim. Na przestrzeni ostatnich lat jednak wzrosło we wszystkich omawianych jednostkach, przy czym różnica pomiędzy województwem a miastem zwiększyła się o 5,3%. Za tę dysproporcję „odpowiada" częściowo Warszawa, która zawyża średnie zarobki w całym województwie.

Tab. 4 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2012 – 2014 [zł].

Jednostka	2012	2013	2014
województwo mazowieckie	4638	4773	4927
powiat otwocki	3500	3635	3721
Józefów	3490	3630	3718

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Porównując liczbę bezrobotnych z liczbą mieszkańców w wieku produkcyjnym, zauważyć można systematyczny spadek udziału bezrobotnych we wszystkich porównywanych jednostkach samorządowych. Stopa bezrobocia w 2015 r. najniższa była w Józefowie i to zarówno w grupie mężczyzn, jak i kobiet. Jednocześnie w gminie nieznacznie więcej było bezrobotnych kobiet.

Tab. 5 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013 – 2014 [%].

	ogółem			mężczyźni			kobiety		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
województwo mazowieckie	8,5	7,6	6,6	8,7	7,6	6,5	8,4	7,6	6,7
powiat otwocki	5,7	4,9	4,1	6,3	5,2	4,3	5,1	4,7	3,9
Józefów	5,1	4,2	3,5	5,4	4,0	3,4	4,8	4,5	3,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W badaniach ankietowych ponad 30% respondentów uznało bezrobocie za dość istotny problem, a 14,5% za bardzo istotny, ograniczający rozwój miasta Józefów. Ta wysoka

liczba wskazań pokazuje, że w subiektywnym odczuciu mieszkańców kwestia ta jest istotnym problemem społecznym. Trzeba bowiem pamiętać, że bezrobocie jest zazwyczaj „generatorem" różnego typu patologii, a do tego negatywnie wpływa na funkcjonowanie całych rodzin. Na problem bezpośredniego związku pomiędzy bezrobociem a różnego rodzaju uzależnieniami zwraca uwagę *Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Józefowa na rok 2016*[4].

Ze względu na duży wpływ bezrobocia na życie społeczne oraz częstotliwość wskazywania odpowiadających mu problemów w ankietach, przeanalizowano te kwestie także na poziomie wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji.

2.1.4. Bezpieczeństwo

Poczucie bezpieczeństwa to jedna z podstawowych potrzeb człowieka, która ma ogromny wpływ na komfort i jakość życia. Oczywiście jest to kategoria subiektywna, oceniana przez ludzi z punktu widzenia doświadczeń własnych, bliskich osób lub przekazów medialnych. Za bezpieczeństwo na terenie Józefowa odpowiada Komisariat Policji w Józefowie (jednostka Komendy Powiatowej Policji w Otwocku) oraz Straż Miejska znajdująca się w strukturze Urzędu Miejskiego.

Dostępne dane statystyczne pokazują, że na poziomie województwa nastąpił w latach 2013-2015 spadek liczby popełnionych przestępstw o 19,5%. W powiecie sytuacja wygląda nieco inaczej, ponieważ między 2013 a 2014 rokiem odnotowano spadek o 13,2%, zaś między 2014 i 2015 rokiem - wzrost liczby przestępstw o 15,6%. W samym Józefowie między 2013 a 2014 rokiem liczba przestępstw wzrosła o 9,2%, a w kolejnym roku spadła o 17,2%.

Tab. 6 Przestępstwa stwierdzone przez Policję w latach 2013-2015.

Jednostka	2013	2014	2015
województwo mazowieckie	139 707	117 625	112 453
powiat otwocki	2 547	2 210	2 554
Józefów	576	629	521

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS oraz danych Komendy Powiatowej Policji w Otwocku.

Najczęściej popełniane w powiecie otwockim w 2015 r. przestępstwa miały charakter kryminalny lub skierowane były przeciwko mieniu. Z kolei najmniej stwierdzono przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Według danych Komisariatu Policji rok wcześniej w Józefowie dominowały przestępstwa kryminalne oraz kradzieże, tak więc charakter przestępstw jest podobny w powiecie i w mieście. Pomimo iż dane dotyczą różnych lat, to można wnioskować, że nie nastąpiła w tym zakresie żadna większa zmiana. Tym bardziej, że w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* podkreślono stały trend w tej materii.

[4] *Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Józefowa na rok 2016*, s. 4.

Rys. 3 Kategorie przestępstw stwierdzonych przez Policję w powiecie otwockim w 2015 roku.

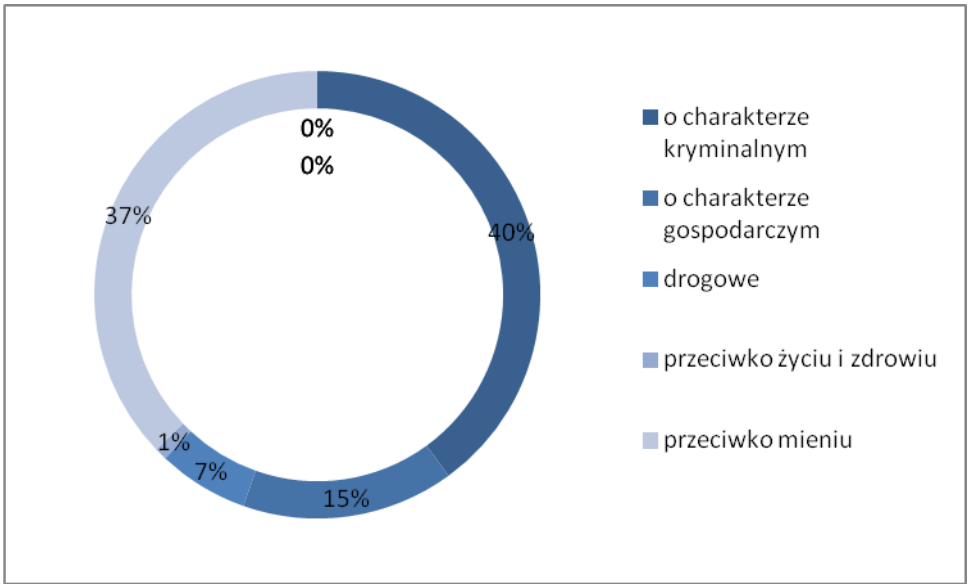

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Policja z terenu miasta Józefowa, jak również szerzej - na poziomie województwa mazowieckiego, podejmuje działania związane z przemocą w rodzinie. Jak pokazują analizy, jest to instytucja, która wdraża największą liczbę procedur Niebieskich kart, mimo że uprawnione są do tego jeszcze inne podmioty, m.in. ośrodki pomocy społecznej, służba zdrowia czy szkoły. Według raportu *Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez samorząd gminy i powiatu na terenie województwa mazowieckiego w roku 2014*, przygotowanego przez Mazowiecki Urząd Wojewódzki, ponad 80% procedur zostało wszczętych przez Policję. Drugie w kolejności były jednostki pomocy społecznej, przy czym różnica jest spora (około 12% procedur)[5].

W Józefowie średnio 8 osób na 1000 mieszkańców objętych zostało procedurą Niebieskiej karty. Trudno natomiast zauważyć jakąś tendencję w zakresie poziomu występowania procedur, bowiem między 2013 a 2014 rokiem nastąpił prawie dwukrotny wzrost ich liczby, a w kolejnym roku zbliżony spadek. Według danych zawartych w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020* stwierdzono jednocześnie wzrost liczby interwencji domowych podejmowanych przez Policję.

Niski poziom bezpieczeństwa oraz przemoc w rodzinie wskazywali również mieszkańcy w czasie badań ankietowych jako istotne problemy Józefowa. Opcje te uzyskały odpowiednio po 16,9% i 13,7% wskazań. Zdecydowanie częściej odpowiedzi te wybierały kobiety (16,2% i 40,5%). Bezpieczeństwo źle oceniano przede wszystkim na terenie osiedla Michalin - prawie 20% wskazań.

Wskazania mieszkańców w czasie badań ankietowych oraz dane statystyczne pokazują, że problem bezpieczeństwa publicznego, w tym w zakresie przemocy w rodzinie, jest istotny w gminie. Z tego względu został on uwzględniony również na etapie wytyczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w mieście Józefów.

[5] Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez samorząd gminy i powiatu na terenie województwa mazowieckiego w roku 2014, s. 4.

Rys. 4 Liczba Niebieskich kart i interwencji domowych w latach 2013-2015 w Józefowie.

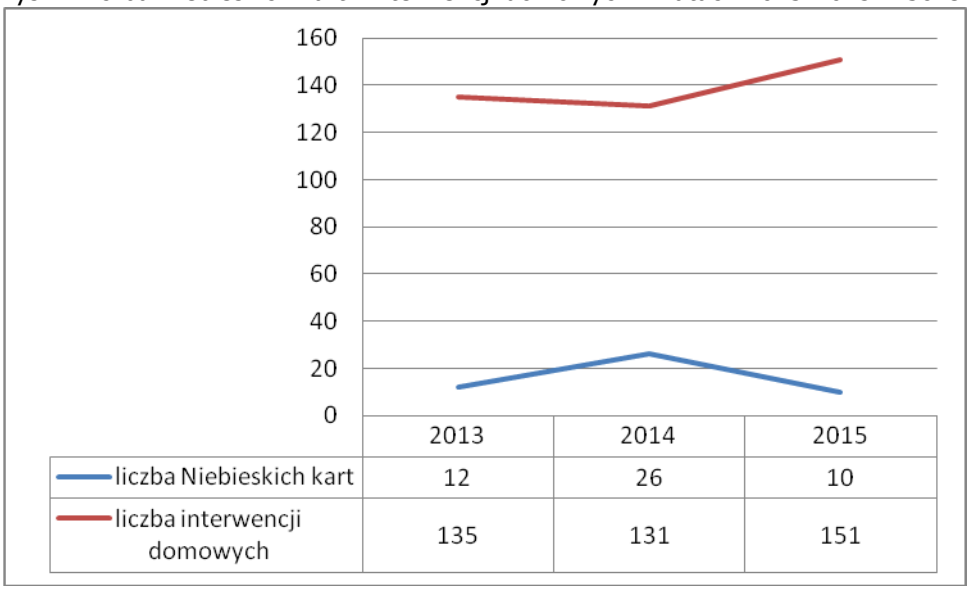

	2013	2014	2015
liczba Niebieskich kart	12	26	10
liczba interwencji domowych	135	131	151

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie i *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020,* s.5.

2.1.5. Oświata

W mieście Józefowie w 2014 r. działało 12 placówek wychowania przedszkolnego, 5 szkół podstawowych, 4 gimnazja i 3 szkoły ponadgimnazjalne. W roku szkolnym 2013/2014 do przedszkoli uczęszczało 1076 dzieci, do podstawówek 2124 uczniów, a do gimnazjum 741. Na kadrę nauczycielską składało się 131 nauczycieli w przedszkolach, 292 w podstawówkach i 132 w gimnazjach[6].

W ramach prac nad *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2016-2020* przeprowadzone zostały badania ankietowe dotyczące dostępności wybranych usług publicznych. Większość respondentów pozytywnie oceniła dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w mieście. Za bardzo dobry lub dobry uznało go łącznie 43,8%, a za wystarczający 25% badanych. Negatywnie dostępność do tych instytucji w mieście oceniło 25% ankietowanych. Nieco ponad 6% respondentów nie miało zdania w tej sprawie[7].

Relacja liczby uczniów uczących się na danym poziomie kształcenia do wszystkich zameldowanych osób w wieku odpowiadającym temu poziomowi nauczania tworzy współczynnik skolaryzacji brutto. Jak wynika z poniższej tabeli, w przypadku szkół podstawowych mniej uczniów uczęszcza do szkół w Józefowie niż jest tu zameldowanych. Co więcej, na przestrzeni ostatnich lat różnica ta systematycznie rośnie i w 2015 r. była większa niż w przypadku powiatu czy województwa. Dla gimnazjów sytuacja jest w zasadzie odwrotna, więcej dzieci w wieku gimnazjalnym uczęszcza do tych szkół niż jest zameldowanych w mieście. Jednocześnie zauważyć należy, iż od dwóch lat ta „nadwyżka"

[6] *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2016-2020*, s. 23.
[7] *Strategia Rozwiązywania Problemów …*, s. 24 – 25.

regularnie maleje. Stosunkowo niski poziom skolaryzacji w szkołach podstawowych tłumaczyć można faktem, iż znaczna część rodziców pracuje w Warszawie i wygodniej jest im zawozić dzieci do tamtejszych szkół.

Tab. 7 Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2013 - 2015 [%].

	szkoły podstawowe			gimnazja		
	2013	**2014**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**
województwo mazowieckie	102,9	98,1	93,9	101,9	101,5	102,8
powiat otwocki	100,1	95,0	92,1	101,4	100,6	101,2
Józefów	101,5	95,0	89,7	115,7	113,6	111,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W przypadku sprawdzianu szóstoklasisty średnie wyniki uczniów w 2016 r. ze szkół w Józefowie są niższe od średniej powiatowej i nieco wyższe od średniej wojewódzkiej. Na tle innych gmin powiatu otwockiego miasto Józefów wypada przeciętnie. Ogólnie uczniowie z Józefowa lepiej zdają język polski niż matematykę, choć w przypadku tego drugiego przedmiotu ich wyniki są tylko nieznacznie gorsze niż średnia powiatowa i wyraźnie lepsze niż średnia województwa.

Tab. 8 Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w gminach i powiecie otwockim oraz województwie mazowieckim w 2016 roku [%].

	średnie wyniki ogółem	**język polski średnie wyniki**	**matematyka średnie wyniki**
gmina Celestynów	63,9	72,5	54,9
gmina Karczew	72,7	76,9	67,9
gmina Kołbiel	68,9	76,3	61,0
gmina Osieck	66,2	68,6	63,2
gmina Sobienie-Jeziory	62,6	73,3	51,4
gmina Wiązowna	59,2	65,5	52,6
miasto Józefów	66,4	71,1	61,2
miasto Otwock	70,8	75,6	65,5
powiat otwocki	68,2	74,4	61,6
województwo mazowieckie	66,1	73,3	58,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, http://bip.oke.waw.pl

Egzamin gimnazjalny uczniowie w Józefowie zdają najlepiej wśród uczniów ze wszystkich gmin powiatu otwockiego, osiągając znacznie lepsze wyniki niż wynosi średnia dla całego województwa mazowieckiego. Przy uwzględnieniu podziału na poszczególne przedmioty widać wyraźnie, że wyniki z języka polskiego są porównywalne ze średnią powiatową, zaś znacznie gorzej wygląda to w przypadku matematyki (prawie 7 punktów procentowych poniżej średniej powiatowej).

Tab. 9 Wyniki egzaminu gimnazjalnego w gminach i powiecie otwockim oraz województwie mazowieckim w 2016 r. [%]

	średnie wyniki ze wszystkich egzaminów ogółem	egzamin z zakresu języka polskiego	egzamin z zakresu matematyki
gmina Celestynów	64,0	81,4	63,7
gmina Karczew	55,2	70,7	51,9
gmina Kołbiel	56,9	77,5	54,5
gmina Osieck	48,9	70,9	54,3
gmina Sobienie-Jeziory	44,4	74,8	44,0
gmina Wiązowna	56,4	72,2	50,1
miasto Józefów	67,3	75,5	63,6
miasto Otwock	60,3	72,5	54,1
powiat otwocki	62,1	75,6	57,0
województwo mazowieckie	54,8	69,5	48,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, http://bip.oke.waw.pl

W badaniach ankietowych respondenci proszeni byli o ocenę znaczenia problemu „niewystarczającego poziomu edukacji" dla rozwoju miasta Józefów. Najczęściej problem uznawany był za mało istotny (21,8%) lub obojętny (19,4%). Za całkowicie nieistotny problem uznało go 13,7% wszystkich respondentów, a za dość lub bardzo istotny w sumie mniej niż ⅓

Poziom nauczania jest jednak bardzo ważną kwestią, gdyż determinuje w dużej mierze przyszłość samych uczniów i wpływa pośrednio na rozwój jednostki samorządowej. Wykształceni i radzący sobie na trudnym rynku pracy mieszkańcy to podstawowy zasób każdego samorządu. Dlatego też średnie wyniki uczniów ze sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego zostały uwzględnione jako wskaźnik w dalszej analizie, dotyczącej już konkretnie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Problemem w odniesieniu do opisanej sfery funkcjonowania miasta jest jakość w zakresie dydaktyki oraz oferta spędzania wolnego czasu w mieście. Te dwa czynniki znajdują swoje odzwierciedlenie we wskaźniku skolaryzacji, który nie jest korzystny dla gminy, a ze względu na gęstość zaludnienia obszaru rewitalizacji, także dla tego terenu. Sytuacja taka wymaga interwencji zarówno: 1) na poziomie oferty dydaktycznej, pozwalającej chronić dzieci przed marginalizacją, a z drugiej strony zatrzymywać dzieci w szkołach znajdujących się w Józefowie; 2) oferty spędzania wolnego czasu, stwarzającej warunki do wszechstronnego rozwoju oraz bezpiecznego i aktywnego przebywania w mieście pod nieobecność rodziców; 3) integracji z miejscem zamieszkania, w tym także międzypokoleniowej pozwalającej wykorzystać zarówno potencjał dzieci, jak i np. seniorów.

2.1.6. Aktywność społeczna

W mieście Józefów w 2015 r. zarejestrowane były 72 organizacje pozarządowe (ngo). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje to wskaźnik 4 organizacji, co jest wartością niższą niż np. wojewódzka (4,33%). O niewystarczającym kapitale społecznym – przejawiającym się w liczbie organizacji społecznych, ale także w zaufaniu czy działania samopomocowych – świadczy niewystarczająco rozwinięty wolontariat. Na poziomie instytucjonalnym jest to

działalność rejestrowana w ramach, prowadzonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Oceny zasobów. W ostatnich latach działalność wolontariuszy była na poziomie „0".
Profile działalności podmiotów pozarządowych podzielić można na cztery obszary: sport i rekreacja, historia i tradycja, seniorzy oraz pomoc dzieciom i młodzieży. W pierwszym z obszarów aktywnie działa m.in. Stowarzyszenie „Aktywni", zajmujące się promocją nordic walking czy stowarzyszenie Integracyjny Klub Rozwoju Tenisa Stołowego w Józefowie, które prowadzi treningi tenisa stołowego oraz organizuje turnieje, zawody i obozy sportowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W obszarze promocji szeroko pojętej historii i tradycji działa m.in. Fundacja im. Elwiro Michała Andriollego, która prowadzi muzeum poświęcone znanemu rysownikowi i twórcy charakterystycznego dla regionu stylu drewnianych nadświdrzańskich domów zwanych „świdermajerami" (w podobnym obszarze działa także „świdermajer - Stowarzyszenie Miłośników Drewnianej Architektury Linii Otwockiej"). Warto wymienić dwa stowarzyszenia zajmujące się *stricte* Józefowem: Stowarzyszenie Kocham Józefów i Towarzystwo Przyjaciół Józefowa. Ta pierwsza organizacja promuje aktywny wypoczynek nad Świdrem. Od kilku lat jest organizatorem jednego z większych wydarzeń sportowych nad Świdrem – organizują ogólnopolskie zawody skimboradowe. Działalność Stowarzyszenia idealnie wpasowuje się w program przywrócenia rzeki Świder mieszkańcom Józefowa.
Zrzeszaniem i aktywizacją seniorów zajmuje się zaś Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, a także Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Józefowie. W ostatnim obszarze, pomocy dzieciom i młodzieży, aktywnie działa m.in. Stowarzyszenie Bezpieczna Młodość im. „Grzegorza" oraz Stowarzyszenie Forum Chrześcijańskie. Oba podmioty organizują różnego rodzaju zajęcia dla dzieci i młodzieży (w tym wyjazdowe) oraz prowadzą szeroko zakrojoną profilaktykę przeciwuzależnieniową[8].

Mieszkańcy Józefowa pytani o problemy społeczne swojego miasta w większości uznali, że „niski poziom integracji społecznej" jest dość istotnym (34,7%) lub bardzo istotnym (16,9%) problemem. Zaledwie 18,5% wszystkich respondentów uznało tę kwestię za całkowicie nieistotną lub mało istotną. Podobnie proporcje rozkładają się w przypadku pytania o niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym. Prawie ⅓wszystkich respondentów uznała ten problem za dość istotny, a 20,2% za bardzo istotny. Przeciwnego zdania było 20,2% badanych (odpowiedzi całkowicie nieistotny i mało istotny). Powyższe dane wskazują, że pomimo sporej ilości różnego typu organizacji pozarządowych znaczna część mieszkańców Józefowa nie angażuje się w życie społeczne swojej miejscowości. W przyszłości może to stanowić spory problem i swoisty „hamulec rozwojowy" dla miasta. Podczas spotkań konsultacyjnych zwracano ponadto uwagę na podziały społeczne do których dochodzi pomiędzy nowo osiedlającymi się mieszkańcami gminy, a obywatelami zamieszkującymi tą jednostkę samorządową od co najmniej 10 lat (i więcej).

W związku z powyższym, w dalszej części opracowania, dotyczącej obszaru zdegradowanego i rewitalizacji jako jeden ze wskaźników użyta zostanie liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców.

[8] Informacje za Portalem Urzędu Miasta Józefów, http://www.jozefow.pl/page/67,organizacje.html.

2.1.7. Uczestnictwo w życiu kulturalnym

Głównym organizatorem i koordynatorem działań kulturalnych w Józefowie jest Miejski Ośrodek Kultury działający od 1973 roku. Mieszkańcy Józefowa mają możliwość rozwijać swoje pasje i talenty na zajęciach plastycznych, muzycznych, tanecznych, teatralnych oraz rekreacyjno - ruchowych. Przy Ośrodku Kultury działają następujące zespoły i grupy artystyczne: Chór „Schola Cantorum Maximilianum", Zespół Wokalno-Teatralny „Rubikon", Zespół Tańca Polskiego, Zespół Tańca Towarzyskiego i Nowoczesnego „Iskierki", Zespół Teatralno-Taneczny „Isadora" oraz Teatr „A Kuku". Ośrodek otwarty jest także na nowe trendy związane ze sztuką medialną i multimedialną, sztuką przestrzeni publicznej czy designem.

Józefów znany jest z takich wydarzeń artystycznych, jak: Mazowieckie Forum Kultury i Biznesu, Festiwal Niezwykłych Instrumentów, Ogólnopolski Przegląd Teatrów dla Dzieci „Bez Sceny", Festiwal Najpiękniejszych Tańców Świata, Ogólnopolski Festiwal Bluesowy im. Tadeusza Nalepy „Lep na Bluesa", czy też Festiwal Otwarte Ogrody. W latach 1995 - 2001 odbywały się Ogólnopolskie Spotkania Gwiazd Piosenki Dziecięcej[9].

W mieście działa także Miejska Biblioteka Publiczna oraz Muzeum Elwiro Michała Andriollego, związanego z regionem południowego Mazowsza – artysty i rysownika, twórcy stylu charakterystycznych drewnianych nadświdrzańskich domków zwanych „świdermajerami". Także Muzeum 2 Korpusu Polskiego w Józefowie jest organizacją, która działa na rzecz propagowania pamięci i historii organizując różnego rodzaju przedsięwzięcia angażujące zarówno młodzież jak i osoby starsze (pokazy historyczne, grupa rekonstrukcyjna, lekcje historii).

Z roku na rok w Józefowie organizowanych jest coraz więcej różnego typu imprez kulturalnych. W ślad za tym znacząco wzrasta liczba uczestniczących w nich osób (pomiędzy 2013 a 2015 rokiem wzrost o 57,8%).

Tab. 10 Liczba imprez organizowanych przez samorządowe instytucje kultury i ich uczestników.

	imprezy			**uczestnicy imprez**		
	2013	**2014**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**
województwo mazowieckie	19 383	20 748	23 353	3 517 047	3 761 420	3 452 043
powiat otwocki	724	720	796	93 917	108 618	100 198
Józefów	187	267	303	25 406	34 484	40 112

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba kół i klubów tematycznych funkcjonujących przy instytucjach kultury w Józefowie dość wyraźnie się zmienia. Jednocześnie pomimo spadku liczby tych podmiotów pomiędzy 2014 a 2015 rokiem liczba należących do nich osób sukcesywnie rośnie.

[9] „*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2016-2020*", s. 24 – 25.

Tab. 11 Koła i kluby oraz ich członkowie zorganizowane przy samorządowych instytucjach kultury.

	koła i kluby			członkowie kół i klubów		
	2013	**2014**	**2015**	**2013**	**2014**	**2015**
województwo mazowieckie	1 914	2 154	2 789	49 765	52 541	60 586
powiat otwocki	58	72	75	1 215	1 955	2 160
Józefów	7	10	6	130	705	880

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Obszar kultury stanowi istotną podstawę dla społecznej aktywizacji mieszkańców miasta. Instytucje kultury są w stanie organizować, koordynować oraz integrować działalność na rzecz mieszkańców znajdującą swoje odzwierciedlenie w różnego rodzaju wydarzeniach, skierowanych do różnych kategorii odbiorców. Jak wynika z opracowania pn. *Analiza popytu na działania kulturalno – społeczne w Domu Nauki i Sztuki placówce Miejskiego Ośrodka Kultury w Józefowie*, pomimo istniejącej, relatywnie dobrze rozwiniętej oferty z zakresu kultury w mieście, wciąż istnieje zapotrzebowanie na jej rozwój. W szczególności dotyczy to osób w wieku senioralnym oraz młodzieży. Działania w obszarze kultury stanowią ważną płaszczyznę dla integracji środowiskowej oraz pokoleniowej. Szczególnie istotnym jest w tym kontekście włączanie osób zagrożonych marginalizacją społeczną – stwarzanie im płaszczyzny do szeroko rozumianej aktywności. Istotną barierą związaną z rozwojem oferty kulturalnej (także świadczonej przez organizacje społeczne) jest niewystarczające do zapotrzebowania zaplecze lokalowe.

Na pytanie o „niewystarczającą ofertę kulturalną" 27,4% wszystkich respondentów uznało to za dość istotny, a 14,5% za bardzo istotny problem społeczny. Równocześnie sporo - 21,8% - wszystkich badanych uznało, iż kwestia ta jest bez znaczenia dla rozwoju miasta. Jako całkowicie nieistotny i mało istotny problem wskazało go 28,2% wszystkich osób biorących udział w badaniu. W tej samej ankiecie spytano także o „niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym" i zdecydowana większość (35,5%) ankietowanych uznała tę kwestię za dość istoty problem (8,9% określiło go jako bardzo istotny). Za całkowicie nieistotny problem uznało go 9,7% respondentów, a 12,9% stwierdziło, że to mało istotny problem.

Ze względu na znaczenie, jakie ma rozwój oferty kulturalnej dla rozwoju społecznego, wskaźnik liczby osób uczestniczących w różnego rodzaju zajęciach organizowanych przez Miejski Ośrodek Kultury (na 1000 mieszkańców) został uwzględniony w dalszej analizie dotyczącej obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

2.2. Sfera gospodarcza

2.2.1. Przedsiębiorczość

Pod względem gospodarczym miasto Józefów rozwija się dobrze czego wyrazem jest stały wzrost poziomu wskaźników gospodarczych. Po przeliczeniu wszystkich podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym wyraźnie widać, iż najwyższy wskaźnik osiąga w porównaniu z powiatem i województwem miasto Józefów. Jednocześnie na przestrzeni ostatnich kilku lat liczba przedsiębiorstw wzrastała najwolniej w przypadku

Józefowa (o 0,9%), więcej zaś pojawiło się ich w województwie mazowieckim (6,8%) i powiecie otwockim (3,2%). W mieście nie została też zarejestrowana żadna firma zatrudniająca powyżej 250 pracowników.

Tab. 12 Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2013 – 2014.

	2013	2014	2015
województwo mazowieckie	2 183,8	2 245,8	2 333,5
powiat otwocki	2 003,3	2 025,9	2 067,3
Józefów	2 964,9	2 965,4	2 992,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 13 Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2013 – 2015 [%].

	ogółem			Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 000 ludności		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
województwo mazowieckie	65439	64131	68431	12,3	12,0	12,8
powiat otwocki	1267	1307	1197	10,4	10,6	9,7
Józefów	273	284	244	13,7	14,1	12,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W 2015 r. w Józefowie zarejestrowane zostały 244 podmioty i był to „wynik" gorszy niż rok i dwa lata wcześniej. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców otrzymujemy dla Józefowa wskaźnik nowo zarejestrowanych podmiotów o wartości 12,1‰. Jest to poziom wyższy od powiatu otwockiego i nieznacznie niższy od wojewódzkiego. Należy zauważyć, iż w 2015 r. wartość wskaźnika była wyraźnie niższa niż w rok wcześniej. Zastanawiający jest fakt, że w tym samym roku z rejestru REGON wykreślonych zostało w Józefowie dokładnie tyle samo firm, ile zarejestrowano (tj. 244). Jest to 6,9% ogółu istniejących w Józefowie podmiotów gospodarczych. Świadczyć to może o sporej fluktuacji liczby przedsiębiorstw w mieście związanej ze zmiennymi warunkami gospodarczymi. Przy porównaniu wskaźnika wykreślonych jednostek na 1000 mieszkańców można stwierdzić, że proporcjonalnie najwięcej przedsiębiorstw zamkniętych zostało właśnie w Józefowie, a w pozostałych porównywanych jednostkach samorządowych mniejsza liczba podmiotów została zamknięta niż zarejestrowana.

Tab. 14 Wykreślone podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2013 – 2015 [%].

	ogółem			Jednostki wykreślone z rejestrze REGON na 1 000 ludności		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
województwo mazowieckie	40 955	48 128	45 263	7,7	9,0	8,5
powiat otwocki	905	1 182	981	7,4	9,6	8,0
Józefów	196	263	244	9,8	13,1	12,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Małych jednoosobowych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym najwięcej funkcjonuje w Józefowie. Wskaźnik dla tego miasta jest wyraźnie wyższy niż dla województwa mazowieckiego i powiatu otwockiego. Co więcej, na przestrzeni ostatnich trzech lat charakteryzują się one sporą stabilnością. Jednocześnie należy jednak zauważyć, że jednoosobowe działalności gospodarcze zazwyczaj nie generują dodatkowych miejsc pracy ani znacznych przychodów podatkowych dla samorządu.

Tab. 15 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2013 – 2015 [%].

	2013	2014	2015
województwo mazowieckie	14,9	15,0	15,3
powiat otwocki	15,6	15,6	15,8
Józefów	22,9	22,7	22,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Respondenci za bardzo istotny problem sfery gospodarczej wskazywali najczęściej niski poziom konkurencyjności/jakości lokalnych usług (10,5%) oraz niski poziom przedsiębiorczości indywidualnej (8,1%). Jako dość istotny problem wskazywano także niski poziom „oddolnej" przedsiębiorczości (25,8%). Jest to niepokojące, gdyż o sile i konkurencyjności lokalnej gospodarki decydują w dużej mierze właśnie jej mieszkańcy. To od ich pomysłowości, zapału i pracowitości uzależniony jest rozwój gospodarczy i społeczny każdej jednostki samorządowej. Jest to tym bardziej istotne, że mieszkańcy zazwyczaj swoje zarobki przeznaczają na zakupy na rynku lokalnym.

Ze względu na znaczenie, jakie ma poziom indywidualnej przedsiębiorczości na rozwój lokalny, wskaźnik udziału liczby podmiotów gospodarczych na 1000 osób został uwzględniony w dalszej analizie, dotyczącej już konkretnie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

2.3. Sfera środowiskowa

W zakresie stanu środowiska przeanalizowano kwestie związane ze stanem powietrza, wód oraz gospodarką odpadami na terenie miasta Józefowa.

Jakość powietrza badana jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie. Dzięki jego infrastrukturze analizowane są stężenia szkodliwych substancji

w powietrzu. W Józefowie nie jest zlokalizowana żadna stacja pomiarowa, natomiast najbliższa znajduje się w Otwocku.

Dane zawarte w Tab. 11 pokazują, że największy problem stanowi wysoki poziom benzo(a)pirenu. W 2015 r. właśnie stacja pomiarowa w Otwocku odnotowała najwyższy w województwie poziom stężenia średniorocznego (pięciokrotne przekroczenie normy). Autorzy raportu oceniającego jakość powietrza w województwie mazowieckim podkreślają jednak spadek poziomu szkodliwych substancji, bowiem w 2014 r. ich maksymalne stężenie zostało przekroczone ośmiokrotnie. Jest to tendencja typowa dla całego województwa, tj. na terenach zurbanizowanych województwa normy są przekraczane w znacznym stopniu, a jednocześnie w stosunku do poprzednich lat widać poprawę. Wynika ona przede wszystkim z ocieplenia, które sprawia, że mniejsze spalanie w celach grzewczych.

Ponadto duże przekroczenia notowano w przypadku pyłu zawieszonego PM10. Ważny jest tu nie tylko fakt wystąpienia przekroczenia stężeń maksymalnych, ale również ich częstotliwość - dopuszczalna częstość przekroczenia wynosi dla tej substancji 35, natomiast rzeczywiście wystąpiła ona 90 razy.

Tab. 16 Porównanie wyników pomiaru stężeń wybranych substancji w 2015 r. (stacja pomiarowa w Otwocku, ul. Brzozowa) z poziomem dopuszczalnym.

Substancja	**Poziom dopuszczalny [µg/m3]**	**Poziom osiągnięty [µg/m3]**
benzen	5	bd.
pył zawieszony PM10	40	43,7
benzo(a)piren	1	5,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za 2015 rok.*

Zgodnie z analizą zawartą w *Rocznej ocenie jakości powietrza...* średnioroczne stężenie PM10 na terenie Józefowa wyniosło 23,1 µg/m^3, jednak w sumie przez 30 dni w roku przekraczał ono maksymalne stężenie. Wysoki był również poziom pyłu zawieszonego PM2,5, który wyniósł 22,5 µg/m^3 (maksymalny - 25 µg/m^3). Średni roczny poziom benzo(a)pirenu przekracza dwukrotnie wartość dopuszczalną (wyniósł 2,1 µg/m^3)[10].

Wyniki analiz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska wskazują, że za zanieczyszczenie powietrza na terenie całego województwa mazowieckiego odpowiadają przede wszystkim substancje emitowane w związku z ogrzewaniem budynków (powierzchniowe).

Józefów położony jest w dolinie trzech rzek: Wisły, Świdra i Mieni. Dzięki temu jest to miasto o ciekawych warunkach przyrodniczo-rekreacyjnych, ale wiąże się z tym m.in. zagrożenie powodziowe. Dodatkowo niestety stan i jakość tych wód jest niezadowalający. W dokumencie pn. *Stan ochrony środowiska w województwie mazowieckim w 2014 roku* określono stan chemiczny oraz ogólny tutejszych wód jako złe.[11]. Z tego względu również jako zły oceniono potencjał ekologiczny cieków wodnych na terenie Józefowa, a tylko w przypadku Świdra na wysokości Dębinki - umiarkowany. Według najnowszych dostępnych

[10] *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za 2015 rok* , s. 207.
[11] Na podstawie badań z lat 2010-2014.

badań, z 2015 r., elementy biologiczne, hydromorfologiczne i fizykochemiczne zaliczono do klasy II (oznacza to stan dobry). Nastąpiła więc poprawa stanu tutejszych rzek.

Problemem w Józefowie jest również hałas komunikacyjny, związany przede wszystkim z ruchem pojazdów na biegnących przez miasto drogach wojewódzkich. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska nie prowadzi regularnych pomiarów poziomu hałasu. Na podstawie Aktualizacji *Programu Ochrony Środowiska* dla Miasta Józefowa należy wskazać jako narażoną na wysoki poziom hałasu ul. Nadwiślańską (między ul. Dworską i Polną), czyli drogę wojewódzką nr 801. Pomiar przeprowadzony w ciągu dnia wskazał przekroczenie o 7,5dB (68,5 wobec 61dB), zaś w ciągu nocy o 7,8dB (63,8 do 56dB)[12].

Respondenci, wskazując najważniejsze problemy sfery środowiskowej, wybierali najczęściej jako problem ochronę i jakość wód (29,7%). Jednocześnie jednak zauważali, że za stan środowiska odpowiedzialni są mieszkańcy Józefowa i niski poziom świadomości ekologicznej (prawie ⅓ odpowiedzi). Zanieczyszczenie powietrza przez przestarzałe i nieefektywne systemy grzewcze występuje według mieszkańców przede wszystkim na obszarze Jarosławia Południowego i Dębinki. Dodatkowo w Jarosławiu podkreślano niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Problem stanowi również pokrycie budynków azbestem. W 2015 r. stwierdzono jego występowanie na 238 obiektach, podczas kiedy w 2013 r. było ich 253. Spadek wynosi więc 5,9% - w zakresie liczby obiektów, na których zinwentaryzowano azbest. Dane dotyczące powiatu i województwa odnoszą się do ilości azbestu określanych w kilogramach. Według Bazy azbestowej prowadzonej przez Ministerstwo Rozwoju, w całym województwie mazowieckim stwierdzono występowanie 1.010.309.910 kg azbestu, natomiast unieszkodliwiono 7% tego zasobu. W powiecie otwockim zinwentaryzowano 21.071.209 kg azbestu i unieszkodliwiono 8,9% zasobów. W Józefowie z kolei zinwentaryzowano 887.823 kg azbestu i do tej pory udało się wyeliminować zaledwie 0,7% całkowitej ilości azbestu[13].

Poza określaniem zanieczyszczeń środowiska, warto także wskazać, jakiego rodzaju cenne przyrodniczo obszary czy też obiekty znajdują się na terenie miasta Józefowa. Poniższa tabela prezentuje ich zestawienie wraz z opisem.

Tab. 17 Lista form ochrony przyrody zlokalizowanych na terenie miasta Józefowa.

Nazwa	**Rodzaj**	**Opis**
Świder	rezerwat przyrody	Ochroną objęto koryto, zakola, łachy i podcięcia. W rzece żyje około 20 gatunków ryb.
Wyspy Świderskie	rezerwat przyrody	Występuje tu 163 gatunków roślin i 175 gatunków kręgowców, w tym 140 gatunków ptaków. Rezerwat znajduje się na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków "Dolina Środkowej Wisły".
Wyspy Zawadowskie	rezerwat przyrody	Rezerwat powstał w celu ochrony lasów łęgowych, ale również znajdujących się na jego terenie stanowisk lęgowych oraz gniazdowania ptaków. Obszar włączony jest do sieci ECONET-POLSKA.
Mazowiecki Park Krajobrazowy	park krajobrazowy	Na terenie parku dominują lasy sosnowe, w niektórych fragmentach występują bory bagienne. Zamieszkuje je ponad 200 gatunków ptaków. Zachowały się też

[12] *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Józefowa,* s.58.
[13] https://www.bazaazbestowa.gov.pl/stats/index.

		charakterystycznych dla regionu krajobrazy kulturowe, związane z tradycyjnymi sposobami gospodarowania na terenach Parku, ze specyficzną kulturą mieszczańską i różnych wyznań oraz wiejską tzw. kołbielską.
Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu	obszar chronionego krajobrazu	Pełni funkcję korytarzy ekologicznych oraz stanowi miejsce rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców regionu.
Dolina Środkowej Wisły	obszar Natura 2000	Jest miejscem gniazdowania około 50 gatunków ptaków wodno-błotnych, ale też 9 gatunków wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Wśród cennych (na skalę Europy) roślin występuje tu lipiennik Loesela.
Krzywy Dąb, Admirał Unrug i inne	pomniki przyrody	przy al. Nadwiślańskiej 226, 252, 254, 256, ul. Drogowców, 3 Maja 83, Wspólna 21

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody.*

2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

2.4.1. Infrastruktura komunalna

Przemiany społeczno-gospodarcze mające swój początek w latach 90. XX w. charakteryzowały się intensywnością działań o charakterze modernizacyjnym, wyrażającym się m.in. w szybkim wzroście inwestycji infrastrukturalnych zarówno na terenach miejskich, jak i wiejskich. Do podstawowych elementów infrastruktury komunalnej zalicza się sieci wodociągowe, kanalizacyjne czy gazowej. Ze względu na duże koszty tego rodzaju inwestycji, niezbędne jest poszukiwanie przez samorządy dodatkowych, zewnętrznych środków finansowych. Dlatego też przyspieszenie w realizacji tych zadań zbiegło się z możliwością pozyskiwania środków unijnych.

W przypadku sieci wodociągowej w województwie mazowieckim, powiecie otwockim i samym Józefowie zaobserwować można w ostatnich latach wzrost liczby mieszkańców do niej podłączonych. Ogółem dla Mazowsze między 2011 a 2014 r. wyniósł on 5,3 punkty procentowe (dalej: pp.), przy czym najwyższy był w latach 2013-2014 (wcześniej nie przekraczał 0,5 pp. rocznie). Podobna tendencja miała miejsce w powiecie otwockim. W Józefowie zaś widać bardziej systematyczny wzrost - o 1,1 pp. w latach 2011-2012, 4,8% w latach 2012-2013 i 4,2 w latach 2013-2014. Na Rys. 6 widać, że najniższym stopniem wyposażenia w sieć wodociągową charakteryzuje się osiedle Nowa Wieś, Kolonia Błota, tereny między Dębinką a Jarosławiem Południowym, zachodnia część Emilianowa, Rycice i wschodnia część Michalina.

Rys. 5 Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności.

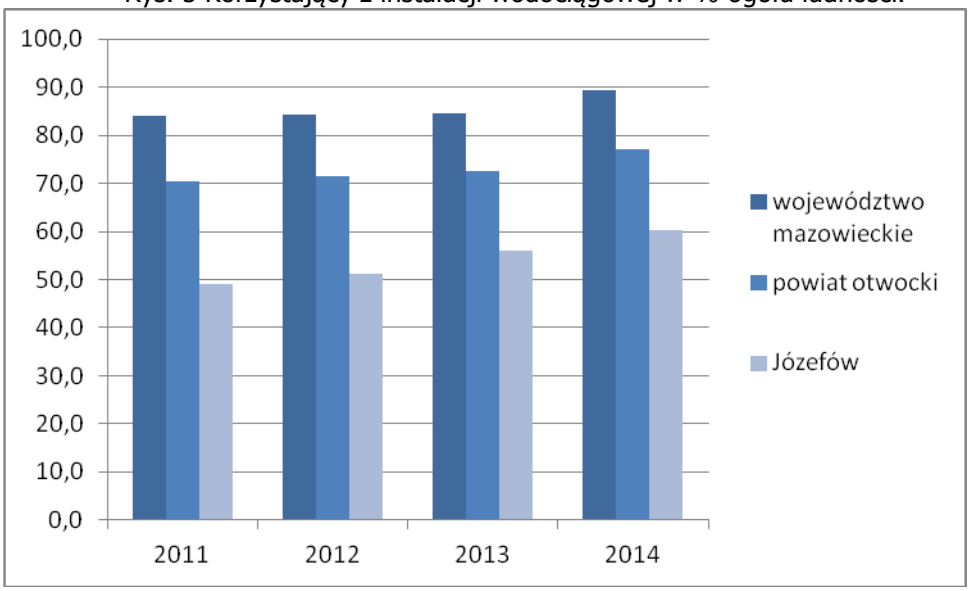

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Rys. 6 Sieć wodociągowa w Józefowie (stan: maj 2016 r.).

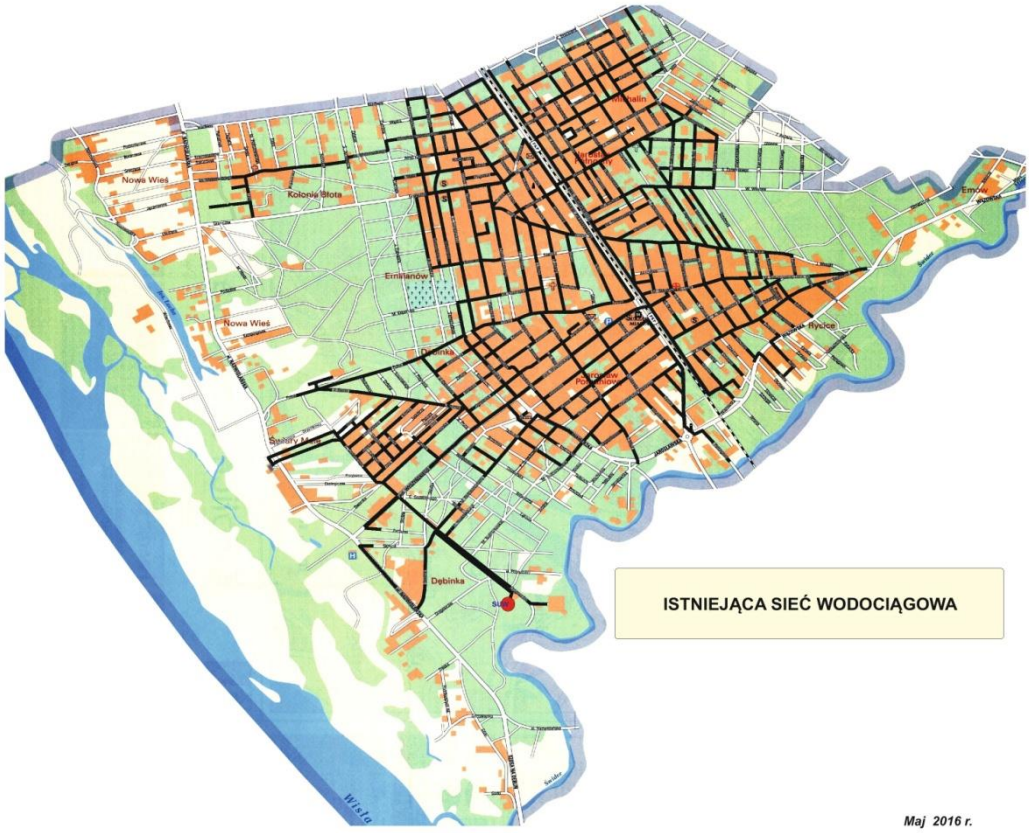

Źródło: Urząd Miasta Józefów.

Analiza udziału osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogóle mieszkańców pokazuje, że miasto Józefów wypada zdecydowanie lepiej niż województwo czy powiat. Również miasto odnotowuje lepsze wyniki jeśli chodzi o tempo wzrostu osób korzystających

z tej infrastruktury. Między 2011 a 2014 r. wystąpił tu wzrost o 15,7 pp., zaś w przypadku powiatu wyniósł on 5,3 pp., a województwa - 3,6 pp. Jak wynika z Rys. 8, największe braki w sieci kanalizacyjnej występują na osiedlu Nowa Wieś, Kolonia Błota, Dębinka, zachodnia część Emilianowa, wschodnia część Michalina oraz fragmentach Rycin.

Rys. 8 Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności.

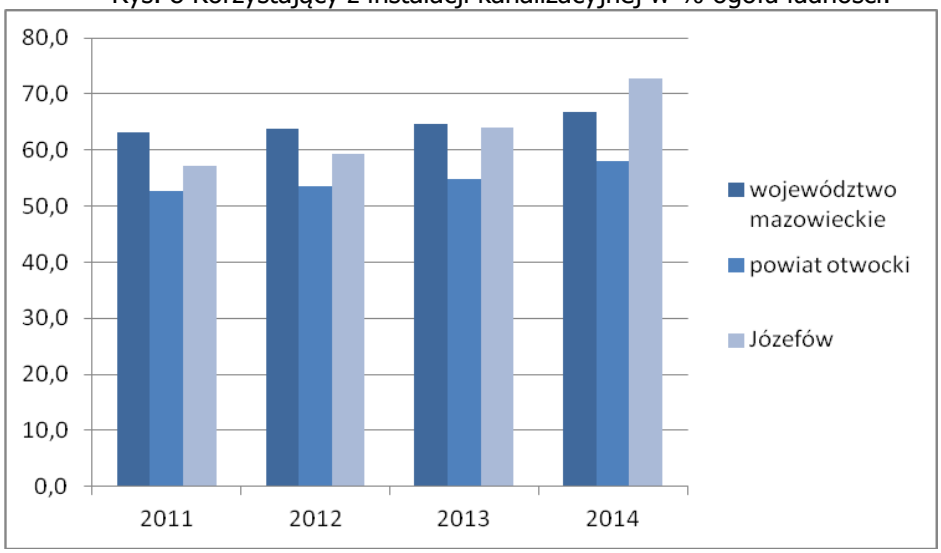

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Rys. 9 Sieć kanalizacyjna w Józefowie (stan: maj 2016 r.).

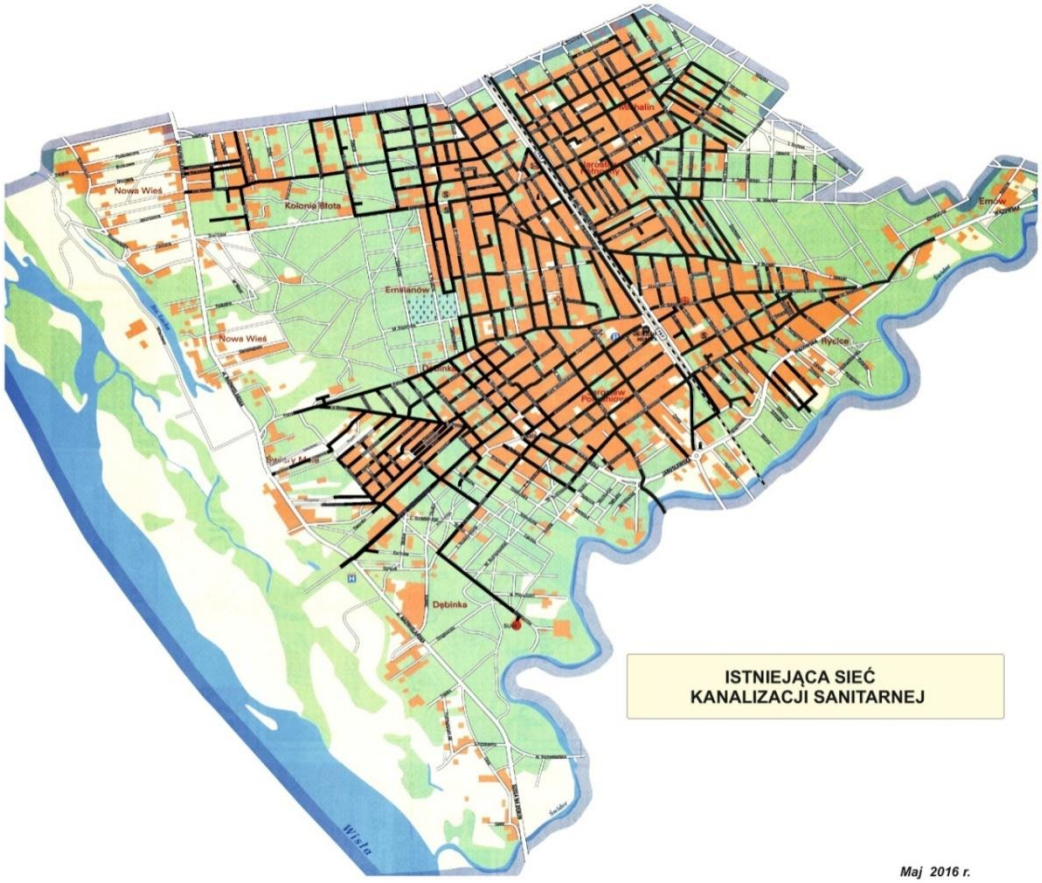

Źródło: Urząd Miasta Józefów.

W kontekście dostępu mieszkańców do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej pojawia się jeszcze dodatkowy problem. Generalnie w polskich warunkach można dostrzec, że więcej osób korzysta z sieci wodociągowej niż podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej. Największy problem występuje na obszarach wiejskich. Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę kanalizacyjną powoduje nie tylko mniejszy komfort życia mieszkańców, którzy swoje posesje muszą wyposażać w przydomowe oczyszczalnie ścieków czy szamba, ale również stanowi zagrożenie dla środowiska, bowiem część ścieków trafia do rowów melioracyjnych. W przypadku Józefowa w 2014 r. udało się osiągnąć wskaźnik stosunku długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej na poziomie 1. W przypadku powiatu czy województwa okazuje się, że nawet połowa osób korzystających z gminnych wodociągów, nie ma dostępu do sieci kanalizacyjnej. Zmiany niniejszego wskaźnika zostały zaprezentowane na Rys. 10.

Rys. 10 Długość sieci kanalizacyjnej w stosunku do długości sieci wodociągowej.

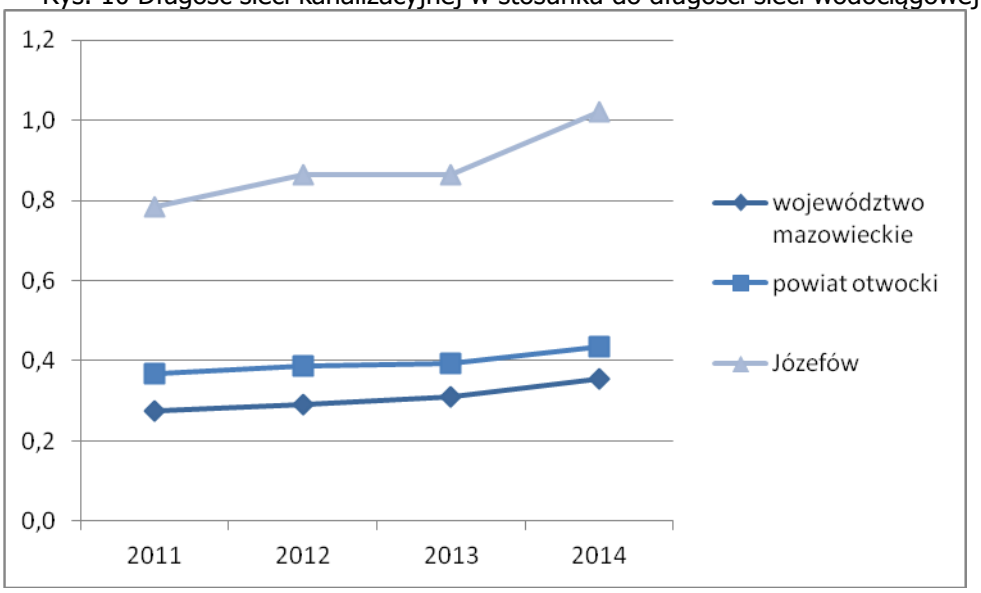

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Podłączenie do sieci gazowej jest istotne z punktu widzenia gospodarstw domowych, jak i potencjalnych podmiotów gospodarczych. Józefów na tle województwa i powiatu wypada zdecydowanie lepiej, co wiąże się z tym, że zwykle to obszary miejskie posiadają dostęp do tego rodzaju infrastruktury. W przypadku terenów wiejskich operatorom gazowym często nie opłaca się budować sieci ze względu na koszty niewspółmiernie wysokie do zysków (niewielkich ze względu na stosunkowo niedużą liczbę podłączeń do sieci). Prawie 74% mieszkańców Józefowa korzysta z gazu sieciowego, podczas kiedy w województwie i powiecie wskaźnik ten w niewielkim stopniu przekracza 50%.

Rys. 11 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności.

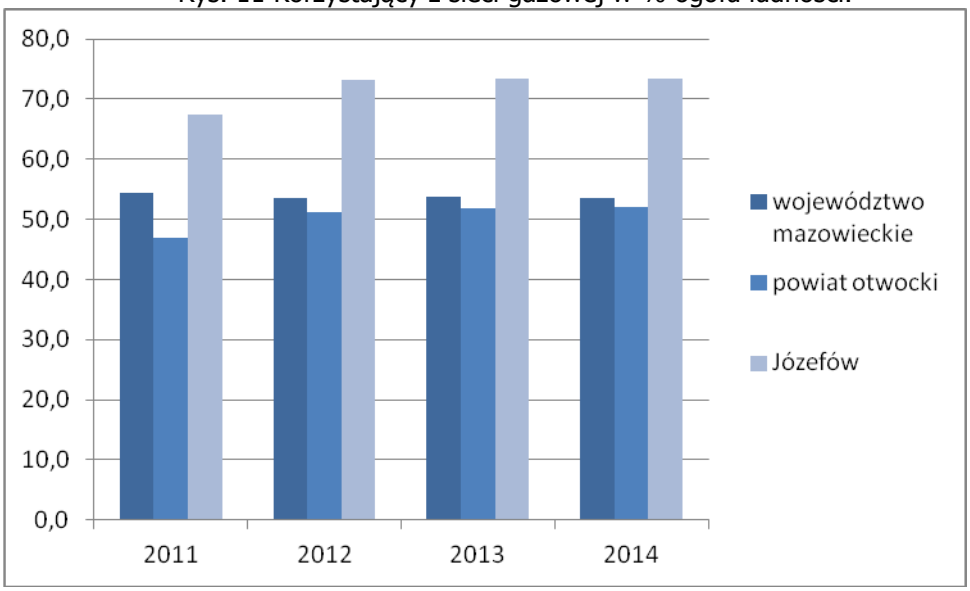

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wśród ważniejszych problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej mieszkańcy w ankietach wskazywali niezadowalający stan dróg gminnych - 30,6%. Prawie 40% respondentów twierdziło, że Michalin jest osiedlem, na którym problem ten jest najbardziej dokuczliwy. Ich opinie znajdują potwierdzenie w danych statystycznych. Otóż samorząd zarządza 142,762 km dróg, z czego 59,2% to drogi gruntowe, zaś 33,7% - asfaltowe.

Kwestie infrastruktury komunalnej nie zostały uznane przez mieszkańców Józefowa za istotne. Ze względu na to, że większość mieszkańców posiada podłączenie do sieci wodociągowej czy kanalizacyjnej, wskaźnik ten ma charakter niejako uzupełniający względem pozostałych.

2.4.2. Mieszkania

Miasto Józefów posiada wysokie wskaźniki odnoszące się do wyposażenia mieszkań w instalację wodociągową, łazienkę czy centralne ogrzewanie. Są to elementy stanowiące już właściwie podstawowy standard wyposażenia. Najlepiej wypada pod tym względem podłączenie do sieci wodociągowej (patrz: Tab. 16), bowiem prawie 96% mieszkań je posiada. Łazienka w 2013 r. występowała w ponad 92% mieszkań, zaś centralne ogrzewanie 83%. Miasto prezentuje się pod tym względem zdecydowanie lepiej niż powiat czy województwo, należy jednak pamiętać, że obie te jednostki samorządowe obejmują również tereny wiejskie, gdzie występują nadal budynki nie posiadające dostępu do tego rodzaju infrastruktury.

Dane te zyskują potwierdzenie także w wynikach ankiet. Przy ocenie problemu "niski standard mieszkań" prawie ¼ respondentów wybrała odpowiedź "obojętny". Jako bardzo istotny oceniło go niecałe 5% ankietowanych. Jednocześnie ponad 26% osób wskazało jako dość istotny problem związany ze złym stanem technicznym budynków, jak np. zniszczone elewacje czy części wspólne; ponad 13% oceniło go jako bardzo istotny. Całkowicie nieistotny stan techniczny budynków był jedynie dla 8% respondentów.

Tab. 18 Mieszkania wyposażone w instalacje w stosunku do ogółu mieszkań [%].

	wodociąg			łazienka			centralne ogrzewanie		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
województwo mazowieckie	93,0	93,1	93,2	86,7	86,8	87,0	80,1	80,3	80,6
powiat otwocki	92,8	92,9	93,0	90,6	86,3	86,4	77,0	77,2	77,5
Józefów	95,8	95,8	95,8	92,2	92,3	92,3	83,0	83,1	83,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Problem stanu technicznego budynków wynikający nierzadko z ich wieku został przeanalizowany w dalszej części dokumentu, przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanego i rewitalizacji. Gospodarka mieszkaniowa wydaje się ważnym elementem kształtowania jakości życia, dodatkowo stan techniczny budynków ma wpływ na wizerunek całego miasta. Istotnym elementem jakości istniejących zasobów mieszkaniowych jest stan dostępnej w nich infrastruktury oraz efektywność energetyczna i/lub ekologiczna tych obiektów mieszkaniowych. Działania na rzecz polepszenia sytuacji w opisywanym zakresie powinny w głównej mierze przyczynić się do poprawy warunków zamieszkania, co będzie znajdowało swoje odzwierciedlenie w inwestycjach polegających na modernizacji przestarzałych instalacji, zwiększeniu korzystania z wydajniejszych źródeł energii (mniej szkodliwych dla środowiska) np. gazu ziemnego, czy termomodernizacji budynków.

2.5. Określenie obszaru zdegradowanego

W programowaniu unijnym na lata 2014-2020 nastąpiła zmiana zasad kształtujących procesy rewitalizacji. Większe znaczenie niż sama infrastruktura mają działania pobudzające aktywność społeczności lokalnych oraz stymulujące rozwój społeczno-ekonomiczny. Inwestycje w infrastrukturę są zaś podporządkowane powyższym celom.

Z powyższych zasad wynika definicja rewitalizacji, zgodnie z którą jest ona procesem kompleksowych i interdyscyplinarnych przemian ukierunkowanych na wyprowadzanie obszarów zdegradowanych z kryzysu. Określenie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji następuje w drodze analizy obiektywnych czynników statystycznych ze sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Obszary, dla których wartość wskaźnika jest gorsza niż średnia dla gminy, mogą zostać uznane za zdegradowane. Z kolei obszar wskazany do rewitalizacji powinien obejmować część lub całość obszaru rewitalizacji. Musi na nim ponadto wystąpić kumulacja negatywnych zjawisk oraz powinien mieć on duże znaczenie dla rozwoju lokalnego. Obszar rewitalizacji może zostać podzielony na podobszary, które nie posiadają wspólnych zjawisk. Ważne ograniczenie stanowi jego maksymalna powierzchnia (do 20% powierzchni gminy) oraz liczba mieszkańców (do 30% mieszkańców gminy).

Obszar zdegradowany, zgodnie z zapisami Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, to znajdujący się w stanie kryzysowym obszar gminy, cechujący się nagromadzeniem negatywnych zjawisk społecznych (zwłaszcza

wysokiego poziomu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji/kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym/społecznym) oraz wystąpieniem jednego z czynników: środowiskowych, gospodarczych bądź przestrzenno-funkcjonalnych, obejmujących również kwestie techniczne.

Przy analizie wybranych kryteriów kierowano się założeniem, że wartość wskaźnika dla poszczególnych obszarów musi być wyższa niż średnia wartość dla gminy. Inaczej jest tylko w przypadku wskaźników określających poziom przedsiębiorczości, średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego, uczestników wydarzeń kulturalnych i liczby ngo - w tych wypadkach sytuacja na danym obszarze jest tym gorsza, im niższą wartość osiągnęły te wskaźniki.

Dane na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji gromadzono na poziomie poszczególnych ulic, a następnie zostały one zagregowane (przez połączenie ulic w osiedla). Większość wskaźników osiąga wartości procentowe lub wyrażona jest w promilach (w przypadku przeliczenia na 1000 mieszkańców). Wartości wskaźników prezentowane na poszczególnych osiedlach to uśrednione wartości przypisane poszczególnym ulicom. Wykorzystanie, na etapie analizy i diagnozy obszaru zdegradowanego podziału jednostki administracyjnej (w tym wypadku miasta Józefowa), wskaźników zagregowanych do poziomu osiedli jest zgodne z Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego. Jednocześnie występujący, i w niniejszym opracowaniu wykorzystany, podział na osiedla ma charakter umowny i nieoficjalny, odzwierciedla on proces historyczny polegający na włączaniu w granice miasta różnych miejscowości wiejskich. Jednostki te nie funkcjonują jako jednostki pomocnicze, jednak zachowały się w świadomości mieszkańców. Z tego względu uznano za w pełni uzasadniony sposób agregacji danych do poziomu osiedli.

W świetle danych obiektywnych obszar zdegradowany stanowią osiedla, w których przynajmniej 6 wskaźników ze sfery społecznej osiągnęło wartości gorsze lub równe średniej dla miasta. Ponadto - zgodnie z Wytycznymi – wskaźnikom tym musiał towarzyszyć przynajmniej 1 wskaźnik ze sfery gospodarczej, środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej (obejmującej również sferę techniczną) wskazujący na sytuację mniej korzystną niż średnia w mieście. Na tej podstawie można było stwierdzić, iż obszarami zdegradowanymi są wskazane osiedla:

- Emilianów,
- Górki,
- Jarosław Płd.,
- Michalin Zach.,
- Świdry Małe.

Poniższa tabela zawiera zestawienie wartości wszystkich wskaźników z podziałem na osiedla oraz podsumowanie liczbowe dotyczące liczby wskaźników społecznych i pozostałych, których wartości są mniej korzystne niż średnia miasta.

Tab. 19 Podsumowanie wskaźników delimitacyjnych.

	udział osób w wieku poprodukcyjnym (%)	liczba otrzymujących pomoc społeczną / 1000 mieszkańców	pomoc z tytułu ubóstwa / 1000 mieszkańców	pomoc z tytułu niepełnosprawności / 1000 mieszkańców	pomoc z tytułu bezrobocia / 1000 mieszkańców	pomoc z tytułu uzależnień/ 1000 mieszkańców	liczba "Niebieskich kart" / 1000 mieszkańców	wskaźnik przestępczości /1000 mieszkańców	liczba NGO / 1000 mieszkańców	liczba uczestników wydarzeń kulturalnych / 1000 mieszkańców	średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty (%)	średni wynik egzaminu gimnazjalegoy (%)	udział bezrobotnych w ogóle mieszkańców (%)	udział długotrwale bezrobotnych (%)	udział bezrobotnych <25 r.ż. (%)	udział bezrobotnych >50 r.ż. (%)	wskaźnik przedsiębiorczości / 1000 mieszkańców	udział budynków pokrytych azbestem (%)	budynki komunalne sprzed 1945 r.	liczba wskaźników społecznych o wartościach gorszych niż średnia miasta	liczba pozostałych wskaźników o wartościach gorszych niż średnia miasta
Średnia dla miasta	**15,32**	**17,18**	**9,64**	**4,66**	**8,07**	**2,04**	**8,29**	**27,29**	**3,77**	**2,67**	**82,50**	**69,18**	**1,71**	**42,64**	**7,67**	**36,20**	**129,43**	**0,41**	**84,75**	**16**	**3**
Dębinka	13,95	14,59	10,96	4,63	6,96	1,72	3,15	31,74	3,80	2,07	82,50	69,48	1,68	40,86	7,43	33,93	132,68	0,40	88,51	4	1
Emilianów	14,03	14,82	11,13	4,71	7,17	1,92	3,07	31,80	3,72	2,02	82,55	69,47	1,78	40,26	7,44	33,63	131,96	0,42	89,58	6	2
Emów	13,40	14,70	11,35	4,74	6,54	1,86	3,45	33,42	3,81	2,19	81,85	69,43	1,59	41,49	6,90	32,92	136,08	0,38	87,65	5	1
Górki	14,92	10,74	7,65	3,63	3,29	0,95	0,24	54,03	3,01	2,00	81,92	68,74	1,14	37,04	3,76	40,08	135,96	0,45	93,18	6	2
Jarosław Płd.	14,20	14,25	10,71	4,55	6,88	1,84	2,94	30,98	3,57	1,96	82,49	69,18	1,74	40,25	8,16	33,80	135,51	0,41	89,58	8	2
Jarosław Płn.	14,12	14,45	10,96	4,62	6,97	1,82	3,00	31,59	3,65	2,01	82,46	69,53	1,61	40,47	7,36	34,56	137,35	0,40	89,25	5	1
Kolonia Błota	14,22	5,48	2,97	4,90	1,28	1,69	1,29	23,69	2,70	0,83	81,27	71,20	1,00	26,72	1,65	46,42	114,17	0,77	100,00	5	3
Michalin Zach.	14,13	14,64	11,00	4,67	7,07	1,89	3,02	31,53	3,67	2,01	82,58	69,47	1,77	40,07	7,37	33,50	131,51	0,41	89,58	6	2
Michalin Wsch.	14,18	14,37	10,81	4,59	6,93	1,85	2,96	31,25	3,60	1,98	82,59	69,19	1,76	40,07	7,37	34,13	136,99	0,40	68,75	5	0
Nowa Wieś	10,33	61,75	58,54	0,96	36,92	5,35	1,90	78,46	1,36	1,06	81,83	69,12	1,77	17,47	10,45	36,04	175,67	0,29	83,33	11	0
Rycice	14,13	14,26	10,81	4,56	6,88	1,79	2,96	31,17	3,60	1,98	82,59	69,19	1,75	40,45	7,44	34,45	136,14	0,40	89,25	5	1
Świdry Małe	13,62	13,86	9,85	4,70	7,11	1,31	1,42	34,81	3,66	2,65	82,68	69,12	1,61	40,52	7,00	36,97	139,70	0,39	89,04	7	1

Źródło: opracowanie własne.

2.6 Określenie obszaru rewitalizacji

Zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 oraz Ustawą o rewitalizacji, obszar rewitalizacji musi obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk oraz posiadać istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Jednocześnie na obszar rewitalizacji nałożono ograniczenia dotyczące jego powierzchni oraz liczby mieszkańców: maksymalnie 20% powierzchni gminy oraz maksymalnie 30% mieszkańców gminy.

W przypadku miasta Józefów wyznaczono dwa podobszary rewitalizacji. Pierwszy (Podobszar rewitalizacji nr 1) obejmuje osiedle Michalin Zach. Drugi (Podobszar rewitalizacji nr 2) zlokalizowany jest na południe od pierwszego i obejmuje osiedle Józefów Płd. Dokładny kształt obszarów przedstawia Rys. 13.

Wyznaczając podobszary rewitalizacji oparto się na wspomnianym historycznym podziale na osiedla, funkcjonującym w świadomości mieszkańców. W badaniach ankietowych mieszkańcy wskazywali osiedla jako miejsca, w których identyfikują poszczególne problemy. Ostateczny wybór obszarów, na których zostaną zaplanowane, a następnie będą wdrażane przedsięwzięcia rewitalizacyjne, opierał się na konsultacjach społecznych oraz znaczeniu obszaru rewitalizacji dla rozwoju lokalnego. Wybór osiedla Józefów Płd. wynikał z faktu zidentyfikowania 8 wskaźników społecznych, które osiągały wartości gorsze niż średnia miasta, jednego wskaźnika o charakterze środowiskowym i jednego technicznego. Ponadto osiedle to obejmuje centrum miasta, jest gęsto zaludnione, a także znajdują się na nim instytucje istotne z punktu widzenia rozwiązywania problemów społecznych oraz zarządzania procesem rewitalizacji. Z kolei osiedle Michalin Zach. - poza faktem zdegradowania (widocznym w 6 wskaźnikach społecznych, po jednym środowiskowym i technicznym o wartościach gorszych niż średnia dla miasta) - było często wskazywane przez mieszkańców Józefowa zarówno w badaniu ankietowym, jak i w czasie warsztatu problemowego jako obszar zdegradowany.

Osiedle Michalin Zachodni znajduje się w północno-wschodniej części Józefowa i ograniczone jest od zachodu ulicami 3 Maja, od południowego-zachodu Graniczną, ks. Skorupki oraz Dobrą, od strony wschodniej – Sadową, od północnego-wschodu Brücknera, a od północnego-zachodu Ziarnistą. Z kolei osiedle Jarosław Południowy leży w granicach następujących ulic: od zachodu Wawerskiej, od południowego-zachodu Wodnej i Brzozowej, następnie wzdłuż rzeki Świder w kierunku wschodnim, linii kolejowej w kierunki północnym, a na północy ul. Polnej.

Oba obszary rewitalizacji zamieszkuje 5 221 osób, co stanowi **27,35% mieszkańców** całego miasta. Powierzchnia podobszarów rewitalizacji to 151,48 ha, czyli **6,33% powierzchni** całego miasta.

Rys. 12 Obszar zdegradowany w obrębie miasta Józefowa.

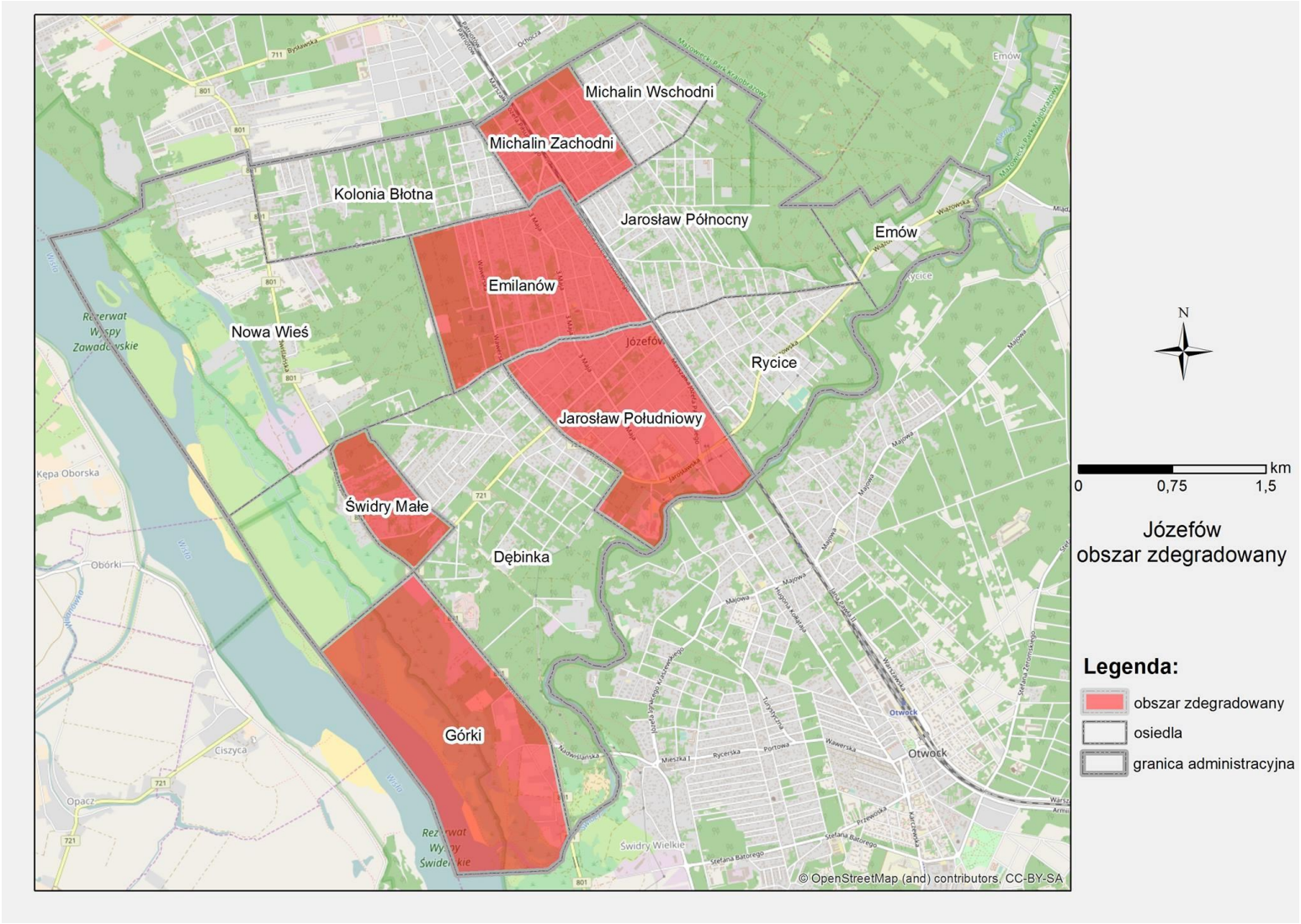

Źródło: opracowanie własne na podkładzie OpenStreetMap.

Rys. 13 Obszary rewitalizacji w obrębie miasta Józefowa

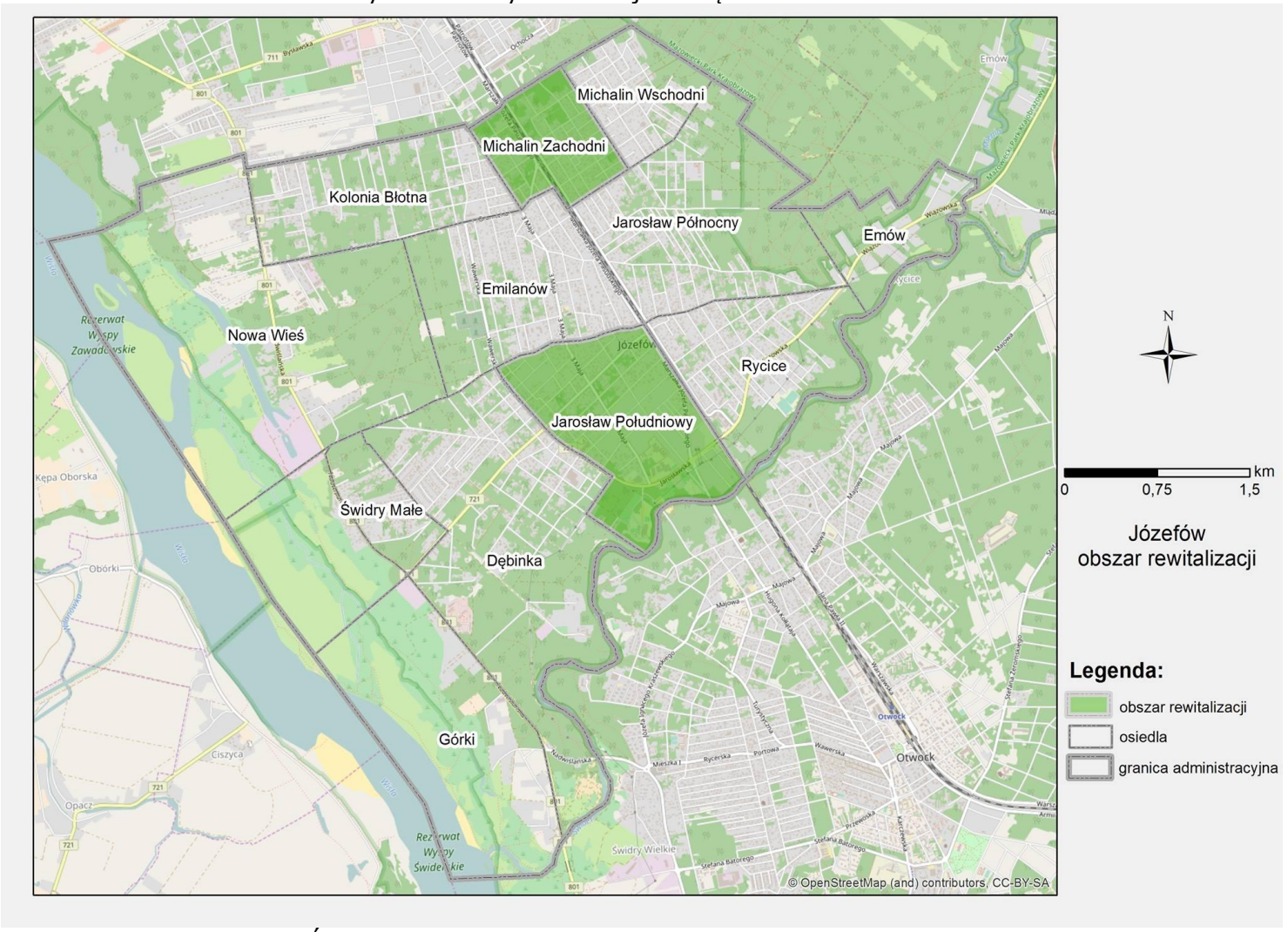

Źródło: opracowanie własne na podkładzie OpenStreetMap.

Podobszar rewitalizacji nr 1 stanowi zwarty urbanistycznie teren zabudowany w większości przez domy jednorodzinne. W tym obrębie występuje kumulacja następujących problemów społecznych:

- wysoki poziom pomocy społecznej udzielanej ze względu na ubóstwo - 11‰ wobec 9,64‰,
- wysoki poziom pomocy społecznej udzielanej ze względu na niepełnosprawność - 4,67‰ wobec 4,66‰,
- wyższy od średniej wskaźnik przestępczości - 31,53‰ wobec 27,29‰,
- niska liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców – 3,67‰ do 3,77‰ w całym mieście,
- niski poziom uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez instytucje kultury w mieście – 2,01‰ wobec 2,67‰,
- wyższy udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców – 1,77% wobec 1,07%.

Podobnie słabsze wskaźniki występują w także w sferze techniczno-środowiskowej:

- duża liczba domów sprzed 1945 r. - 89,58% do 84,75% w gminie,
- identyczny udział budynków posiadających pokrycia azbestowe – 0,41%.

Analiza SWOT dla Podobszaru rewitalizacji nr 1

Mocne strony (potencjały):	**Słabe strony:**
Dobrze rozwinięta sfera gospodarcza Potencjał do aktywnego funkcjonowania wśród seniorów Wysokie walory przyrodniczo - krajobrazowe Liczna, stara, zabytkowa zabudowa Dziedzictwo architektoniczne (świdermajer) Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna (media) Dobra dostępność komunikacyjna Bliskość granicy z Warszawą	Wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym Kumulacja zjawisk patologicznych (w rodzinie) Kumulacja bezrobotnych Niewystarczająca oferta usług dedykowanych seniorom Niski poziom uczestnictwa w kulturze Niewystarczająca oferta (infrastrukturalna) dla uczestnictwa w kulturze Słabsze wyniki egzaminu gimnazjalnego Ograniczony dostęp do usług z zakresu poradnictwa psychologicznego Brak wystarczającej oferty zagospodarowania wolnego czasu dzieciom i młodzieży Zinstytucjonalizowana aktywność społęczna (organizacje pozarządowe) Zdegradowane obiekty stanowiące dziedzictwo kulturowe (architektoniczne) Jakość powietrza – nadmierna sezonowa „niska emisja” Stan techniczny niektórych budynków mieszkalnych Nadmierne zużycie energii Zdegradowane przestrzenie publiczne
Szanse:	**Zagrożenia:**
Organizacja dodatkowego wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem i/lub marginalizacją społeczną i/lub zawodową Rozwój/rewitalizacja i zagospodarowanie terenów zielonych w mieście Dostosowanie niezagospodarowanych terenów do potrzeb społecznych Rozwój oferty aktywizacji osób starszych Ograniczenie występowania indywidualnych źródeł ciepła opalanych paliwem stałym Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa na drodze Wzrost świadomości ekologicznej	Niekorzystne rozwiązania systemowe w zakresie pomocy społecznej Zastój w zakresie rozwoju gospodarczego Brak zewnętrznego wsparcia na realizację przedsięwzięć przyczyniających się do rewitalizacji tkanki społecznej miasta Brak wsparcia zewnętrznego na realizację przedsięwzięć przyczyniających się do rewitalizacji fizycznej zdegradowanych obszarów

Podobszar rewitalizacji nr 2 jest częścią miasta o intensywnej zabudowie, w której znajdują się zarówno budynki mieszkalne, jak i instytucje publiczne. W obrębie wskazanych ulic występuje kumulacja następujących problemów społecznych:

- wysoki poziom pomocy społecznej z tytułu ubóstwa - 10,71% wobec 9,64% w całym mieście,
- wysoki wskaźnik przestępczości - 30,98‰ wobec 27,29‰,
- niższa aktywność społeczna wyrażona w mniejszej niż średnio w mieście liczbie zarejestrowanych organizacji pozarządowych - 3,57‰ wobec 3,77‰,
- niższy poziom uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych – 1,96‰ do 2,67‰,
- wyższy poziom bezrobocia – 1,74% do 1,71%,
- wyższy udział osób bezrobotnych do 25 roku życia – 8,16% w stosunku do 7,67%,
- słabe średnie wyniki uczniów – 82,49% wobec 82,5% w przypadku sprawdzianu szóstoklasisty oraz taki sam poziom na egzaminie gimnazjalnym (69,18%).

Podobnie słabsze wskaźniki występują także w sferze techniczno-środowiskowej:

- duża liczba domów sprzed 1945 r. – 89,58% do 84,75%
- zbliżony udział budynków posiadających pokrycia azbestowe – 0,41%.

Analiza SWOT dla Podobszaru rewitalizacji nr 2

Mocne strony (potencjały):	**Słabe strony:**
Potencjał do rozwoju funkcji centrotwórczej Potencjał do rozwoju funkcji rekreacyjnej Koncentracja usług Dobrze rozwinięta sfera gospodarcza Potencjał do aktywnego funkcjonowania wśród seniorów Wysokie walory przyrodniczo - krajobrazowe Liczna, stara, zabytkowa zabudowa Dziedzictwo architektoniczne (świdermajer) Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna (media) Dobra dostępność komunikacyjna	Kumulacja ubóstwa Kumulacja patologii w rodzinie Kumulacja bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy Niewystarczający poziom edukacji wśród dzieci i młodzieży Niewystarczająca oferta zagospodarowania wolnego czasu dzieciom i młodzieży Stan techniczny starszych budynków mieszkalnych Nadmierne zużycie energii Zdegradowane przestrzenie publiczne Niewykorzystany potencjał dla rozwoju rekreacji Niski poziom bezpieczeństwa
Szanse:	**Zagrożenia:**
Organizacja dodatkowego wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem i/lub marginalizacją społeczną i/lub zawodową Rozwój/rewitalizacja i zagospodarowanie terenów zielonych w mieście Dostosowanie niezagospodarowanych terenów do potrzeb społecznych Rozwój oferty aktywizacji osób starszych Ograniczenie występowania indywidualnych źródeł ciepła opalanych paliwem stałym Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa na drodze Wzrost świadomości ekologicznej	Niekorzystne rozwiązania systemowe w zakresie pomocy społecznej Niekorzystne rozwiązania systemowe w zakresie wychodzenia z bezrobocia Zastój w zakresie rozwoju gospodarczego Brak zewnętrznego wsparcia na realizację przedsięwzięć przyczyniających się do rewitalizacji tkanki społecznej miasta Brak wsparcia zewnętrznego na realizację przedsięwzięć przyczyniających się do rewitalizacji zdegradowanych obszarów

3. Wizja

3.1. Wizja rozwoju Podobszaru rewitalizacji nr 1

Podobszar rewitalizacji nr 1, obejmujący swym zasięgiem tereny Michalin Zach. oraz okolicznych ulic, to w perspektywie najbliższych siedmiu lat (po roku 2023) tereny zadbane, ekologiczne oraz oferujące dogodne warunki życia i aktywności mieszkańcom.

W najbliższych latach rozwinie się tutaj infrastruktura społeczna (w szczególności z zakresu kultury), która umożliwi realizację większej ilości, ciekawszych i atrakcyjniejszych w formie przedsięwzięć integrujących grupy społeczne posiadające podobne zainteresowania czy upodobania. W szczególności będzie to oferta skierowana do seniorów, których populacja jest wysoka i będzie wzrastać w najbliższych latach. Osoby starsze oczekują większej ilości usług/oferty, która umożliwiłaby im rozwój społeczny, kulturalny oraz zachowanie sprawności fizycznej. Drugą, równie ważną, grupą dla której formułowana będzie oferta, będą dzieci oraz młodzież. Wymagają one wsparcia na poziomie polepszenia wyników w szkole, jak i rozwoju zainteresowań czy integracji bezpośredniej. Atrakcyjniejsza oferta spędzania wolnego czasu, dedykowana wskazanej kategorii mieszkańców Podobszaru, przyczyni się do ich lepszego rozwoju społecznego, poszerzania zainteresowań, poprawy włączenia młodych ludzi funkcjonujących w zagrożeniu marginalizacją.

Rozwój infrastruktury społecznej oraz realizacja projektów społecznych przyczynią się do zwiększenia integracji oraz aktywności sektora organizacji pozarządowych oraz wolontariatu realizowanego w środowisku (i przestrzeni) zamieszkania.

Realizacja pozostałych inwestycji o wymiarze infrastrukturalnym przyczyni się do poprawy standardu zamieszkania na terenie Podobszaru – poprzez uporządkowanie i lepsze zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz podniesienie ich estetyki, realizację przedsięwzięć zmniejszających presję na środowisko (w tym ukierunkowanych na podniesienie świadomości ekologicznej), poszanowanie dziedzictwa kulturowego oraz zwiększających poziom bezpieczeństwa (jak budowa ścieżek rowerowych).

Podobszar rewitalizacji nr 1 będzie w przyszłości miejscem dużej aktywności i integracji mieszkańców opartej na wspólnym działaniu, realizowanej w warunkach poszanowania środowiska.

3.2. Wizja rozwoju Podobszaru rewitalizacji nr 2

Podobszar rewitalizacji nr 2, obejmujący swym zasięgiem tereny Jarosławia Południowego i okolicznych ulic, to w perspektywie najbliższych siedmiu lat obszar realizujący funkcję centrum Józefowa. Funkcja ta opierała się będzie na wysokim standardzie i bogatej ofercie usług publicznych, które w szczególności dostarczane będą na płaszczyźnie kultury oraz rekreacji. Podobszar rewitalizacji nr 2 to za kilka lat teren atrakcyjny, uporządkowany, bezpieczny i przyjazny środowisku. Oferujący szerokie włączenie w życie kulturalne oraz duże możliwości aktywnego spędzania czasu. Podobszar, a tym samym także

miasto otworzy się na Świder – dzięki projektowi zmierzającemu do uporządkowania oraz zagospodarowania rekreacyjnego terenów nad rzeką.
Poprawie ulegnie infrastruktura społeczna (z najwyższym poszanowaniem dziedzictwa kulturowego) – instytucje kultury, szkoła, Urząd Miasta, jak i infrastruktura bezpieczeństwa (monitoring, ścieżki rowerowe). Nastąpi poprawa tkanki mieszkaniowej (budynków wielorodzinnych). Zmniejszy się presja wywoływana przez człowieka na środowisko – dzięki zmianom w obszarze oddziaływania na powietrze, zmniejszeniu energochłonności obiektów budowlanych oraz ograniczeniu występowania azbestu. Poprawie ulegnie estetyka przestrzeni publicznych – nastąpi ich uporządkowanie oraz otwarcie na użytkowników. Zwiększy się poziom poczucia bezpieczeństwa, na co wpływ będą miały inwestycje w infrastrukturę (monitoring, ścieżki rowerowe).

Lepsza infrastruktura będzie miała pozytywny wpływ na rozwój oferty społecznej – ukierunkowanej na seniorów (np. Dom Seniora), dzieci i młodzież czy inne grupy odbiorców (np. Dom Nauki i Sztuki). Planowane inwestycje przyczynią się do stworzenia nowej, dodatkowej przestrzeni aktywności społecznej. Powstaną tam m.in. tereny wypoczynku stanowiące dodatkową przestrzeń dla organizacji wydarzeń kulturalnych oraz integracji mieszkańców. Liczne projekty będą realizowane przez samych zainteresowanych – jak np. seniorów, którzy zrzeszeni w organizacjach społecznych we własnym zakresie będą realizowali projekty/działania zaspakajające ich potrzeby społeczne i kulturalne. Dzięki temu wyzwolony zostanie potencjał społeczny sprzyjający aktywizacji i integracji społeczności Podobszaru i miasta.

Na Podobszarze rewitalizacji nr 2 dodatkowo uruchomiona zostanie oferta wsparcia ukierunkowana na aktywizację społeczno – zawodową osób zagrożonych marginalizacją, w tym oferta z zakresu wsparcia na poziomie funkcjonowania rodziny (przeciwdziałanie przemocy, pomoc terapeutyczna).

Podobszar rewitalizacji nr 2 będzie w przyszłości stanowił centrum życia kulturalnego oraz wypoczynku i rekreacji z wysokiej jakości ofertą społeczną. Będzie miejscem bezpiecznym, zadbanym i przyjaznym środowisku.

3.3. Cele rewitalizacji i kierunki działania

Wizja rozwoju Podobszarów rewitalizacji wyznaczonych w mieście Józefowie znajduje swoje operacyjne odzwierciedlenie w wytyczonych celach rewitalizacji oraz precyzujących je kierunkach działania. Wizja została przygotowana dla poszczególnych podobszarów, ze względu na potrzebę zaakcentowania różnicujących je problemów. Rozbieżności pomiędzy podobszarami nie są jednak na tyle istotne, aby wyznaczać dla nich odrębny katalog celów rewitalizacji oraz kierunków działania. Intensywność oraz celowość wsparcia w określonych dziedzinach będzie regulowana na poziomie wdrażania interwencji.

W Programie Rewitalizacji Miasta Józefowa wyznaczono dwa główne cele rewitalizacji oraz dziesięć kierunków działania. Cele i kierunki stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy oraz potrzeby, wynikają także z procesu uspołecznienia prac nad PR. Zestawienie celów rewitalizacji i kierunków działania przedstawia się w następująco:

Cel rewitalizacji nr 1: Poprawa stanu obiektów, przestrzeni i infrastruktury na obszarach rewitalizacji

Kierunki działania:
1.1. Rewitalizacja zdegradowanych obiektów użyteczności publicznej.
1.2. Poprawa standardów zamieszkania.
1.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego.
1.4. Poprawa estetyki i zagospodarowania przestrzeni publicznych i półpublicznych.

Cel rewitalizacji nr 2: Rozwój wysokiej jakości usług społecznych na rzecz aktywnej integracji mieszkańców

Kierunki działania:
2.1. Aktywizacja społeczno – zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem.
2.2. Rozwój oferty aktywizacji seniorów.
2.3. Wzmocnienie oferty z zakresu rozwoju dzieci i młodzieży.
2.4. Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców.
2.5. Poprawa bezpieczeństwa na obszarach rewitalizowanych.
2.6. Rozwój infrastruktury społecznej.

4.4. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych

Potrzeby rewitalizacyjne stanowią istotny element logiki interwencji publicznej, w tym wypadku realizowanej w odniesieniu do polityki rozwoju lokalnego, wdrażanej w postaci programu rewitalizacji. Potrzeby rewitalizacyjne stanowią element porządkujący ową logikę interwencji i zawierają się pomiędzy zidentyfikowanymi problemami, a celami jakie przyświecają planowanej w mieście Józefowie polityce rewitalizacyjnej. Uwzględniając wskazany porządek, w dalszej kolejności zaprezentowane zostaną zidentyfikowane główne problemy charakteryzujące podobszary rewitalizacji, a następnie wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne.

Tab. 20 Matryca powiązań problemów i potrzeb rewitalizacyjnych z wyznaczonymi celami i kierunkami działania

Problem	Potrzeby rewitalizacyjne	Cel	Kierunek działania
Niszczejące i/lub niezagospodarowane i/lub o niskich parametrach energetycznych obiekty użyteczności publicznej	• Renowacja/modernizacja obiektów użyteczności publicznej • Zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez nadanie obiektom komunalnym funkcji realizowanych przez instytucje publiczne • Poprawa parametrów energetycznych obiektów komunalnych	**1**	**1.1.**
Niskie standardy zamieszkania w budynkach wielorodzinnych (często zabytkowych, często pochodzących sprzed 1945 r.)	• Uzupełnienie infrastruktury sanitarnej • Odnowa części wspólnych • Podjęcie działań ograniczających zużycie energii (np. wymiana źródeł ciepła, termomodernizacja, wymiana stolarki, wymiana pokrycia dachów)	**1**	**1.2.**
Silna negatywna presja na środowisko naturalne	• Rozwój infrastruktury monitoringu jakości środowiska • Likwidacja źródeł ciepła wykorzystujących paliwa stałe	**1**	**1.3.**

	• Likwidacja elementów z azbestu • Właściwe zagospodarowanie i dbałość o tereny zielone • Zwiększenie świadomości wpływu człowieka na środowisko		
Niska i niedostosowana do potrzeb jakość przestrzeni publicznych oraz degradacja obiektów stanowiących zasoby dziedzictwa kulturowego	• Uporządkowanie terenów publicznych • Zagospodarowanie terenów przestrzeni publicznych na cele odpowiadające zapotrzebowaniu społecznemu • Zachowanie (renowacja) dziedzictwa związanego z architekturą świdermajer	**1**	**1.4.**
Bierność społeczna i/lub zawodowa wybranych kategorii społecznych (np. bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, niepełnosprawnych, rodzin patologicznych) oraz dysfunkcje społeczne	•Rozwój systemu wychodzenia z ubóstwa • Rozwój systemu wsparcia zawodowego (zintegrowanego ze społecznym) osób pozostających poza rynkiem pracy ze względu na niepełnosprawność bądź opiekę nad osobami zależnymi • Rozwój systemu wsparcia psychologicznego (problemy wychowawcze, przemoc w rodzinie, itp.) • Rozwój oferty spędzania wolnego czasu	**2**	**2.1.**
Istniejący trend demograficzny wiążący się ze wzrostem populacji seniorów i jednoczesnym niedostosowaniem oferty i usług na ich rzecz	• Rozwój form aktywizacji seniorów • Rozwój form integracji seniorów • Zwiększenie uczestnictwa seniorów w życiu społecznym • Zwiększenie udziału seniorów w życiu kulturalnym • Rozwój oferty aktywizacji fizycznej seniorów • Rozwój innych usług świadczonych na rzecz seniorów	**2**	**2.2.**
Niedostosowanie oferty rozwoju dzieci i młodzieży do współczesnych oczekiwań i wyzwań cywilizacyjnych	• Zwiększenie, organizowanych przez podmioty publiczne i społeczne, form aktywności dzieci i młodzieży • Organizacja zajęć rozwijających kreatywność i talenty • Uatrakcyjnienie istniejącej oferty • Wzmocnienie systemu edukacji (szkolnej i pozaszkolnej) • Rozwój oferty spędzania wolnego czasu	**2**	**2.3.**
Niewystarczający poziom integracji społecznej mieszkańców	• Promocja aktywności społecznej (oraz dobrych praktyk) • Promocja wolontariatu • Integracja środowisk wokół wspólnych problemów i rozwiązań samopomocowych • Promocja mechanizmów włączania mieszkańców oraz organizacji pozarządowych w życie społeczne/publiczne	**2**	**2.4. kierunek horyzontalny**
Niewystarczający poziom bezpieczeństwa publicznego	• Wsparcie infrastruktury bezpieczeństwa (monitoring) • Wsparcie infrastruktury bezpieczeństwa na drogach • Rozwój systemu wsparcia ofiar przemocy	**2**	**2.5. kierunek częściowo horyzontalny**
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	• Podniesienie standardu technicznego, w tym jakości wyposażenia obiektów infrastruktury społecznej • Dostosowanie obiektów infrastruktury społecznej do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi • Uzupełnienie brakującej infrastruktury społecznej	**2**	**2.6. kierunek częściowo horyzontalny**

4. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Projekty rewitalizacyjne, które zostały uwzględnione w PR stanowią wyraz oddolnej aktywności podmiotów publicznych oraz społecznych, które formułując własne propozycje działania chcą przyczynić się do rewitalizacji na obszarach kumulacji negatywnych zjawisk.

Nabór projektów, w postaci ankiety potrzeb rewitalizacyjnych – tzw. fiszek projektowych trwał od 22 lipca 2016 r. do 16 sierpnia 2016 r. Ogółem zgłoszono 26 propozycji. Większość zaproponowanych pomysłów została uwzględniona, jeżeli spełniała następujące kryteria: 1) lokalizacja projektu na obszarze (podobszarze) rewitalizacji; 2) zgodność projektu z obowiązującymi przepisami (np. miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego); 3) komplementarność projektu z celami rewitalizacji i kierunkami działania; 4) zakres informacji na temat projektu (kompletność fiszki). Większość zgłoszonych projektów, spełniających wskazane kryteria została zamieszczona na tzw. Liście A – są to projekty główne. Dodatkowe projekty stanowią dopełnienie zgłoszonych pierwotnie – wypełniają one lukę odnoszącą się do niezagospodarowanych w wyniku naboru projektów problemów zidentyfikowanych na etapie diagnozy i delimitacji. Trzy propozycje zamieszczono jako projekty uzupełniające (uzasadnienie dla takiej sytuacji poniżej).

Charakterystykę pozostałych przedsięwzięć, które powinny być realizowane jako rewitalizacyjne – ukierunkowane podmiotowo (na grupy docelowe rewitalizacji) oraz przedmiotowo (zgodnie ze zidentyfikowanymi problemami) – ujęto w postaci rekomendowanych do realizacji pakietów projektów. Będą to działania podejmowane zgodnie z wytyczonymi celami oraz przez wskazane podmioty. Jest to 10 pakietów, które wypełniają lukę jaka powstała w związku z brakiem oddolnej aktywności na etapie identyfikacji/gromadzenia potrzeb rewitalizacyjnych w postaci fiszek projektów.

Każdy zamieszczony w PR (na Liście A) projekt w swoim opisie uwzględnia następujące elementy (m.in. wynikające z Wytycznych): 1) numer porządkowy; 2) nazwę projektu; 3) wnioskodawcę; 4) realizatora projektu; 5) lokalizację projektu; 6) uzasadnienie realizacji projektu; 7) zakres realizowanych zadań; 8) szacowaną wartość projektu; 9) szacowany okres realizacji projektu; 10) źródła finansowania projektu w podziale na: środki własne (z uwzględnieniem poziomu wkładu własnego), środki UE, środki budżetu państwa, środki prywatne oraz inne źródła; 11) prognozowane produkty (z uwzględnieniem jednostki miary oraz wartością docelową), które zostaną wytworzone w wyniku realizacji projektu; 12) prognozowane rezultaty (jednostka miary oraz wartość docelowa), które zostaną osiągnięte w wyniku realizacji projektu; 13) zgodność z zapisami właściwych programów operacyjnych; 14) uwagi dodatkowe. Wartość zaproponowanych wskaźników produktu oraz rezultatu została określona przez wnioskodawców, którzy posiadają najlepszą orientację odnośnie skali realizowanych projektów. Wskaźniki będą oceniane i mierzone na podstawie danych pozyskiwanych od realizatorów przedsięwzięć rewitalizacyjnych np. w ramach przeprowadzanej ankietyzacji interesariuszy rewitalizacji (por. system wdrażania programu rewitalizacji). Zaproponowane przedsięwzięcia, ze względu na fakt, iż są powiązane z celami rewitalizacji oraz kierunkami działania wpisują się zakresem produktów i rezultatów w ich realizację.

Numer porządkowy, każdego projektu składa się z trzech elementów. Pierwszy to kolejna cyfra porządkowa nadana projektowi w PR. Druga cyfra numeru porządkowego jest stała

i oznacza numer pod którym przedsięwzięcie zgłoszono pierwotnie. Litera, stanowiąca trzeci element numeru porządkowego oznacza listę na której znajduje się przedsięwzięcie (Listę A).

4.1. Wykaz głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych – Lista A

Nr porządkowy	**1/1/A**				
Nazwa projektu	**Remont budynku w Józefowie przy ul. Kardynała Wyszyńskiego 11 z dostosowaniem do potrzeb Domu Seniora**				
Wnioskodawca	Miasto Józefów				
Realizator projektu	Miasto Józefów				
Lokalizacja projektu	Ul. Wyszyńskiego 11 (Podobszar 2)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest poprawa stanu oraz zagospodarowania gminnych obiektów użyteczności publicznej oraz stworzenie przestrzeni dla rozwoju oferty aktywizacji i integracji osób w podeszłym wieku zamieszkujących obszary rewitalizacji. Projekt będzie przyczyniał się do rozwiązania problemów dotyczących zarówno sfery technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej, jak i społecznej. Remont budynku przyczyni się do poprawy stanu obiektów komunalnych (zabytkowych) w mieście oraz zwiększenia przestrzeni możliwej do wykorzystania na cele i/lub przez instytucje publiczne, co poprawi możliwość rozwoju usług na rzecz społeczności lokalnej. Remont obiektu oraz zagospodarowanie przestrzeni znajdującej się w jego najbliższym otoczeniu przyczyni się do poprawy jakości stanu zagospodarowania miasta oraz poprawy estetyki. Planowany obiekt, ze szczególnym uwzględnieniem jego przeznaczenia, przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa seniorów w życiu kulturalnym i poprawi ich aktywność fizyczną. Tym samym wzmocnieniu ulegnie zakres oferty aktywizacji i integracji seniorów.				
Zakres realizowanych zadań	Adaptacja budynku na użyteczność publiczną – miejsce spotkań dla seniorów (remont budynku) oraz stworzenie centrum aktywności dla seniorów Projekt oraz prace remontowe budynku przy ul. Kard. Wyszyńskiego 11 w Józefowie zwanego willą „Balbinów". Obiekt figuruje w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Planowany zakres prac ma na celu adaptację i przystosowanie obiektu do współczesnych standardów przy jednoczesnym zachowaniu zabytkowego charakteru budynku. Obiekt zostanie dostosowany do nowych funkcji o charakterze społecznym – poprzez stworzenie miejsca spotkań, warsztatów (pomieszczenia jadalni, sali spotkań) oraz aktywności fizycznej (sala rehabilitacji, sprzęt do ćwiczeń). Projekt zakłada również zagospodarowanie terenu (tereny zielone, werandy, parking, dostosowanie wjazdu na teren obiektu).				
Szacowana wartość projektu	2 000 000,00				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2017				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	20%	X RPO WM	X	ndt.	ndt.
Prognozowane produkty	1. Budynki publiczne wyremontowane na obszarach miejskich (docelowo) – 1 szt. 2. Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją (docelowo) – 2247 m^2				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba korzystających z oferty świadczonej na rzecz seniorów w skali roku, w tym udział mieszkańców podobszarów rewitalizacji[14] (os./%/rok)[15] – 350/33%. 2. Liczba podmiotów (przedsiębiorstw/organizacji pozarządowych) świadczących usługi na rzecz seniorów (na koniec pierwszego roku po zakończeniu inwestycji) – 5 szt.				
Zgodność z zapisami właściwych PO	Planowany do realizacji projekt jest zgodny z zapisami RPO WM 14-20 określonymi w ramach działania 6.2 – rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, mającego				

[14] Dopuszcza się realizację przedsięwzięć/projektów, gdzie udział uczestników będzie mieszany – będą w nich brały udział zarówno osoby zamieszkujące podobszary rewitalizacji, jak i kwalifikujący się mieszkańcy innych części miasta. Takie ujęcie uczestnictwa w projektach znajduje swoje uzasadnienie w potrzebie integracji społecznej oraz potrzebie ukazywania różnych aspektów funkcjonowania społecznego i życiowego – w oderwaniu od niewydolnego dotychczas środowiska życia. Takie ujęcie udziału w projektach/wydarzeniach dotyczy projektów „miękkich" przewidzianych do realizacji w ramach niniejszego PR.

[15] Udział seniorów pochodzących z podobszarów rewitalizacji określono na podstawie wysokości odsetka osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących wyznaczone podobszary (Podobszar nr 1 to udział na poziomie 18,54%; Podobszar nr 2 = 16,74). W celu intensyfikacji włączenia społecznego seniorów wartości te uśredniono i podwojono, co dało udział na poziomie ⅓ tj. 33% uczestników.

(*jeśli dotyczy*)	na celu ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno – gospodarczych.
Uwagi	Planowany do realizacji projekt będzie komplementarny, w wymiarze społecznym, z działaniem 9.2 RPO WM 14-20 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej. W wymiarze technicznym oraz przestrzennym odnosił się będzie do działań RPO WM: 4.2 (Efektywność energetyczna) oraz 5.3 (Dziedzictwo kultury). Planowany do realizacji projekt, po przeprowadzeniu inwestycji, będzie stanowił istotny potencjał dla rozwoju oferty aktywizacji i integracji seniorów, które mogą być realizowane w ramach przedsięwzięć współfinansowanych ze Budżetu Państwa (np. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Seniorów) i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych. Rekrutacja uczestników organizowanych wydarzeń będzie przeprowadzana m.in. na podstawie miejsca zamieszkania – osoby zamieszkujące podobszary rewitalizacji będą uwzględniane w pierwszej kolejności.

Nr porządkowy	**2/2/A**				
Nazwa projektu	**Modernizacja i renowacja budynku przy ul. Kard Wyszyńskiego 2 w Józefowie. Dostosowanie obiektu do nowych funkcji publicznych – Domu Nauki i Sztuki**				
Wnioskodawca	Miasto Józefów (przy zaangażowaniu środowisk społecznych korzystających z obecnej bazy kultury oraz dbających o dziedzictwo „Świdermajer)				
Realizator projektu	Miasto Józefów				
Lokalizacja projektu	Ul. Wyszyńskiego 2 (Podobszar 2)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest poprawa stanu oraz zagospodarowania gminnych obiektów użyteczności publicznej oraz stworzenie przestrzeni dla rozwoju oferty aktywizacji i integracji osób zamieszkujących obszary rewitalizacji. Modernizacja i renowacja budynku przy ul. Kard. Wyszyńskiego 2 w Józefowie ma na celu dostosowanie obiektu do nowych funkcji w obszarze kultury oraz wiedzy Planowany Dom Nauki i Sztuki przyczyni się do rozwiązania następujących problemów: - w sferze społecznej – problem niewystarczającej oferty w zakresie rozwoju (wiedzy, umiejętności, zagospodarowania wolnego czasu) dla dzieci i młodzieży, niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym (w tym osób niepełnosprawnych), niewystarczającej integracji środowisk zamieszkujących obszary rewitalizacji oraz miasto, niewystarczającej aktywności społecznej, niewystarczającej oferty edukacyjnej i spędzania wolnego czasu w mieście; - w sferze przestrzenno-funkcjonalnej – brak zagospodarowania centrum miasta, dostosowanie obiektów będących własnością Miasta do nowych funkcji o charakterze społecznym oraz niewystarczającej estetyki i zagospodarowania przestrzeni publicznych; - w sferze technicznej – problem degradacji fizycznej budynków stanowiących dziedzictwo kulturowe, będących w złym stanie technicznym. Obiekt stanowi dorobek architektoniczny charakterystyczny dla miasta i regionu – jest to budynek w stylu „Świdermajer”.				
Zakres realizowanych zadań	Inwestycja będzie ukierunkowana na infrastrukturę trwałą, wyposażenie służące działalności kulturalnej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i zwiększenie dostępności do jego zasobów a także przystosowanie obiektu dla osób niepełnosprawnych. Zakres projektu obejmuje przebudowę istniejącego budynku mieszkalnego przy ul. Kard. Wyszyńskiego 2. Budynek jako dobrze zachowany przykład budownictwa mieszkalnego w stylu „Świdermajer” został wpisany do ewidencji zabytków woj. Mazowieckiego. Zakres projektu obejmuje także uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół budynku (zieleń, wykonanie nowych utwardzeń dojść, dojazdów, miejsc postojowych, alejek).Wszystkie zaplanowane w ramach projektu prace modernizacyjne i renowacyjne służą dostosowaniu istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturowych, w tym edukacyjnych.				
Szacowana wartość projektu	6 300 000,00				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2018				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki	Środki	Inne źródła

			budżetu państwa (BP)	prywatne	
	20%	X RPO WM	X	ndt.	ndt.
Prognozowane produkty	1. Budynki publiczne wyremontowane na obszarach miejskich (docelowo): 1 szt 2. Odrestaurowany obiekt zabytkowy o charakterze kulturowym (docelowo): 1 szt. 3. Powierzchnia obszaru (przestrzeni) objętego rewitalizacją (docelowo): 2869 m^2				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba korzystających z oferty świadczonej w odrestaurowanym obiekcie, w tym udział mieszkańców podobszarów rewitalizacji: 2500 os./rok (33%) 2. Liczba osób zatrudnionych w odrestaurowanym obiekcie : 3 os.				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	Planowany do realizacji projekt jest zgodny z zapisami RPO WM 14-20 określonymi w ramach działania 5.3. – dziedzictwo kultury, mającego na celu zwiększenie dostępności oraz rozwój zasobów kulturowych regionu. Przedsięwzięcie jest zgodne z działaniem 6.2 RPO WM – rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, mającego na celu ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno – gospodarczych.				
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, po przeprowadzeniu inwestycji, będzie stanowił istotny potencjał dla rozwoju oferty aktywizacji kulturalnej i integracji mieszkańców. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane w ramach przedsięwzięć współfinansowanych z Budżetu Państwa, np. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Seniorów, Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych.				

Nr porządkowy	**3/4/A**				
Nazwa projektu	**Budowa obiektu spełniającego funkcję kulturotwórczą w Michalinie**				
Wnioskodawca	Miasto Józefów				
Realizator projektu	Miasto Józefów				
Lokalizacja projektu	Józefów – Michalin, róg ul. Asnyka i ul. 11 listopada (Podobszar 1)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest podniesienie poziomu integracji oraz aktywności społecznej poprzez zwiększenie dostępności do zasobów kulturowych (edukacji kulturalnej) mieszkańców Michalina. Projekt pozwoli wygenerować nową przestrzeń integracji środowisk społecznych, przestrzeń sprzyjającą rozwojowi oferty kulturalnej oraz edukacyjnej. Wartość dodaną projektu stanowiło będzie uporządkowanie i estetyzacja przestrzeni publicznej. Projekt przyczyni się do rozwiązania problemów występujących w sferach: - społecznej tj. problem niewystarczającej oferty kierowanej na aktywizację seniorów oraz rozwój dzieci i młodzieży, jak również słabej integracji i poziomu uczestnictwa mieszkańców Michalina w życiu kulturalnym; - przestrzenno-funkcjonalnej, tj. niewystarczające wyposażenie tej części miasta w infrastrukturę społeczną, przez co ograniczona jest także podaż oferty usług publicznych, a zarazem także niewykorzystany potencjał kulturalny.				
Zakres realizowanych zadań	Projekt przewiduje budowę nowego obiektu – instytucji kultury dla mieszkańców Michalina posiadających trudności komunikacyjne i finansowe w dostępie do ośrodków kultury znajdujących się w centrum miasta. Obiekt ma pełnić funkcje społeczne i edukacyjne, rozwijać aktywność kulturalną mieszkańców tej części miasta, a w efekcie integrować społeczność lokalną. Zakres projektu obejmuje również zagospodarowanie terenu wokół budynku.				
Szacowana wartość projektu	10 000 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2018				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	80%	ndt.	ndt.	ndt.	20%
Prognozowane produkty	1. Budynki publiczne wybudowane na obszarach miejskich (docelowo):1 szt. 2. Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją (docelowo): 9300 m^2				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba korzystających z oferty kulturalnej świadczonej w wybudowanym obiekcie, w tym udział mieszkańców podobszarów rewitalizacji: 1000 os./rok (33%) 2. Liczba osób zatrudnionych w wybudowanym obiekcie: 3 os.				
Zgodność z zapisami	ndt.				

właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, po przeprowadzeniu inwestycji, będzie stanowił istotny potencjał dla rozwoju oferty aktywizacji kulturalnej i integracji mieszkańców. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane w ramach przedsięwzięć współfinansowanych z Budżetu Państwa, np. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Seniorów, Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych.

Nr porządkowy	**4/5/A**				
Nazwa projektu	**„Przywrócić Świder Mieszkańcom" - projekt i budowa terenów rekreacyjnych w Józefowie**				
Wnioskodawca	Miasto Józefów (przy aktywnym wsparciu środowisk społecznych uczestniczących w pracach uspołeczniających PR)				
Realizator projektu	Miasto Józefów				
Lokalizacja projektu	Tereny położone na prawym brzegu Świdra, ograniczone mostem dawnej kolejki i ulicą Piłsudskiego (Podobszar 2)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest przywrócenie obszarowi utraconej funkcji rekreacyjnej oraz zapobieganie postępującej degradacji środowiska naturalnego. Wartością dodaną projektu będzie wsparcie, poprzez nowo powstałą infrastrukturę, integracji oraz jakości życia mieszkańców obszaru zdegradowanego i podniesienie atrakcyjności przestrzennej oraz estetyki miasta. Projekt przyczyni się do rozwiązania problemów występujących w następujących sferach: - przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej – brak zagospodarowania brzegów Świdra, degradacja fizyczna obszaru, niska estetyka oraz niewystarczająca podaż oferty spędzania wolnego czasu oraz oferty publicznej w zakresie integracji mieszkańców; - środowiskowej – pogarszający się stan środowiska w obszarze nadświdrzańskim; - społecznej – niewystarczający poziom integracji i aktywności społecznej, niewystarczający poziom bezpieczeństwa.				
Zakres realizowanych zadań	Realizacja projektu wiązała się będzie z poprawą stanu zasobów naturalnych obszaru wraz z odzyskaniem utraconej funkcji rekreacyjno- turystycznej w efekcie realizacji następujących działań: - zagospodarowanie terenu poprzez modernizację i budowę ciągów komunikacyjnych i parkingów, oświetlenie terenu, nagłośnienie, monitoring, budowę małej architektury na handel sezonowy i usługi gastronomiczne, - utworzenie strefy wypoczynku w tym m.in. montaż małej architektury, budowa urządzeń rekreacyjnych, budowa toalet; - budowa placu zabaw dla dzieci w tym m.in. wykonanie nawierzchni, montaż urządzeń dostosowanych dla dzieci, montaż ławek i ogrodzenia; - oczyszczenie terenów leśnych, - wytyczenie tras spacerowych; - konserwacja zieleni.				
Szacowana wartość projektu	3 000 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2019				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	20%	X RPO WM PROW	ndt.	ndt.	X
Prognozowane produkty	1. Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze (docelowo): 6 szt. 2. Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją (docelowo): 16 000 m^2				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba korzystających z oferty świadczonej na rewitalizowanym obszarze, w tym udział mieszkańców podobszarów rewitalizacji:12 000 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	Przedsięwzięcie jest zgodne z zapisami dotyczącymi działania 6.2 RPO WM – rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, mającego na celu ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno – gospodarczych.				

Uwagi	Planowany do realizacji projekt, po przeprowadzeniu inwestycji, będzie stanowił istotny potencjał dla rozwoju oferty aktywizacji i integracji mieszkańców podobszaru rewitalizacji, która może być realizowana w ramach przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Budżetu Państwa (np. Ministerstwo Sportu i Turystyki) i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych (np. NFOŚiGW, sponsorzy). Projekt został zgłoszony podczas prac nad Lokalną Strategią Rozwoju na lata 2014-2020 prowadzoną przez Lokalną Grupę Działania „Natura i Kultura" (Miasto Józefów jest członkiem Stowarzyszenia od 2015 r.) i może być finansowany w nowym okresie programowania PROW 2014-2023.

Nr porządkowy	**5/7/A**				
Nazwa projektu	**Odnowa tkanki mieszkaniowej wraz z termomodernizacją budynków komunalnych**				
Wnioskodawca	Miasto Józefów				
Realizator projektu	Miasto Józefów				
Lokalizacja projektu	Ul. Powstańców Warszawy 31, Józefów Ul. Sosnowa 19, Józefów (Podobszar 2)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest poprawa warunków zamieszkania na podobszarze rewitalizacji poprzez odnowę tkanki mieszkaniowej wraz z termomodernizacją wybranych budynków komunalnych. Projekt przyczyni się do rozwiązania problemów występujących w następujących sferach: - technicznej – niezadowalający stan infrastruktury zamieszkania – zasobów komunalnych znajdujących się na terenie rewitalizacji; - środowiskowej – negatywne oddziaływanie na środowisko, nadmierne zużycie energii; - przestrzenno-funkcjonalnej – fizyczna degradacja obszaru (obiektów mieszkalnych), niska estetyka. - społecznej – niewystarczająca jakość warunków zamieszkania, niski standard jakości życia.				
Zakres realizowanych zadań	W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie następujących prac: - naprawa elewacji, usunięcie licznych zniszczeń cokołu budynków, naprawa parapetów zewnętrznych, remont dachu, zagospodarowanie terenu (m.in. dojście do budynku, altana letniskowa, przebudowa); - ocieplenie budynku, wymiana oświetlenia na energooszczędne, ew. wymiana źródeł ciepła (obecnie elektryczne lub/i piece węglowe).				
Szacowana wartość projektu	6 000 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2019				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	20%	X RPO WM	ndt.	ndt.	ndt.
Prognozowane produkty	1. Liczba budynków wyremontowanych na obszarach miejskich (docelowo): 2 szt. 2. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (docelowo): 2 szt.				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba użytkowników wyremontowanych budynków po zakończeniu projektu: 45 os. 2. Ilość zaoszczędzonej energii (w %) w pierwszym roku po przeprowadzeniu robót: 20%				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	Przedsięwzięcie jest zgodne z zapisami dotyczącymi działania 6.2 RPO WM – rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, mającego na celu ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno – gospodarczych, gdzie podkreśla się znaczenie prac modernizacyjnych mających na celu poprawę efektywności energetycznej obiektów. Planowany do realizacji projekt jest komplementarny z działaniem 4.2 RPO WM – Efektywność energetyczna oraz 4.3 – Redukcja emisji zanieczyszczeń.				

Nr porządkowy	**6/41/A**				
Nazwa projektu	**Odnowienie i rozbudowa budynku przy ul. Polnej 11 w Józefowie (dawna *Willa Patria*). Dostosowanie obiektu do nowych funkcji społecznych – Ośrodek Kultury Patria**				
Wnioskodawca	Fundacja Józefów Patria, ul. Polna 11, 05-420 Józefów (Adres korespondencyjny: ul. Władysława IV, nr 3, 04-657 Warszawa) we współpracy ze środowiskiem edukacyjno-wychowawczym z organizacji pozarządowych z Józefowa i okolic				
Realizator projektu	Jak wyżej				
Lokalizacja projektu	Ul. Polna 11, Józefów (Podobszar 2)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Fundacja Józefów Patria, prowadzącą swą działalność od 2013 roku na terenie gminy, rozpoczęła renowację zabytkowego obiektu – willi przy ul. Polnej 11 z zamiarem stworzenia nowego miejsca na społecznej i kulturalnej mapie Józefowa. Fundacja odnawia zabytkowy obiekt w celu nadania mu nowych funkcji związanych ze świadczeniem oferty kulturalnej, wychowawczej i edukacyjnej. Głównym celem projektu jest utworzenie międzypokoleniowego klubu integracji społecznej w Józefowie. W celu osiągnięcia zamierzonych efektów ww. przedsięwzięcia zakładana jest renowacja, rozbudowa i adaptacja obiektu – willi „Patria" przy ul. Polnej 11. Szczegółowe cele projektu obejmą przede wszystkim: -podniesienie atrakcyjności społecznej oraz nadanie walorów funkcjonalnych i estetycznych zabytkowemu obiektowi przy ul. Polnej 11, - przystosowanie obiektu przy Polnej 11 do warunków spełniających możliwości integracji społecznej, działalności edukacyjnej i kulturalnej adresowanej do mieszkańców Józefowa. Utworzenie KIS ma na celu wspieranie młodzieży poprzez dostęp do kultury, wzorów wychowawczych i edukacyjnych spójnych z aktualnymi wymogami życia społecznego, rodzinnego i zawodowego. Realizacja tego zadania daje szansę na budowę silnego kapitału społecznego, aktywizację młodzieży, dojrzałych i seniorów, łącząc doświadczenie z otwartością na inne kultury. Bezpośrednim odbiorcą działań ma być młodzież w wieku 15+, licealiści i studenci. Projekt przyczyni się do poprawy parametrów przestrzennych i funkcjonalnych. Zagospodarowanie terenu przy Polnej 11 podniesie poziom estetyczny okolicy oraz pozwoli na wykorzystanie potencjału tej lokalizacji. Działka ta znajduje się 300 metrów do stacji kolejowej oraz w strefie reakcyjno-publicznej miasta, blisko jest również przyroda (Świder, okoliczne lasy). Dodatkowo obiekt jest odwzorowaniem pierwotnego budynku, co sprzyja podnoszeniu i umacnianiu kolektywnej pamięci mieszkańców.				
Zakres realizowanych zadań	Projekt obejmuje remont i przewidzianą przez Konserwatora zabytków rozbudowę budynku mieszkalnego przy ul. Polnej 11. W zakresie infrastruktury trwałej, inwestycja ma na celu ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez odnowienie istniejącego budynku, wpisanego do ewidencji zabytków. Przewidziano także dobudowanie nowej części, służącej działalności kulturalnej, zawierającej m.in. małą salę sportową, czytelnie, modelarnie, pokoje spotkań. Obiekt planowany cechuje się dostępnością dla osób niepełnosprawnych. Projekt przewiduje uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół budynku (wykonanie nowego ogrodzenia, ścieżek, dojazdów i miejsc postojowych, pasm zieleni). Przewidziane w projekcie prace aranżacji terenu i budynku mają służyć dostosowaniu obiektu do nowych funkcji. Wokół obiektu planowane jest odnowienie terenu, aby był estetycznie zagospodarowany i dostosowany do potrzeb odbiorców (parking, miejsce dla rowerów, tablica ogłoszeń) oraz strefa zielona, spójna ze stylem w okolicy. Sam budynek, obecnie będąc w bardzo złym stanie technicznym, jest dorobkiem architektury naszego miasta i regionu.				
Szacowana wartość projektu	5 558 000,00				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2018				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	X RPO WM	ndt.	X	X

Prognozowane produkty	1. Budynki wyremontowane na obszarach miejskich (docelowo): 1 szt 2. Odrestaurowany obiekt zabytkowy o charakterze kulturowym (docelowo): 1 szt. 3. Powierzchnia obszaru (przestrzeni) objętego rewitalizacją (docelowo): 2 115 m^2
Prognozowane rezultaty	1. Korzystający z oferty świadczonej w odnowionym obiekcie, w tym udział mieszkańców podobszarów rewitalizacji: w pełnym roku kalendarzowym przewidując 50 różnych wydarzeń, spodziewamy się udziału ok. 2 500 os./rok 2. Liczba osób zatrudnionych w odrestaurowanym obiekcie: 3 os. 3. Wolontariusze Fundacji zdobywający społeczne doświadczenie: 8 os.
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	Realizacja tego projektu przyczyni się do zwiększenia potencjału lokalnego kapitału społecznego w aktywizacji kulturalnej i integracji mieszkańców. Podejmowane działania przez „Ośrodek Kultury Patria" będą integrować środowiska lokalne oraz we współpracy różnych organizacji pozarządowych w zakresie edukacji u kultury.

Nr porządkowy	**7/8/A**				
Nazwa projektu	**Zapewnienie dostawy centralnie ciepłej wody do lokali mieszkalnych wraz z wykonaniem niezbędnej infrastruktury przesyłowej i modernizacją istniejącej kotłowni gazowej**				
Wnioskodawca	Otwocka Spółdzielnia Mieszkaniowa				
Realizator projektu	Otwocka Spółdzielnia Mieszkaniowa				
Lokalizacja projektu	Budynki przy ul. Piłsudskiego 10/1, 10/2 , 10/3 , 10/4, 10/5, 10/6 Osiedle" Michalin" w Józefowie (Podobszar 1)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest poprawa warunków zamieszkania na podobszarze rewitalizacji poprzez odnowę tkanki mieszkaniowej. Projekt przyczyni się do rozwiązania problemów występujących w następujących sferach: - technicznej – niezadowalający stan infrastruktury zamieszkania w mieście, degradacja przewodów spalinowych w budynkach mieszkalnych stwarza zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. Niska sprawność indywidualnych podgrzewaczy wody i niska sprawność istniejącej ponad 20 – letniej kotłowni gazowej powoduje wysoką energochłonność i zwiększoną emisję gazu do środowiska; - środowiskowej – negatywne oddziaływanie na środowisko, nadmierne zużycie energii; - przestrzenno-funkcjonalnej – fizyczna degradacja obszaru (obiektów mieszkalnych), niska estetyka. - społecznej – niewystarczający standard zamieszkania.				
Zakres realizowanych zadań	W ramach realizacji projektu planuje się przeprowadzenie następujących prac: Likwidacja indywidualnych gazowych podgrzewaczy wody, wykonanie wewnętrznej instalacji centralnej ciepłej wody w budynku, montaż modułów centralnie ciepłej wody wykonanie i zmodernizowanie zewnętrznych sieci zasilających, modernizacja istniejącej kotłowni gazowej.				
Szacowana wartość projektu	750 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	100%	ndt.	X	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba budynków wyremontowanych na obszarach miejskich (docelowo) – 6 szt. 2. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (docelowo): 6 szt.				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba użytkowników wyremontowanych budynków po zakończeniu projektu: 187 os.				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				

Nr porządkowy	**8/25/A**
Nazwa projektu	**Rozwój ścieżek rowerowych na obszarach rewitalizowanych w Józefowie**
Wnioskodawca	Miasto Józefów

Realizator projektu	Miasto Józefów				
Lokalizacja projektu	Podobszar 1: ul. Piłsudskiego i ul. Sikorskiego (odcinki od granicy Józefowa z Warszawą do ul. Sobieskiego), ul. 11 listopada (odcinek od ul. Sikorskiego do ul. Sadowej), ul. Asnyka (od ul. Złotej Jesieni do ul. Sobieskiego); Podobszar 2: ul. Polna (od ul. 3 Maja do ul. Piłsudskiego, ul. Kard. Wyszyńskiego (od ul. 3 Maja do ul. Piłsudskiego), ul. Mickiewicza (od ul. Sikorskiego do ul. Moniuszki).				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest poprawa bezpieczeństwa na drogach na obszarach rewitalizowanych. Ponadto wybór roweru zamiast samochodu przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza oraz zmniejszenie negatywnych odziaływań ruchu drogowego na zabudowę miejską i środowisko. Projekt będzie przyczyniał się do rozwiązania problemów dotyczących zarówno sfery technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej, jak i społecznej. Projekt przyczyni się do uporządkowania przestrzeni miejskiej i podniesie atrakcyjność środowiskowo-rekreacyjną, a tym samym podniesie komfort życia mieszkańców. Projekt przyczyni się do rozwiązania problemu: niedoboru połączeń prowadzących do lokalnych centrów aktywności lub węzłów przesiadkowych. Projekt jest częścią zadania polegającego na budowie sieci ścieżek rowerowych w całym mieście.				
Zakres realizowanych zadań	Budowa dróg rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją.				
Szacowana wartość projektu	1 700 000,00				
Szacowany okres realizacji	2018 – 2023				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	20%	X RPO WM	X	ndt.	ndt.
Prognozowane produkty	1. Długość wybudowanych ścieżek (docelowo): 4 km				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba osób korzystająca ze ścieżek i parkująca rower na parkingach przy stacjach kolejowych po zakończeniu inwestycji: 20 os./dzień				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	Projekt jest zgodny z zapisami Działania 4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza, Podziałanie 4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT – typ projektów – Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej – ZIT – Ścieżki i infrastruktura rowerowa, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020.				

Nr porządkowy	**9/20/A**
Nazwa projektu	**Poszerzenie miejskiego systemu monitoringu**
Wnioskodawca	Straż Miejska
Realizator projektu	Miasto Józefów
Lokalizacja projektu	Ulica Jarosławska oraz inne ulice Podobszaru nr 2
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz zapobieganie negatywnym zjawiskom w przestrzeni publicznej. Projekt wychodzi naprzeciw zidentyfikowanym problemom w zakresie niewystarczającego poziomu (poczucia) bezpieczeństwa. Wzmocnienie systemu bezpieczeństwa wiąże się z potrzebą poprawy infrastruktury służącej właściwej realizacji zadań z opisywanego zakresu. Jak wynika z doświadczeń służb bezpieczeństwa na terenach, gdzie występuje monitoring spada poziom przestępczości. Obszary rekomendowane do objęcia monitoringiem, to te gdzie obecnie brakuje tego rodzaju rozwiązań. Luka ta odbija się zarówno na poczuciu bezpieczeństwa mieszkańców, jak i widoczna jest w statystykach policji oraz Straży Miejskiej, które rejestrują zwiększoną ilość łamania prawa i porządku.
Zakres realizowanych zadań	Zakup i montaż obszarach rewitalizacji kamer monitoringu miejskiego. Wstępnie sugerowane lokalizacje: ul. Jarosławska przy ul. Telimeny obejmująca zasięgiem teren rekreacyjny nad Świdrem, ul. Jarosławska przy Oczyszczalni Ścieków i inne.
Szacowana wartość projektu	110 000,00

Szacowany okres realizacji	2017 – 2023				
Źródła finansowania projektu	Środki własne wnioskodawcy	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	ndt.	X	ndt.	X
Prognozowane produkty	1. Liczba kamer monitoringu miejskiego zamontowanych w wyznaczonych lokalizacjach (docelowo): 5 szt.				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba zgłoszeń do służb mających na celu poprawę bezpieczeństwa, porządku publicznego i ochrony mienia: 100 zgłoszeń/rok				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				

Nr porządkowy	**10/18/A**				
Nazwa projektu	**Włączenie miasta Józefów do systemu monitoringu jakości powietrza w województwie mazowieckim**				
Wnioskodawca	Mieszkańcy (uczestnicy procesu uspołeczniania PR)				
Realizator projektu	Miasto Józefów				
Lokalizacja projektu	Teren rewitalizacji				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest podniesienie świadomości mieszkańców w kwestii zanieczyszczenia powietrza i sposobów zapobiegania negatywnemu oddziaływaniu człowieka na klimat. Planowane przedsięwzięcie pozwoli precyzyjnie badać stan powietrza w mieście oraz określić przyczyny zastanej sytuacji. Utworzona w wyniku realizacji projektu infrastruktura pozwoli zweryfikować jakość powietrza w Józefowie – na terenach najbardziej narażonych na zanieczyszczenie powietrza. Obecny stan nie jest dokładnie rozpoznany. Najbliższy punkt pomiaru znajduje się w Otwocku. Według danych Państwowego Monitoringu Środowiska Otwock zajął 12. pozycję wśród miast o najwyższych zanieczyszczeniach (w których znajduje się stacja pomiarowa). Średnioroczna norma benzoalfapirenu wynosi 1ng/m3. W Otwocku przekroczono ją ośmiokrotnie. Sukcesywny pomiar jakości powietrza w Józefowie jest niezbędny do tego, aby projektować dalsze, skuteczne działania dotyczące gospodarki niskoemisyjnej w mieście. Jakość powietrza na terenach rewitalizacji jest szczególnie istotna, ze względu na relatywnie dużą gęstość zaludnienia oraz kumulację usług (co wiąże się z przebywaniem tutaj większej liczby użytkowników).				
Zakres realizowanych zadań	Zakup i instalacja manualnej stacji pomiaru jakości powietrza, włączonej do Systemu Monitoringu Powietrza w Województwie Mazowieckim. Niezbędne jest wytypowanie właściwego miejsca, przygotowanie terenu, zakup urządzenia oraz jego montaż. Stacja będzie prowadzić pomiary: pyłów zawieszonych, metali ciężkich oraz benzoalfapirenu Wyniki badan będą publikowane na stronie internetowej UM, prasie lokalnej oraz na profilu FB UM w Józefowie. Przedsięwzięcie wymaga podpisania porozumienia z Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Warszawie oraz zatwierdzenia proponowanej lokalizacji stacji, a także zabezpieczenia w budżecie środków na obsługę i funkcjonowanie stacji (ok. 30 tys. rocznie na obsługę i konserwację.				
Szacowana wartość projektu	230 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2023				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	ndt.	X	ndt.	X
Prognozowane produkty	1. Liczba zamontowanych stacji pomiaru (docelowo): 1 szt. 2. Liczba pomiarów (badań) realizowanych w skali roku – 12x				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba odbiorów (os.) informacji na temat jakości powietrza za pośrednictwem kanałów komunikacji pośredniej i bezpośredniej: 20 000 os./rok				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				

Nr porządkowy	**11/13/A**				
Nazwa projektu	**„Człowieku nie truj" - organizacja cyklicznego projektu edukacyjno-społecznego**				
Wnioskodawca	Mieszkańcy (uczestnicy procesu uspołecznienia PR)				
Realizator projektu	Miasto Józefów				
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 1 oraz Podobszar 2				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie świadomości mieszkańców w kwestii spalania odpadów komunalnych, zanieczyszczenia powietrza i sposobów zapobiegania negatywnemu oddziaływaniu człowieka na środowisko. Projekt przyczyni się do ograniczenia postępującej degradacji środowiska naturalnego, integracji i aktywizacji mieszkańców wokół wspólnej idei, wzmocnienia więzi społecznych oraz dialogu międzypokoleniowego, zwiększenie atrakcyjności podobszarów. Projekt wynika z następujących problemów/potrzeb: - w sferze społecznej – niewystarczający poziom wiedzy o tym jak ograniczać zanieczyszczenia powietrza; - w sferze środowiskowej – pogarszająca się jakoś powietrza; - w sferze technicznej – nadmiar infrastruktury (rozwiązań indywidualnych) negatywnie oddziaływującej na jakość powietrza.				
Zakres realizowanych zadań	Projekt zakłada przeprowadzenie akcji promocyjno – informacyjnej obejmującej: - przygotowanie i dystrybucję plakatów informacyjnych; - przygotowanie i dystrybucję pocztową ulotek informacyjnych akcji „Człowieku nie truj"; - przygotowanie i dystrybucję publikacji o charakterze edukacyjnym w prasie lokalnej, na portalu internetowym www.jozefow.pl oraz na profilu FB Urzędu Miasta; - organizację wydarzenia specjalnego „Rodzinnego pikniku ekologicznego" (poczęstunek, atrakcje dla różnych grup wiekowych, konkursy edukacyjne) Projekt realizowany będzie w cyklu rocznym – przez trzy kolejne lata.				
Szacowana wartość projektu	90 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2019				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	ndt.	X	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych (plakaty – 300 szt.; ulotki – 12 tys. szt.): 3 szt. 2. Liczba wydarzeń promujących zachowania prośrodowiskowe zorganizowanych na Podobszarze rewitalizacji nr 1: 3 szt. 3. Liczba wydarzeń promujących zachowania prośrodowiskowe zorganizowanych na Podobszarze rewitalizacji nr 2: 3 szt.				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników organizowanych wydarzeń, w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji (w%) – 900/rok (33%) 2. Liczba odbiorców projektu za pośrednictwem kanałów komunikacji, w tym udział mieszkańców obszaru rewitalizacji – 30 000 os./rok				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
uwagi	Planowany do realizacji projekt, będzie stanowił istotny element dla kształtowania świadomości ekologicznej oraz integracji mieszkańców wokół problematyki ochrony środowiska. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane z uwzględnieniem środków pochodzących z Budżetu Państwa, np. Programy Ministra Środowiska i/lub innych źródeł publicznych (np. NFOŚiGW czy WFOŚiGW) i prywatnych.				

Nr porządkowy	**12/14/A**
Nazwa projektu	**„Ś – jak Świder, nie jak Śmietnik" – organizacja cyklicznego projektu edukacyjno-społecznego**
Wnioskodawca	Mieszkańcy (uczestnicy procesu uspołecznienia PR)
Realizator projektu	Miasto Józefów
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 2
Uzasadnienie realizacji	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie świadomości mieszkańców w kwestii

projektu	dbania o czystość terenów nad Świdrem oraz sposobów zapobiegania negatywnemu oddziaływaniu człowieka na środowisko. Projekt przyczyni się do ograniczenia postępującej degradacji środowiska naturalnego, integracji i aktywizacji mieszkańców wokół wspólnej idei, wzmocnienia więzi społecznych oraz dialogu międzypokoleniowego, zwiększenia atrakcyjności podobszaru. Projekt wynika z następujących problemów/potrzeb: - w sferze społecznej – niewystarczający poziom wiedzy o ekologii oraz niski poziom aktywności społecznej i uczestnictwa w życiu publicznym; - w sferze środowiskowej – pogarszający się stan środowiska w obszarze nadświdrzańskim;
Zakres realizowanych zadań	Projekt zakłada przeprowadzenie akcji promocyjno – informacyjnej obejmującej: - przygotowanie i dystrybucję plakatów informacyjnych; - przygotowanie publikacji o charakterze edukacyjnym dystrybuowanych w prasie lokalnej, na portalu internetowym www.jozefow.pl oraz na profilu FB Urzędu Miasta; - organizację wydarzenia specjalnego „Rodzinnego sprzątania terenów nad Świdrem" (wspólne sprzątanie, poczęstunek, atrakcje dla różnych grup wiekowych, konkursy edukacyjne). Projekt realizowany będzie w cyklu rocznym – przez trzy kolejne lata.
Szacowana wartość projektu	45 000,00
Szacowany okres realizacji	2017 – 2019

Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	ndt.	X	X	X

Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych (plakaty – 300 szt.): 3 szt. 2. Liczba wydarzeń specjalnych promujących zachowania prośrodowiskowe zorganizowanych na Podobszarze rewitalizacji nr 2: 3 szt.
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników organizowanych wydarzeń specjalnych, w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji (%) – 300 os./rok (33%) 2. Liczba odbiorców projektu za pośrednictwem kanałów komunikacji, w tym udział mieszkańców obszaru rewitalizacji – 15 000 os./rok
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, będzie stanowił istotny element dla kształtowania świadomości ekologicznej oraz integracji mieszkańców wokół problematyki ochrony środowiska. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane z uwzględnieniem środków pochodzących z Budżetu Państwa, np. Programy Ministra Środowiska i/lub innych źródeł publicznych (np. NFOŚiGW czy WFOŚiGW) i prywatnych.

Nr porządkowy	**13/26/A**
Nazwa projektu	**„Azbest – STOP" – kampania informacyjna na rzecz likwidacji azbestu w mieście Józefowie**
Wnioskodawca	Mieszkańcy (uczestnicy procesu uspołecznienia PR)
Realizator projektu	Miasto Józefów
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 1 i Podobszar 2
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie świadomości mieszkańców w kwestii wpływu azbestu na zdrowie i środowisko naturalne oraz możliwości organizacyjnych i finansowych związanych z likwidacją pokryć azbestowych. Projekt przyczyni się do ograniczenia postępującej degradacji środowiska naturalnego, poprawy warunków życia, integracji i aktywizacji mieszkańców wokół wspólnej idei, zwiększenia atrakcyjności podobszarów. Projekt wynika z następujących problemów/potrzeb: - w sferze społecznej – niewystarczający poziom wiedzy na temat wpływu azbestu na zdrowie, brak wiedzy w zakresie możliwości likwidacji azbestu; - w sferze technicznej i środowiskowej – wysoki wskaźnik występowania obiektów wykorzystujących azbest na podobszarach rewitalizacji; - w sferze przestrzennej – niski poziom estetyki otoczenia.
Zakres realizowanych zadań	Projekt zakłada przeprowadzenie akcji promocyjno – informacyjnej obejmującej:

	- przygotowanie i dystrybucję ulotek informacyjnych; - przygotowanie publikacji o charakterze edukacyjnym dystrybuowanych w prasie lokalnej, na portalu internetowym www.jozefow.pl oraz na profilu FB Urzędu Miasta; Projekt realizowany będzie w cyklu rocznym – przez trzy kolejne lata.				
Szacowana wartość projektu	30 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2019				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	ndt.	X	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych (ulotki – 2 000): 3 szt. 2. Liczba zorganizowanych szkoleń lokalnych dotyczących usuwania wyrobów z azbestem: 3 szt.				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba odbiorców zorganizowanych kampanii informacyjnych, w tym mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji (%) – 2 000 (33%) 2. Udział usuniętych odpadów zawierających azbest w ogólnej ilości zinwentaryzowanych odpadów zawierających azbest[16]: 45%				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, będzie stanowił istotny element dla kształtowania świadomości ekologicznej oraz integracji mieszkańców wokół problematyki ochrony środowiska. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane z uwzględnieniem środków pochodzących z Budżetu Państwa, np. Programy Ministra Środowiska i/lub innych źródeł publicznych (np. NFOŚiGW czy WFOŚiGW) i prywatnych.				

Nr porządkowy	**14/12/A**				
Nazwa projektu	**Organizacja warsztatów aktywizujących dla seniorów**				
Wnioskodawca	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów				
Realizator projektu	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów				
Lokalizacja projektu	Józefów, ul. Wyszyńskiego 11 – Dom Seniora (Podobszar 1 oraz Podobszar 2)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Projekt przyczyni się do ograniczania negatywnych skutków problemu jakim jest starzenie się społeczności Józefowa (ze szczególnym nasileniem zjawiska na wyodrębnionych Podobszarach Rewitalizacji blisko 20% populacji). Wskazana sytuacja wywołuje potrzeby związane z aktywizacją (społeczną oraz fizyczną), a także integracją środowiska seniorów – zagospodarowaniem czasu wolnego, motywowaniem do uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz aktywności fizycznej, integracją środowiska oraz międzypokoleniową.				
Zakres realizowanych zadań	Organizacja działań promujących aktywność fizyczną członków Związku i osób niezrzeszonych (mieszkańców podobszarów rewitalizacji); Organizacja spotkań okolicznościowych, warsztatów, zajęć np. robótki ręczne, kulinarne				
Szacowana wartość projektu	180 000,00				
Szacowany okres realizacji	2018 – 2023				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	ndt.	X	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych spotkań/wydarzeń w skali roku (szt.) – 200				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników organizowanych wydarzeń, w tym udział seniorów zamieszkujących obszary zdegradowane: 2000 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, będzie stanowił istotny element dla rozwoju oferty aktywizacji kulturalnej i integracji mieszkańców. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane w ramach przedsięwzięć współfinansowanych z Budżetu Państwa, np. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Seniorów, Programów				

[16] Zgodnie z harmonogramem rzeczowym określonym w *Aktualizacji Programu Usuwania Azbestu dla Miasta Józefowa*

	Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych.

Nr porządkowy	**15/15/A**				
Nazwa projektu	**Organizacja wykładów z różnych dziedzin wiedzy w ramach działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Józefowie**				
Wnioskodawca	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Józefowie				
Realizator projektu	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Józefowie				
Lokalizacja projektu	Gminne instytucje kultury				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest rozwój oferty aktywizacji seniorów, która w obliczu wzrastającej liczby osób starszych nie jest wystarczającą ilościowo i jakościowo. Projekt zakłada poszerzenie wiedzy i kultury odbiorców. Zrozumienie zmian zachodzących w kraju i na świecie. Projekt koresponduje z problemami związanymi z uwarunkowaniami demograficznymi – wzrastającą liczbą osób w wieku 60+ oraz uczestnictwem seniorów w życiu społecznym (w tym kulturalnym) i ich integracją z własnym środowiskiem jak i międzypokoleniowo.				
Zakres realizowanych zadań	Projekt przewiduje organizację cotygodniowych wykładów prowadzonych przez zapraszanych specjalistów – zgodnie z zapotrzebowaniem tematycznym zidentyfikowanym wśród odbiorców.				
Szacowana wartość projektu	21 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2019				
Źródła finansowania projektu	Środki własne wnioskodawcy	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	EFS	X	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych wydarzeń: 35 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników organizowanych wydarzeń specjalnych, w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji (%): 3 500 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, wzmocni ofertę aktywizacji kulturalnej i integracji mieszkańców. Wartością dodaną projektu będzie wykorzystanie zaplecza instytucjonalnego (obiektów) powstałego w ramach wdrażania Programu Rewitalizacji. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane w ramach przedsięwzięć współfinansowanych z Budżetu Państwa, np. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Seniorów, Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych.				

Nr porządkowy	**16/16/A**				
Nazwa projektu	**Organizacja imprez okolicznościowych w ramach działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Józefowie**				
Wnioskodawca	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Józefowie				
Realizator projektu	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Józefowie				
Lokalizacja projektu	Dom Nauki i Sztuki, ul. Wyszyńskiego 2 w Józefowie				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest rozwój oferty aktywizacji seniorów, która w obliczu wzrastającej liczby osób starszych nie jest wystarczającą ilościowo i jakościowo. Projekt zakłada poszerzenie wiedzy i kultury odbiorców. Zrozumienie zmian zachodzących w kraju i na świecie. Projekt koresponduje z problemami związanymi z uwarunkowaniami demograficznymi – wzrastającą liczbą osób w wieku 60+ oraz uczestnictwem seniorów w życiu społecznym (w tym kulturalnym) i ich integracją z własnym środowiskiem jak i międzypokoleniowo.				
Zakres realizowanych zadań	Projekt przewiduje organizację cyklu spotkań okolicznościowe np. Spotkanie opłatkowe, wieczornice, ostatki itp.				
Szacowana wartość projektu	30 000,00				
Szacowany okres realizacji	2018 – 2020				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu	Środki prywatne	Inne źródła

			państwa (BP)		
	X	ndt.	X	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych wydarzeń: 8 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników organizowanych wydarzeń, w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji (%): 1000 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, wzmocni ofertę aktywizacji kulturalnej i integracji mieszkańców. Wartością dodaną projektu będzie wykorzystanie zaplecza instytucjonalnego (obiektów) powstałego w ramach wdrażania Programu Rewitalizacji. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane w ramach przedsięwzięć współfinansowanych z Budżetu Państwa, np. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Seniorów, Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych.				

Nr porządkowy	**17/17/A**				
Nazwa projektu	**Organizowanie życia kulturalno-artystycznego dla seniorów w ramach działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Józefowie**				
Wnioskodawca	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Józefowie				
Realizator projektu	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Józefowie				
Lokalizacja projektu	Dom Nauki i Sztuki, ul. Wyszyńskiego 2 w Józefowie				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest rozwój oferty aktywizacji seniorów, która w obliczu wzrastającej liczby osób starszych nie jest wystarczającą ilościowo i jakościowo. Projekt zakłada poszerzenie wiedzy i kultury odbiorców. Zrozumienie zmian zachodzących w kraju i na świecie. Projekt koresponduje z problemami związanymi z uwarunkowaniami demograficznymi – wzrastającą liczbą osób w wieku 60+ oraz uczestnictwem seniorów w życiu społecznym (w tym kulturalnym) i ich integracją z własnym środowiskiem jak i międzypokoleniowo.				
Zakres realizowanych zadań	W ramach realizacji projektu przewiduje się: organizację wyjazdów do teatrów, muzeów, na wystawy; tworzenie spektakli teatralnych przez członków UTW, itp.				
Szacowana wartość projektu	45 000,00				
Szacowany okres realizacji	2018 – 2020				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	ndt.	X	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych wydarzeń: 10 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników organizowanych wydarzeń, w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji (%): 500 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, wzmocni ofertę aktywizacji kulturalnej i integracji mieszkańców. Wartością dodaną projektu będzie wykorzystanie zaplecza instytucjonalnego (obiektów) powstałego w ramach wdrażania Programu Rewitalizacji. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane w ramach przedsięwzięć współfinansowanych z Budżetu Państwa, np. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Seniorów, Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych.				

Nr porządkowy	**18/19/A**
Nazwa projektu	**Otwarta Biblioteka – promocja czytelnictwa oraz edukacja kulturalna**
Wnioskodawca	Miejska Biblioteka Publiczna w Józefowie
Realizator projektu	Miejska Biblioteka Publiczna w Józefowie Partnerzy: UM Józefów, MOK, Ośrodek KARTA
Lokalizacja projektu	ul. Marii Curie-Skłodowskiej 5/7 Józefów oraz filia w Michalinie ul. Słoneczna 15 Józefów
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest wzmocnienie oferty z zakresu rozwoju dzieci i młodzieży

projektu	(w tym oferty spędzania wolnego czasu) poprzez promocję czytelnictwa. Projekt wychodzi naprzeciw problemom związanym z niewystarczającą ofertą w ww. dziedzinach, a także zidentyfikowanym na poziomie problemów społecznych niskim uczestnictwem dzieci i młodzieży w życiu lokalnym (niski poziom integracji). Projekt zakłada także ochronę dziedzictwa lokalnego poprzez prowadzenie Cyfrowego Archiwum Tradycji Lokalnej, co wiąże się z potrzebą organizowania aktywnych/interaktywnych form włączania dzieci i młodzieży w życie i dziedzictwo miasta. Planowane w ramach projektu działania będą także wiązały się z ograniczeniem problemów pojawiających się w obszarze poziomu edukacji dzieci i młodzieży. Projekt przyczyni się do rozwiązania problemów społecznych m.in. niewystarczającego poziomu uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych szczególnie dzieci i młodzieży, zbyt niskiego poziomu edukacji.
Zakres realizowanych zadań	W ramach projektu planuje się organizację wydarzeń kulturalno-czytelniczych oraz edukacyjnych wraz z zakupem materiałów, opłatą licencji. Zakres działań obejmuje m.in.: - Lekcje biblioteczne: cykliczne spotkania edukacyjne ze szkołami, - Latarka: literackie wieczory, - Klepsydra: spotkania filmowe, - Sobotnie czytanki, - Spotkania autorskie, - Cyfrowe Archiwum Tradycji Lokalnej – dokumentowanie lokalnej historii poprzez prowadzenie społecznego archiwum (zbiory dostępne również w wersji cyfrowej na stronie internetowej)
Szacowana wartość projektu	90 000,00 (15 tys./rok)
Szacowany okres realizacji	2017 – 2023

Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	ndt.	X	X	X

Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych wydarzeń: 200 szt./rok 2. Liczba zdigitalizowanych pamiątek: 20 szt./rok
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników organizowanych wydarzeń, w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji (%) – 4 000 os./rok (33%)
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, wzmocni ofertę aktywizacji kulturalnej i integracji mieszkańców. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane w ramach przedsięwzięć współfinansowanych z Budżetu Państwa, np. Programów Ministra Edukacji Narodowej, Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych.

Nr porządkowy	**19/24/A**
Nazwa projektu	**Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży w Klubie Modelarsko – Historycznym przy Muzeum 2 Korpusu Polskiego w Józefowie**
Wnioskodawca	Towarzystwo Historyczno – Edukacyjne im. 2 Korpusu Polskiego
Realizator projektu	Towarzystwo Historyczno – Edukacyjne im. 2 Korpusu Polskiego
Lokalizacja projektu	Józefów, ul. Kasztanowa 6 Realizator projekty funkcjonuje w siedzibie mającej swoją lokalizację poza obszarem rewitalizacji. Mimo to, ze względu na fakt, iż jest to projekt o wymiarze społecznym przyczyniającym się do wzmocnienia pozytywnego oddziaływania na beneficjentów pochodzących z podobszarów rewitalizacji, został dopuszczony do realizacji. Po roku 2018, kiedy to planowane jest uzupełnienie infrastruktury społecznej o dodatkowe obiekty służące udziałowi społeczeństwa w kulturze realizacja niniejszego projektu, częściowo może zostać przeniesiona do nowo powstałych budynków.
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest aktywizacja dzieci i młodzieży w Józefowie, ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji, poprzez organizację zajęć modelarskich i historycznych. Projekt zakłada wzmocnienie oferty z zakresu rozwoju dzieci i młodzieży (w tym oferty spędzania wolnego czasu) oraz wsparcie systemu edukacji w aspekcie wiedzy historycznej. Projekt

	wychodzi naprzeciw problemom związanym z niewystarczającą ofertą w ww. dziedzinach, a także zidentyfikowanym na poziomie problemów społecznych niskim uczestnictwem dzieci i młodzieży w życiu lokalnym (niski poziom integracji). Projekt przewiduje interaktywną naukę dzieci i młodzieży w ciekawej formie i treści, co jest nie bez znaczenia w obecnych czasach.				
Zakres realizowanych zadań	Projekt przewiduje prowadzenie następujących zajęć/działań: Cotygodniowe spotkania klubu połączone z budową modeli redukcyjnych Zajęcia historyczne w ramach Żywych Lekcji Historii Wykonanie makiety kolei z lat 40. Organizację udziału młodzieży w świętach patriotycznych na terenie miasta Józefowa, Promowanie modelarstwa oraz historii lokalnej Organizacja zespołu zajmującego się rekonstrukcjami historycznymi Rewitalizacja zabytków powierzonych Muzeum, wykorzystywanych w procesie dydaktycznym Udział młodzieży w zajęciach, wystawach lokalnych i/lub krajowych, udział w projektach historycznych.				
Szacowana wartość projektu	55 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2020				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	15%	ndt.	X	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba zrealizowanych wydarzeń/projektów: 12 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników wydarzeń/projektów, w tym udział osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji (%) – 120 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Planowany do realizacji projekt, wzmocni ofertę aktywizacji kulturalnej i integracji mieszkańców. Podejmowane inicjatywy mogą być realizowane w ramach przedsięwzięć współfinansowanych z Budżetu Państwa, np. Programów Ministra Edukacji Narodowej, Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i/lub innych źródeł publicznych i prywatnych. Rekrutacja aktywnych uczestników organizowanych przedsięwzięć uwzględniała będzie preferowany dostęp dzieci i młodzieży zamieszkujących podobszary rewitalizacji – to one w pierwszej kolejności będą rekrutowane do projektów.				

Nr porządkowy	**20/27/A**
Nazwa projektu	**EDUKACJA ARTYSTYCZNA I KULTUROWA. Organizacja zajęć z zakresu włączenia społecznego dla mieszkańców w każdym wieku.**
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Kultury
Realizator projektu	Miejski Ośrodek Kultury wraz z partnerami (w tym społecznymi)
Lokalizacja projektu	MOK - ul. Kardynała Wyszyńskiego 1, Dom Nauki i Sztuki ul. Kard. Wyszyńskiego 4 (Podobszar 2)
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest wzrost włączenia społecznego poprzez podniesienie aktywności i samodzielności w zakresie uczestniczenia w ofercie kulturalnej. Cele szczegółowe to: 1) zwiększenie uczestnictwa w kulturze oraz aktywizacja społeczna mieszkańców Józefowa, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych marginalizacją; 2) stwarzanie warunków osobistego rozwoju, wspieranie ruchu amatorskiego, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych marginalizacją; 3) wspieranie rozwoju twórczego i kreatywnego Józefowa; 4) włączenie mieszkańców w procesy kształtowania kultury; 5) zatrzymanie rodziców i dzieci w mieście, wyrobienie nawyku „bywania" w MOK-u, budowanie więzi z miejscem zamieszkania. Wydarzenia z zakresu edukacji kulturalnej kierowane będą do różnych grup wiekowych – istotnych z punktu widzenia realizacji założeń rewitalizacji – zarówno do dzieci i młodzieży dzieci, młodzieży, dorosłych, jak i seniorów i/lub będą miały charakter międzypokoleniowych. Do ich realizacji angażowani będą artyści, animatorzy i edukatorzy o uznanej renomie, doświadczeniu, specjaliści w swoich dziedzinach. Wymienione działania będą służyły realizacji strategicznego celu

	Ośrodka, jakim jest „Rozwój kapitału społecznego po przez kulturę”. Projekt przyczyni się do ograniczenia problemów społecznych m.in.: bierności społecznej, niewystarczających kompetencji dzieci i młodzieży, niewystarczająco satysfakcjonującej oferty spędzania wolnego czasu oraz rozwoju dzieci i młodzieży, niewystarczającej oferty aktywizacji społecznej seniorów, niewystarczającej integracji społecznej.
Zakres realizowanych zadań	Działania realizowane w ramach projektu obejmowały będą: - organizację zajęć realizowany w dni powszednie, skierowanych do dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów - organizację wydarzeń czasowych (weekendowych). Forma: najczęściej będą to cotygodniowe zajęcia, praca w zespołach artystycznych, działalność klubów tematycznych. Nowa oferta kulturalno – edukacyjna rozszerzona będzie o program specjalnie skierowany do młodzieży 14+ oraz seniorów 60+. Nowe zajęcia dla młodzieży uruchamiane będą w sprawdzonym przez Ośrodek trybie półrocznym. W zależności od popytu na daną propozycję będzie ona kontynuowana lub w jej miejsce będzie wprowadzana nowa. Zajęcia planowane głównie w godzinach popołudniowych i w weekendy. Oddzielna oferta przygotowana będzie dla zorganizowanych grup gimnazjalnych. Będą to: kuźnia inicjatyw młodzieżowych, zajęcia taneczne, kulinarne, szycie i szydełkowanie, warsztaty dziennikarskie, debaty, spotkania, konfrontacje z udziałem zaproszonych gości, warsztaty psychologiczne Nowa oferta dla seniorów, jako kategorii społecznej stosunkowo dobrze zorganizowanej w obecnych strukturach, np. Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Wojennych, Uniwersytetu III Wieku, Towarzystwa Przyjaciół Józefowa, obejmowała będzie zarówno spotkania poranne, popołudniowe jak i weekendowe. Będą to: kursy językowe, kursy obsługi komputera i Internetu, zajęcia taneczne i relaksacyjne, zajęcia kulinarne, projekcje filmowe, cykle spotkań/wykładów poświęconych historii sztuki. Ośrodek będzie posiadał dogodne warunki do realizacji działań z zakresu podwyższania kwalifikacji kadr zajmujących się działalnością kulturalną i edukacyjną (np. warsztaty dla nauczycieli).
Szacowana wartość projektu	8 000 000
Szacowany okres realizacji	2017 – 2022

Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	60%	ndt.	NOK, MKiDN 10%	10%	granty 20%

Prognozowane produkty	Liczba zajęć/projektów realizowanych przez MOK (lub w partnerstwie) na rzecz włączenia społecznego 40 szt./rok
Prognozowane rezultaty	Liczba uczestników edukacji artystycznej (zajęcia, sekcje, zespoły), w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji: 600 os./rok (33%)
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.
Uwagi	Część z zaplanowanych projektów realizowana będzie w obiektach, które planuje się stworzyć w ramach niniejszego PR, np. w nowym budynku Domu Nauki i Sztuki, który ma powstać w rewitalizowanej części miasta (wniosek na adaptację budynku złożony w ramach RPO WM 14-20, Działanie 5.3). Z tego względu działalność MOK na rzecz włączenia społecznego poprzez aktywność kulturalną zostanie zintensyfikowana wraz z oddaniem do użytku planowanych inwestycji. Planowane projekty/działania będą realizowane przy aktywnym zaangażowaniu środowisk społecznych (np. organizacji pozarządowych) działających na rzecz określonych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem.

Nr porządkowy	**21/28/A**
Nazwa projektu	**WEEKENDY ARTYSTYCZNE W MOK**
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Kultury
Realizator projektu	Miejski Ośrodek Kultury
Lokalizacja projektu	MOK ul. Kard. Wyszyńskiego 1, Dom Nauki i Sztuki ul. Kard. Wyszyńskiego 4 (Podobszar 2)

Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest wzrost poziomu włączenia społecznego poprzez popularyzację wybranych dziedzin sztuki: kina, teatru, muzyki, działań plastycznych, sztuki malarskiej i fotograficznej. Projekt zakłada aktywizację i integrację środowisk zagrożonych wykluczeniem w tym także zwiększenie oferty w zakresie rozwoju dzieci i młodzieży. Uwzględniając rozmaite potrzeby i zainteresowania odbiorców, weekendowe propozycje Ośrodka przybiorą postać różnorodnych projektów artystycznych: koncertów muzycznych, spektakli teatralnych, wystaw malarskich, projekcji filmowych i multimedialnych. Znajdą się wśród nich zarówno wydarzenia z obszaru kultury popularnej, jak i kultury wysokiej. Popularyzacja wybranych dziedzin sztuki kierowana będzie do różnych grup wiekowych – istotnych z punktu widzenia realizacji założeń rewitalizacji – zarówno do dzieci i młodzieży dzieci, młodzieży, dorosłych, jak i seniorów i/lub będzie miała charakter międzypokoleniowy. Wymienione działania będą służyły realizacji strategicznego celu Ośrodka, jakim jest „Rozwój kapitału społecznego poprzez kulturę". Projekt przyczyni się do ograniczenia m.in.: bierności społecznej, niewystarczających kompetencji dzieci i młodzieży, niewystarczająco satysfakcjonującej oferty spędzania wolnego czasu oraz rozwoju dzieci i młodzieży, niewystarczającej oferty aktywizacji społecznej seniorów, niewystarczającej integracji społecznej.				
Zakres realizowanych zadań	Projekt przewiduje organizację wydarzeń artystycznych w każdy weekend z podziałem: - piątek – spotkania z podróżnikami, literatami, dietetykami, wernisaże; - sobota – poranki (spotkania dla dzieci i rodziców, młodzieży), popołudniami (spektakle w Teatrze Otwartym dla młodzieży, dorosłych, seniorów): - niedziela – poranki (spotkania o historii miasta, wycieczki rekreacyjno-historyczne), popołudniami koncerty na sali widowiskowej W ramach poszczególnych dni realizowane będą specjalne cykle tematyczne jak: Literacki piątek, Wieczór z gwiazdami, Ikony polskiej sceny muzycznej, Muzyczne inspiracje, Muzyka świata, Spotkanie w teatrze, W kulisach teatru, Poranki dla malucha i inne. Ponadto Ośrodek będzie realizował duże, cykliczne wydarzenia jak: Festiwal Bluesowy im. T. Nalepy „Lep na bluesa", Festiwal Otwarte Ogrody, Dzień sąsiada, Przegląd Teatrów dla dzieci „Bez Sceny", Festiwal Najpiękniejszych Tańców Świata.				
Szacowana wartość projektu	12 000 000,00				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2022				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	70%	ndt.	10%	10%	granty 10%
Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych wydarzeń: 300 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji: 40 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Część z zaplanowanych projektów realizowana będzie w obiektach, które planuje się stworzyć w ramach niniejszego PR, np. w nowym budynku Domu Nauki i Sztuki, który ma powstać w rewitalizowanej części miasta (wniosek na adaptację budynku złożony w ramach RPO WM 14-20, Działanie 5.3). Z tego względu działalność MOK na rzecz włączenia społecznego poprzez aktywność kulturalną zostanie zintensyfikowana wraz z oddaniem do użytku planowanych inwestycji. Planowane projekty/działania będą realizowane przy aktywnym zaangażowaniu środowisk społecznych (np. organizacji pozarządowych) działających na rzecz określonych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem.				

Nr porządkowy	**22/29/A**				
Nazwa projektu	**PASJA.KULTURA.DZIEDZICTWO. – promocja zjawisk z zakresu dziedzictwa kultury**				
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Kultury				
Realizator projektu	Miejski Ośrodek Kultury, partnerzy: Polski komitet ds. UNESCO, Polska sekcja CIOFF, Narodowy Instytut Dziedzictwa				
Lokalizacja projektu	MOK ul. Kard. Wyszyńskiego 1, Dom Nauki i Sztuki ul. Kard. Wyszyńskiego 4 (Podobszar 2)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest realizacja działań sprzyjających integracji mieszkańców oraz aktywizacji w oparciu o istniejące zasoby dziedzictwa kultury. Istotne w działalności Ośrodka są projekty z zakresu kształtowania tożsamości w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe wzmacniające identyfikację obywateli z miejscem zamieszkania oraz ochronę dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego). Projekt przyczyni się do ograniczenia m.in.: bierności społecznej, niewystarczających kompetencji dzieci i młodzieży, niewystarczająco satysfakcjonującej oferty spędzania wolnego czasu oraz rozwoju dzieci i młodzieży, niewystarczającej oferty aktywizacji społecznej seniorów, niewystarczającej integracji społecznej. Wartością dodaną projektu będzie wzmocnienie identyfikacji mieszkańców (zwłaszcza nowych) z miastem.				
Zakres realizowanych zadań	Projekt przewiduje realizację następujących działań: „Festiwal Najpiękniejszych Tańców Świata", „Festiwal Zabaw Ludowych dla dzieci", „Konkurs Kar Mazurowych i Dowolnych kompozycji Tańca Polskiego". Ważne projekty dot. lokalnego dziedzictwa kulturowego realizowane będą w nowym obiekcie – Domu Nauki i Sztuki. Tam zaplanowano izbę pamięci. Ponadto rozwój lokalnego dziedzictwa zagwarantują liczne lekcje historii przygotowane dla szkół, warsztaty, gry terenowe oraz konkursy. Ciekawy program spotkań z historią przygotujemy również dla seniorów. We współpracy z Biblioteką Miejską w Józefowie, która prowadzi Cyfrowe Archiwum Tradycji Lokalnej będą organizowane specjalne prezentacje. MOK współpracować będzie z lokalnymi stowarzyszeniami, które zajmują się zachowaniem i promocją lokalnego dziedzictwa kulturowego, w tym: Stowarzyszenie Świdermajer, serwis Świdermajer Info, Towarzystwo Przyjaciół Otwocka oraz pasjonatami lokalnej historii: J. Martem, J. Prządką, P. Ajdackim, K. Oktabińskim. Z udziałem wyżej wymienionych, będą organizowane spotkania autorskie, prelekcje, odczyty i wycieczki. Program spotkań historycznych zaplanowany będzie i realizowany w niedzielne przedpołudnia.				
Szacowana wartość projektu	3 000 000,00				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2022				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	60%	ndt.	20%	10%	10%
Prognozowane produkty	Liczba zrealizowanych dużych wydarzeń: 2 szt./rok Liczba warsztatów i spotkań: 5 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	Liczba uczestników dużych wydarzeń: 800 os./rok Liczba uczestników spotkań i warsztatów, w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji: 300 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Część z zaplanowanych projektów realizowana będzie w obiektach, które planuje się stworzyć w ramach niniejszego PR, np. w nowym budynku Domu Nauki i Sztuki, który ma powstać w rewitalizowanej części miasta (wniosek na adaptację budynku złożony w ramach RPO WM 14-20, Działanie 5.3). Z tego względu działalność MOK na rzecz włączenia społecznego poprzez aktywność kulturalną zostanie zintensyfikowana wraz z oddaniem do użytku planowanych inwestycji. Planowane projekty/działania będą realizowane przy aktywnym zaangażowaniu środowisk społecznych (np. organizacji pozarządowych) działających na rzecz określonych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem.				

Nr porządkowy	**23/30/A**				
Nazwa projektu	**ANIMACJA SPOŁECZNA. DZIAŁAJ I ZMIENIAJ LOKALNIE. Projekty, spotkania, rozwój osobisty na rzecz integracji społecznej**				
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Kultury				
Realizator projektu	Miejski Ośrodek Kultury, partnerzy Uniwersytet Trzeciego Wieku, Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Nadwiślański Uniwersytet Dziecięcy, placówki edukacyjne działające w mieście, Miejska Biblioteka Publiczna, lokalne ngo, lokalny biznes				
Lokalizacja projektu	MOK ul. Kard. Wyszyńskiego 1, Dom Nauki i Sztuki ul. Kard. Wyszyńskiego 4 (2), przestrzenie miejskie				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest zwiększenie uczestnictwa mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych wykluczeniem, w działaniach społeczno-kulturowych miasta, integracja, rozwój kapitału społecznego i nabycie kompetencji jak wzajemne zaufanie, umiejętność pracy i współpracy w grupie. Realizacja projektu wiązała się będzie ze zwiększeniem się w mieście ilości organizacji pozarządowych, zwiększeniem uczestnictwa w zajęciach i wydarzeniach (ofercie publicznej), wzrostem tożsamości. Projekt przyczyni się do ograniczenia m.in.: bierności społecznej, niewystarczających kompetencji dzieci i młodzieży, niewystarczająco satysfakcjonującej oferty spędzania wolnego czasu oraz rozwoju dzieci i młodzieży, niewystarczającej oferty aktywizacji społecznej seniorów, niewystarczającej integracji społecznej.				
Zakres realizowanych zadań	W ramach projektu zrealizowanych będzie szereg zadań jak: - organizacja Festiwalu Otwarte Ogrody wraz z licznymi partnerami z miasta oraz Dnia sąsiada, - organizacja gier terenowych pt „Józefów. Tak to tu.”, - cykl spotkań i warsztatów przygotowanych przez mieszkańców pn.: „ Nam się nie nudzi” - wspieranie działalności klubów miejskich jak: Klub Kobiet Miejskich, Panie Pro 50+, Klub Szaradziarski - organizacja wspólnych wycieczek rowerowych - organizacja dużych wydarzeń miejskich przy współudziale lokalnych partnerów: placówek oświatowych, lokalnych NGO, lokalnego biznesu.				
Szacowana wartość projektu	1 000 000,00				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2022				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	60%	ndt.	X	10%	granty 30%
Prognozowane produkty	1. Liczba zorganizowanych wydarzeń: 30 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba uczestników organizowanych wydarzeń, w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji (%): 1500 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Część z zaplanowanych projektów realizowana będzie w obiektach, które planuje się stworzyć w ramach niniejszego PR, np. w nowym budynku Domu Nauki i Sztuki, który ma powstać w rewitalizowanej części miasta (wniosek na adaptację budynku złożony w ramach RPO WM 14-20, Działanie 5.3). Z tego względu działalność MOK na rzecz włączenia społecznego poprzez aktywność kulturalną zostanie zintensyfikowana wraz z oddaniem do użytku planowanych inwestycji. Planowane projekty/działania będą realizowane przy aktywnym zaangażowaniu środowisk społecznych (np. organizacji pozarządowych) działających na rzecz określonych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem.				

Nr porządkowy	**24/31/A**				
Nazwa projektu	**„Nie, dziękuję – nie piję, nie palę, nie biorę" – działania służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych i zwalczaniu narkomanii**				
Wnioskodawca	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych				
Realizator projektu	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ul. Kard. Wyszyńskiego 2, 05-420 Józefów (gminne jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe)				
Lokalizacja projektu	Podobszar 1 i Podobszar 2				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest ograniczenie występowania uzależnień, powodujących występujące w mieście (skumulowane na obszarze rewitalizacji) dysfunkcje społeczne. Cele szczegółowe wiążą się z: monitorowaniem zjawiska przemocy (szkoła, dom); zmniejszeniem zjawiska nadużywania alkoholu; promowaniem zdrowego stylu życia w tym działań integrujących (np. połączonych z aktywnością sportową); profilaktyką poprzez: edukacją dzieci i młodzieży o szkodliwości alkoholu i narkotyków; organizacją imprez, zajęć sportowych i spotkań młodzieży; edukacją rodziców, jak rozpoznać narkotyki i jak poznać czy dziecko jest pod wpływem środka psychotropowego; wspieraniem finansowym działań zmierzających do ograniczenia spożycia alkoholu oraz narkotyków. Projekt wiąże się z takimi problemami występującymi w mieście jak: niewystarczająca oferta wsparcia skierowana do rodzin z dysfunkcjami (w tym do ofiar przemocy), zbyt niska świadomość zagrożeń płynących z nadużywania alkoholu i narkotyków, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, niedostosowanie oferty rozwoju dzieci i młodzieży do współczesnych oczekiwań i wyzwań cywilizacyjnych. Grupę docelową projektu stanowiły będą osoby doświadczające problemów opisanych powyżej, zamieszkujący w głównej mierze obszar zdegradowany.				
Zakres realizowanych zadań	Zadania: 1) dofinansowanie przedsięwzięć sportowych i kulturalnych (obozy sportowe, obozy teatralne i taneczne) dla młodzieży z rodzin dotkniętych problemami; 2) prowadzenie, wspieranie finansowe – szkolnych programów profilaktycznych. Zadania realizowane będą przez pedagogów i nauczycieli. Organizowane również będą w szkołach spektakle profilaktyczne; 3) inicjowanie spotkań edukacyjnych dla rodziców nt. szkodliwości alkoholu i narkotyków oraz jak rozpoznać czy dziecko bierze narkotyki (szkolenia, debaty); 4) dofinansowanie działalności dwóch świetlic środowiskowych; 5) podjęcie inicjatywy stworzenia trzeciej świetlicy środowiskowej, 6) dofinansowanie terapii dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA) w Przychodni Leczenia Uzależnień i Współuzależnień w Otwocku; 7) dofinansowanie wypoczynku letniego/zimowego dzieci i młodzieży, pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz dożywianie dzieci uczestniczących w programach opiekuńczo wychowawczych oraz dofinansowanie posiłków dla osób będących w trudnej sytuacji życiowej z powodu uzależnienia; 8) zakup materiałów informacyjnych w zakresie problematyki alkoholowej i narkotykowej; 9) przeprowadzenie szkolenia dla sprzedawców alkoholu; 10) dofinansowanie działalności osób i instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych.				
Szacowana wartość projektu	2 000 000,00				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2020				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	100%	ndt.	X	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba wydarzeń dot. zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży: 15 szt./rok 2. Liczba porad dla osób uzależnionych lub ich rodzin: 50 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	Liczba osób objętych projektem 500 os./rok Liczba osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin otrzymujących pomoc w dożywianiu: 20 os./rok				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	ndt.				

Nr porządkowy	**25/32/A**				
Nazwa projektu	**Obiad w szkole – pomoc w zakresie dożywiania**				
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej				
Realizator projektu	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie, 05-420 Józefów, ul. M. Skłodowskiej Curie 5/7				
Lokalizacja projektu	Szkoły działające na terenie podobszarów rewitalizacji				
Uzasadnienie realizacji projektu	Głównym celem projektu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin, w których występuje zjawisko bezrobocia lub niepełnosprawność. Projekt jest powiązany z problemami zidentyfikowanymi w mieście i jednocześnie skumulowanymi na obszarze rewitalizacji: ubóstwem, niskim standardem życia rodzin uboższych, bezrobociem, niepełnosprawnością. Ubóstwo rodzin, zjawisko niedożywiania dzieci i uczniów, a także znaczące wydatki na żywność pogarszają standard życia rodzin, a tym samym ograniczają możliwość zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych pozostających na ich utrzymaniu dzieci. Wobec tego objęcie dzieci i uczniów zgłaszających chęć zjedzenia posiłku pozwoli na zabezpieczenie ich podstawowych potrzeb żywieniowych.				
Zakres realizowanych zadań	Program stanowi element polityki społecznej gminy w zakresie: a) poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach; b) poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży; c) kształtowania właściwych nawyków żywieniowych. Rodzaje działań: Organizacja/finansowanie posiłku (obiadu) w okresie nauki w szkole dla dzieci i młodzieży do czasu ukończenia nauki w szkole ponadgimnazjalnej.				
Szacowana wartość projektu	280 000,00 (70 000/rok)				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2020				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	40%	ndt.	60%	X	X
Prognozowane produkty	1. Liczba decyzji o przyznaniu pomocy: 120 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z pomocy, w tym udział mieszkańców zamieszkujący podobszary rewitalizacji: 120 os./rok (50%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	ndt.				

Nr porządkowy	**26/33/A**
Nazwa projektu	**Pomoc żywnościowa dla mieszkańców Józefowa znajdujących się w trudnej sytuacji**
Wnioskodawca	Stowarzyszenie Dla Miasta
Realizator projektu	Stowarzyszenie Dla Miasta, 05-420 Józefów, ul. Wronia 19
Lokalizacja projektu	Podobszar 1 i Podobszar 2
Uzasadnienie realizacji projektu	Cel projektu jest ograniczenie skutków ubóstwa jakim jest możliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka, związanych z wyżywieniem. Cele dodatkowe to wsparcie osób i rodzin podlegających deprywacji materialnej, ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego oraz poprawa jakości życia najbiedniejszych mieszkańców miasta, ze szczególnym uwzględnieniem najbiedniejszych mieszkańców obszarów rewitalizacji. Projekt jest powiązany z problemami zidentyfikowanymi w mieście i jednocześnie skumulowanymi na obszarze rewitalizacji: ubóstwem, niskim standardem życia rodzin uboższych, bezrobociem, niepełnosprawnością. Ubóstwo rodzin, zjawisko niedożywiania dzieci i uczniów, a także znaczące wydatki na żywność pogarszają standard życia rodzin, a tym samym ograniczają możliwość zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych.
Zakres realizowanych zadań	Zakres działań: 1. Wydawanie paczek żywnościowych. 2. Działania towarzyszące – włączenie osób doświadczających deprywacji

	materialnej w funkcjonowanie społeczności lokalnych – zajęcia aktywizacyjne zmierzające do wyjścia z ubóstwa, grupy wsparcia dla różnych kategorii osób w różnej sytuacji. 3. Pomoc towarzysząca niezbędna dla zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych odbiorców pomocy. 4. Organizacja wsparcia mającego na celu wzmocnienie samodzielności i kompetencji w prowadzeniu gospodarstwa domowego – warsztaty kulinarne, warsztaty dietetyczne i dotyczące zdrowego żywienia, programy edukacyjne propagujące zasady zdrowego odżywiania i przeciwdziałanie marnowaniu żywności, warsztaty edukacji ekonomicznej.				
Szacowana wartość projektu	50 000				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2017				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	40%	ndt.	60%	X	X
Prognozowane produkty	Liczba skierowań: 100 szt./rok Liczba projektów towarzyszących: 8 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	Liczba osób otrzymujących paczkę żywnościową, w tym z obszarów rewitalizowanych: 100 (50%) Liczba uczestników wydarzeń towarzyszących, w tym z obszarów rewitalizowanych: 60 os./rok (50%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Żywność jest przekazywana przez Bank Żywności SOS w Warszawie do redystrybucji wśród podopiecznych. Rozdział żywności dokonywany jest bezkosztowo w ramach działalności charytatywnej Stowarzyszenia Dla Miasta. Zgodnie z założeniami Programu skierowany on jest do osób i rodzin podlegających deprywacji materialnej, która polega na braku możliwości zaspokojenia potrzeb żywnościowych. Podstawowym elementem jest wydanie skierowania i potwierdzenie trudnej sytuacji osób i rodzin przez MOPS w Józefowie.				

Nr porządkowy	**27/34/A**
Nazwa projektu	**Przemoc w rodzinie – nie musi tak być !**
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Realizator projektu	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie,05-420 Józefów, ul. M. Skłodowskiej Curie 5/7
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 1 i Podobszar 2
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest rozwój działań profilaktycznych mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie; Cele szczegółowe to: 1.zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy, 2.poszerzenie wiedzy na temat skutków przemocy, 3.zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych, 4.propagowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich, 5.nabywanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. Powiązanie projektu z problemami w mieście (w tym w szczególności na obszarach rewitalizacji) dotyczy niewystarczającego systemu wsparcia ofiar przemocy, rodzin z dziećmi z problemami wychowawczymi, niewystarczającego poziomu poczucia bezpieczeństwa publicznego.
Zakres realizowanych zadań	W ramach projektu podejmowane będą następujące działania: 1. kampania społeczna dotycząca przeciwdziałania przemocy w rodzinie – ulotki, plakaty, informacja w lokalnej prasie, 2. wykłady i warsztaty dla rodziców – propagowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich, zapobieganie powielaniu złych wzorców; 3. spotkania w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych, 4. zajęcia dla rodziców i dzieci promujące wspólne spędzanie czasu wolnego, 5. spotkania z dziećmi w przedszkolach i w szkołach (kl. I-III) - zajęcia

	dotyczące potrzeby miłości, przyjaźni oraz trudnych sytuacji.				
Szacowana wartość projektu	40 000,00 (10 000,00/rok)				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2020				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	20%	ndt.	MRPiPS 80%	X	X
Prognozowane produkty	Liczba zorganizowanych wydarzeń (warsztaty, wykłady): 10 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	Liczba uczestników organizowanych wydarzeń, w tym udział mieszkańców zamieszkujący podobszary rewitalizacji – 200 os./rok (50%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	Projekt dotyczy konkursu ogłaszanego corocznie przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – program osłonowy „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie” W ogłoszeniu o konkursie MRPiPS wyznacza priorytety na dany rok kalendarzowy, a także szczegółowe zasady dofinansowania projektów.				

Nr porządkowy	**28/35/A**				
Nazwa projektu	**Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej**				
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej				
Realizator projektu	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie,05-420 Józefów, ul. M. Skłodowskiej Curie 5/7				
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 1 i Podobszar 2				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest wsparcie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w celu zatrzymania w rodzinie dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej lub jak najszybszy powrót do rodziny dzieci umieszczonych wcześniej w pieczy zastępczej. Powiązanie projektu z problemami w mieście (w tym w szczególności na obszarach rewitalizacji) dotyczy niewystarczającego systemu wsparcia rodzin z dziećmi z problemami wychowawczymi, niewystarczającego poziomu aktywności społecznej i zawodowej i/lub życiowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem.				
Zakres realizowanych zadań	Zakres działań podejmowanych w ramach projektu: 1 Zatrudnienie asystenta rodziny 2.Współpraca asystenta rodziny z rodzinami dysfunkcyjnymi w celu poprawy ich sytuacji				
Szacowana wartość projektu	70 000				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2017				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	45%	ndt.	MRPiPS 55%	ndt.	ndt.
Prognozowane produkty	1. Liczba zatrudnionych asystentów (docelowo): 1 os.				
Prognozowane rezultaty	1. Liczba rodzin otrzymujących pomoc, w tym udział rodzin zamieszkujących podobszary rewitalizacji – 15 szt./rok (50%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				
Uwagi	ndt.				

Nr porządkowy	**29/36/A**
Nazwa projektu	**Organizacja zajęć specjalistycznych dla uczniów SP nr 1**
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Olofa Palmego
Realizator projektu	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Olofa Palmego, ul. Mickiewicza 11, 05-420 Józefów
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 2
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest wzmocnienie systemu edukacji szkolnej poprzez organizację zajęć specjalistycznych dla dzieci zamieszkujących obszary rewitalizacji.

	Zajęcia wzmocnią kompetencje społeczne – przyczynią się do kształtowania postaw społecznie akceptowanych i eliminowania zachowań niewłaściwych wśród uczniów. Projekt wiąże się z problemem dysfunkcji występujących w rodzinach, niedostosowaniem oferty rozwoju dzieci i młodzieży do współczesnych oczekiwań i wyzwań cywilizacyjnych, jak również potrzeby wsparcia systemu wychowania dziecka. Projekt znajduje swoje przełożenie także na kwestie związane z poziomem (jakością) egzaminów końcowych składanych przez dzieci zamieszkujące obszary rewitalizacji. Pośrednio projekt dotyczy także problematyki związanej z poczuciem bezpieczeństwa, ze względu na występowanie w szkole uczniów pochodzących z rodzi dysfunkcyjnych – sprawiających trudności wychowawcze. Do Szkoły Podstawowej nr 1 uczęszcza obecnie 631 uczniów, z czego ok. ⅓to dzieci zamieszkujące obszary przeznaczone do rewitalizacji.
Zakres realizowanych zadań	W ramach realizacji projektu planuje się organizację następujących zajęć: 1) Trening charakteru – adresowanych do dzieci nieśmiałych, nadpobudliwych, z trudnościami w radzeniu sobie z emocjami oraz relacjami rówieśniczymi (zajęcia realizowane w ramach innowacji pedagogicznej) 2) zajęcia socjoterapeutyczne – skierowane do uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na zagrożenie niedostosowaniem społecznym oraz uczniowie sprawiający trudności wychowawcze. 3) zajęcia korekcyjno – kompensacyjne realizowane w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej. 4) zajęcia logopedyczne – realizowane w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej. 5) Gimnastyka ciała i umysłu – poprawa w zakresie rozwoju psychomotorycznego, umiejętności samoobsługi, pamięci oraz koncentracji najmłodszych uczniów (oddziały przedszkolne) – zajęcia realizowane w ramach innowacji pedagogicznych 6) małą motoryka smyka – profilaktyka i stymulacja funkcji motorycznej ręki – zajęcia realizowane w ramach innowacji pedagogicznej.
Szacowana wartość projektu	30 000,00 (6 000,00/rok)
Szacowany okres realizacji	2016 – 2020

Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	90%	ndt.	X	X	10%

Prognozowane produkty	Liczba zajęć (tematów) wsparcia specjalistycznego: 6 szt./rok
Prognozowane rezultaty	Liczba uczniów (przypadków) objętych wsparciem, w tym uczniów zamieszkujących podobszary rewitalizacji: 300 os./rok (33%)
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.

Nr porządkowy	**30/37/A**
Nazwa projektu	**Zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze dla uczniów z trudnościami w nauce**
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Olofa Palmego
Realizator projektu	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Olofa Palmego, ul. Mickiewicza 11, 05-420 Józefów
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 2
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest rozwój oferty rozwoju dzieci i młodzieży w obszarze podstawowych kompetencji edukacyjnych. Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze organizuje się dla uczniów mających trudności w nauce, w szczególności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego. Celem zajęć jest pomoc w opanowaniu i utrwalaniu wiadomości przewidzianych podstawą programową dla danego etapu edukacji, usprawnianie oraz nabywanie umiejętności szkolnych, wyrównywanie braków w wiadomościach i umiejętnościach będących przyczyną trudności szkolnych. Projekt wynika z potrzeby niwelowania trudności w nauce jakie są identyfikowane u dzieci uczęszczających do SP nr 1. Spora grupa dzieci charakteryzuje się zapóźnieniami stąd wynika potrzeba organizacji dodatkowego wsparcia.

	Do Szkoły Podstawowej nr 1 uczęszcza obecnie 631 uczniów, z czego ok. ⅓to dzieci zamieszkujące obszary przeznaczone do rewitalizacji.				
Zakres realizowanych zadań	Organizacja zajęć dydaktyczno – wyrównawczych: 1) dla klas I-III 2) z matematyki 3) z języka polskiego 4) z języka angielskiego 5) z historii 6) z przyrody 7) dla uczniów z obniżonym poziomem sprawności				
Szacowana wartość projektu	35 000,00 (7 000,00/rok)				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2020				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	100%	ndt.	X	X	X
Prognozowane produkty	Liczba przedmiotów realizowanych w ramach wsparcia dydaktyczno – wyrównawczego: 6 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	Liczba uczniów (przypadków) objętych wsparciem dydaktyczno-wyrównawczym, w tym uczniów zamieszkujących podobszary rewitalizacji: 140 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				

Nr porządkowy	**31/38/A**				
Nazwa projektu	**Małe talenty – zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów SP nr 1**				
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Olofa Palmego				
Realizator projektu	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Olofa Palmego, ul. Mickiewicza 11, 05-420 Józefów – Podobszar 2				
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 1 i Podobszar 2 (szkoła znajduje się poza obszarem rewitalizacji, jednak znaczna część uczniów to dzieci zamieszkujące wskazane obszaru, stąd dopuszcza się realizację działań rewitalizacyjnych w tej właśnie placówce)				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest wszechstronny indywidualny rozwój uczniów Szkoły Podstawowej nr 1, kształtowanie ich sprawności intelektualnych poprzez rozwijanie predyspozycji poznawczych oraz specyficznych zdolności umysłowych, wspieranie dziecka i zachęcanie do wytrwałości w realizowaniu rozpoczętych zadań, rozwijanie cech charakteru uczniów, takich jak: systematyczność, pracowitość, kreatywność, odpowiedzialność. Projekt wychodzi naprzeciw problemom społecznym, u podstaw których leży brak wystarczającej (ilościowo oraz jakościowo) oferty rozwoju dzieci i młodzieży w mieście.				
Zakres realizowanych zadań	Projekt przewiduje organizację zajęć rozwijających zainteresowania: 1) Koło artystyczne; 2) Koło przyrodniczo-matematyczne; 3) Koło matematyczne; 4) Koło „Małego czytelnika”; 5) Koło plastyczne; 6) Koło edukacji globalnej; 7) Koło języka angielskiego – praca z uczniem zdolnym; 8) Koło języka polskiego „Pokaż język”; 9) „Z ortografią i gramatyką na wesoło”; 10) „Gry i zabawy z elementami gier zespołowych”; 11) Polska sztuka ludowa- innowacja pedagogiczna; 12) Koło filmowe; 13) Koło historyczne; 14) Koło komputerowe „Tik-tak ruszamy w komputerowy świat”; 15) Koło języka angielskiego „English Ace”; 16) Gry planszowe i orgiami; 17) Zajęcia z ceramiki; 18) „Świat pod lupą”; 19) Klub Gier Historycznych; 20) Koło dziennikarskie; 21) Koło lekkoatletyczne; 22) Koło ekologiczne; 23) Koło artystyczno-wokalne; 24) Teatr; 25) Europa w zasięgu myszki - projekt e-twinning; 26) Gry i zabawy z elementami piłki nożnej; 27) wolontariat.				
Szacowana wartość projektu	75 000,00 (15 000,00/rok)				
Szacowany okres realizacji	2016 – 2020				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	80%	ndt.	X	10%	10%

Prognozowane produkty	Liczba przedmiotów (zajęć) realizowanych w ramach wsparcia rozwoju zainteresowań: 20 szt./rok
Prognozowane rezultaty	Liczba uczniów (przypadków) objętych wsparciem rozwoju zainteresowań, w tym uczniów zamieszkujących podobszary rewitalizacji: 400 os./rok (33%)
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.

Nr porządkowy	**32/39/A**				
Nazwa projektu	**„Aktywny wolontariusz" - wolontariat prowadzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie**				
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej				
Realizator projektu	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie,05-420 Józefów, ul. M. Skłodowskiej Curie 5				
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 1 i Podobszar 2				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest aktywizacja społeczności lokalnej oraz promocji działań samopomocowych realizowanych w oparciu o wolontariat, w takich obszarach wsparcia jak: 1. Pomoc osobom samotnym, starszym w codziennym funkcjonowaniu, 2. Organizacja czasu wolnego osobom niepełnosprawnym, 3. Rozwijanie zainteresowań u dzieci. Powiązanie projektu z problemami w mieście dotyczy kwestii demograficznych (wzrastająca liczba osób w wieku 60 + oraz mała aktywność seniorów w życiu społecznym), niskiej aktywności dzieci i młodzieży, niewystarczającej podaży usług społecznych, niewystarczającego poziomu integracji społecznej mieszkańców. Projekt przyczyni się do aktywizacji społeczności lokalnej i rozwoju usług społecznych. Działania będą poprzedzone dokładną diagnozą potrzeb środowiska. Z danych własnych MOPS wynika, że w mieście jest wiele osób samotnych, starszych, niepełnosprawnych, a także dzieci z rodzin uboższych, które wymagają wsparcia. Nie są one zainteresowane ofertą proponowaną przez MOPS (np. usługi opiekuńcze) lub się do niej nie kwalifikują.				
Zakres realizowanych zadań	Zakres działań realizowanych w ramach projektu 1. kampania informacyjna dotycząca wolontariatu – ulotki, informacja w lokalnej prasie, parafiach; 2. zapewnienie osobom samotnym, starszym możliwości kontaktu z innymi osobami, korzystania z dostępnych form spędzania czasu wolnego, czytanie prasy i książek, dotrzymywanie towarzystwa; 3. zapewnienie osobom niepełnosprawnym kontaktu z otoczeniem, korzystania z dostępnych form spędzania czasu wolnego (np. spacery, udział w wydarzeniach kulturalnych), wsparcie psychologiczne, 4. pomoc dzieciom w nauce, czytanie bajek dzieciom w przedszkolu, szkole oraz zajęcia rozwijające kreatywność i ich talenty.				
Szacowana wartość projektu	6 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2018				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	30%	ndt.	X	30%	granty 40%
Prognozowane produkty	Liczba rejestrów (baz danych) wolontariuszy i osób potrzebujących wsparcia (docelowo): 1 szt. Liczba przypadków udzielonej pomocy: 200 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	Liczba pozyskanych wolontariuszy: 20 os./rok Liczba osób otrzymujących pomoc, w tym mieszkańcy zamieszkujący podobszary rewitalizacji: 100 os./rok (33%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				

Nr porządkowy	**33/40/A**
Nazwa projektu	**Przedsiębiorczość szansą na lepsze jutro!**

Wnioskodawca	Miasto Józefów				
Realizator projektu	Miasto Józefów, ul. Kard. Wyszyńskiego 2, 05-420 Józefów				
Lokalizacja projektu	Józefów, Podobszar 1 i Podobszar 2				
Uzasadnienie realizacji projektu	Celem projektu jest wsparcie lokalnych przedsiębiorców, osób bezrobotnych, osób poszukujących pracę poprzez działalność edukacyjno-społeczną. Powiązanie projektu z problemami w mieście, do których należą bierność społeczna i/lub zawodowa wybranych grup społecznych przekładającą się zarówno na problemy związane z ubóstwem, jak i funkcjonowaniem w społeczeństwie. Problemy związane z funkcjonowaniem dotykają w szczególności osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, np. bezrobotnych długotrwale, niepełnosprawnych, młodzież. Zjawisko bezrobocia, choć relatywnie niewielkie w całej gminie kumuluje się na terenie objętym rewitalizacją.				
Zakres realizowanych zadań	Zakres działań realizowanych w ramach projektu 1 Promocja informacji na temat projektów i oferty wspierającej przedsiębiorczość. 2. Inicjowanie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami i innymi podmiotami. 3. Organizacja warsztatów edukacyjnych w szkołach.				
Szacowana wartość projektu	20 000,00				
Szacowany okres realizacji	2017 – 2018				
Źródła finansowania projektu	Środki własne	Środki UE	Środki budżetu państwa (BP)	Środki prywatne	Inne źródła
	X	PROW	X	X	X
Prognozowane produkty	Liczba wydarzeń i udzielonych konsultacji: 50 szt./rok				
Prognozowane rezultaty	Liczba osób otrzymujących wsparcie, w tym udział mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji – 200 (50%)				
Zgodność z zapisami właściwych PO (*jeśli dotyczy*)	ndt.				

4.2. Przedsięwzięcia uzupełniające

Pozostałe rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących określone w PR cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań, mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową, obejmują trzy kategorie projektów: 1) zgłoszone do realizacji w ramach procesu przygotowania rewitalizacji; 2) rekomendowane do realizacji – takie, które wypełnią lukę ze względu na brak aktywności ze strony właściwych podmiotów publicznych lub społecznych; 3) przedsięwzięcia planowane do realizacji przez Urząd Miasta Józefowa.

Wśród tych przedsięwzięć należy wskazać:

1. Dwa przedsięwzięcia zgłoszone przez Mazowieckie Centrum Neuropsychiatrii, które planuje poprawić stan otoczenia wokół obiektu szpitala znajdującego się na terenie przeznaczonym do rewitalizacji w mieście Józefowie. Pierwszy projekt zakłada budowę placu zabaw wraz z boiskiem (wartość projektu: 1 265 372,02 zł.; realizacja inwestycji – 2017 rok). Drugi projekt dotyczy poprawy systemu dróg/parkingów znajdujących się przy obiekcie szpitala – dostosowanie do wymogów bezpieczeństwa pożarowego (wartość projektu: 2 402 964,84 zł.; realizacja: 2017 r.). Projekt współfinansowany przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Planowane projekty tylko w nieznacznym stopniu odnoszą się do wizji i celów rewitalizacji ponieważ ich bezpośrednimi użytkownikami nie będą mieszkańcy Podobszarów rewitalizacji – inwestycje realizowane będą na potrzeby pacjentów. Projekty stanowiły

będą jednak swego rodzaju wartość dodaną, gdyż przyczynią się do zwiększenia estetyki w otoczeniu szpitala.

2. Inicjatywa zgłoszona przez Fundację Andriollego, działającą na rzecz zachowania oraz popularyzacji architektury „świdermajer" charakterystycznej dla miasta i okolic (tzw. linia otwocka). Propozycje Fundacji Andriollego[17], polegające na rewitalizacji historycznych funkcji miasta w oparciu o dziedzictwo architektury „świdermajer" wykracza poza kryteria wynikające z Wytycznych – związane z koncentracją problemów na określonej przestrzeni. Niemniej jednak inicjatywę Fundacji należy potraktować jako element szerszej, horyzontalnej koncepcji, z uwzględnieniem której powinna być prowadzona fizyczna rewitalizacja przestrzeni miasta, jak i edukacja kulturalna czy integracja mieszkańców. Z tej perspektywy należy prowadzić aktywną promocję „świdermajera" przez cały okres planowanej rewitalizacji.
3. Przedsięwzięcia planowane do realizacji przez Urząd Miasta Józefowa, polegające na przeprowadzeniu prac termomodernizacyjnych i/lub innych działań modernizacyjnych przyczyniających się do poprawy stanu nieruchomości stanowiących własność komunalną, gdzie świadczone są usługi publiczne. Poprawa stanu takich obiektów jak np. budynki A, B i C Urzędu Miasta przyczyni się zarówno do zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko, wzrost estetyki obszarów zdegradowanych, jak i podniesienie standardów świadczenia usług publicznych. W ramach projektu zrealizowane zostaną prace modernizacyjno-remontowe w zakresie termomodernizacji wybranych budynków użyteczności publicznej. Zakres przedsięwzięcia obejmuje projekt termomodernizacji oraz prace remontowe.

4.3. Przedsięwzięcia uzupełniające rekomendowane do realizacji

Przedsięwzięcia rekomendowane do realizacji w ramach rewitalizacji stanowią odpowiedź na zidentyfikowane w mieście – skoncentrowane na wyznaczonym obszarze rewitalizacji – problemy i potrzeby. Są to propozycje pakietów projektów (obszarów tematycznych), które powinny zostać uwzględnione jako działania uzupełniające zarówno względem zapotrzebowania, jak i zaplanowanych przedsięwzięć z zakresu infrastruktury społecznej. Przedsięwzięcia rekomendowane do realizacji zostały ujęte w formie pakietów tematycznych wraz z określeniem potencjalnych realizatorów, ram temporalnych oraz potencjalnych źródeł finansowania. Wskazanie szacunkowych kosztów nie byłoby poprawne metodologicznie ze względu na brak wiedzy w zakresie aktywności potencjalnych wnioskodawców – przy uwzględnieniu, iż będą oni bazowali na zewnętrznym wsparciu finansowym oraz środkach własnych.

[17] Projekt nr 1 zakłada odbudowę historycznej osi miasta (wschód-zachód: stacja PKP Józefów – stacja kolejki wąskotorowej w Józefowie – przystań wioślarska nad Wisłą, nadwiślańskie Urzecze) i utworzenie Muzeum Józefowa z uwzględnieniem m.in. istniejących obiektów budowlanych, obiektów zabytkowych, szlaków turystycznych, walorów przyrodniczych.
Projekt nr 2 zakłada rewitalizację, odnowę przestrzeni łączącej dzielnice miasta Józefowa (wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych północ-południe, na odcinku Falenica – rzeka Świder łączących dawne letniska, Urzecze i tereny przyległe) z uwzględnieniem m.in. istniejących obiektów budowlanych, obiektów zabytkowych, szlaków turystycznych, walorów przyrodniczych.

Tab. 21 Przedsięwzięcia uzupełniające rekomendowane do realizacji z ramach Programu Rewitalizacji Miasta Józefowa na lata 2016-2023.

	Pakiet	Cel realizacji pakietu	Potencjalni realizatorzy	Potencjalne źródła finansowania	Harm. realizacji
1	Chrońmy świdermajera	Zachowanie dziedzictwa związanego z architekturą świdermajer	UM, pryw. inwestorzy, org. pozarządowe	MKiDN, RPO WM 14-20, środki prywatne	2017 – 2023
2	Aktywizacja zawodowa	Wsparcie osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy	PUP, OHP, org. pozarządowe pracodawcy	PO WER RPO WM 14-20, środki prywatne	2017 – 2023
3	Wzmocnienie rodziny	Poprawa funkcjonalności rodzin	MOPS, PCPR, org. pozarządowe	BP śr. publiczne śr. prywatne	2017 – 2023
4	Aktywne dziecko	Rozwój oferty spędzania wolnego czasu	MOK, biblioteka, ICSiR, org. pozarządowe	BP (MKiDN, MEN, MSiT,) fundusze celowe sponsorzy	2017 – 2023
5	Szczęśliwe dziecko	Rozwój oferty wsparcia wychowawczego dzieci, rodziców i wychowawców	MOPS, szkoły, poradnie psychol. org. pozarządowe	BP (MPiPS) śr. publiczne śr. prywatne	2017 – 2023
6	Mądre dziecko I	Rozwój kreatywności i talentów dzieci i młodzieży	MOK, szkoły, biblioteka, ICSiR, org. pozarządowe	RPO WM 14-20 BP (MKiDN, MEN, MSiT,) sponsorzy	2017 – 2023
7	Mądre dziecko II	Poprawa poziomu edukacji	szkoły, biblioteka, MOK, org. pozarządowe	RPO WM 14-20 BP (MKiDN, MEN) sponsorzy	2017 – 2023
8	Sprawny 60+	Rozwój oferty z zakresu opieki zdrowotnej i sprawności fizycznej	ICSiR, pryw. inwestorzy org. pozarządowe	RPO WM 14-20 EFS śr. prywatne	2017 – 2023
9	Aktywny wolontariusz	Promocja aktywności społecznej	UM, gminne jedn. organizacyjne org. pozarządowe	BP (MPiPS) śr. publiczne śr. prywatne	2017 – 2023
10	Bezpieczny dom	Rozwój profilaktyki bezpieczeństwa	MOPS, KP, SM, org. pozarządowe	BP (MSW) śr. publiczne śr. prywatne	2017 – 2023

Wskazane powyżej przedsięwzięcia uzupełniające, rekomendowane do realizacji w ramach rewitalizacji, zostały wytypowane jako obszary tematyczne, które uzupełnią projekty zgłoszone już do PR. Przedsięwzięcia uzupełniające zostały przedstawione w formie pakietów, do których można dopasować profil działalności (instytucji czy organizacji). Istotne, aby proponowany w przyszłości, przez określonego wnioskodawcę, projekt wpisywał się w cel pakietu oraz zidentyfikowane w PR problemy i potrzeby, ich wymiar przestrzenny, jak i grupę docelową. Zasady uzyskiwania statusu przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zostaną doprecyzowane na poziomie wykonawczym w Rocznych harmonogramach realizacji PR.

4.4. Powiązanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z problemami i celami rewitalizacji

Każdy przewidziany w PR projekt bądź też pakiet przedsięwzięć ma swoje odniesienie do właściwego celu rewitalizacji oraz kierunku działania. Część projektów/pakietów ma wymiar sieciowy – są zintegrowane z innymi ponieważ np. przewidziane w ich ramach działania będą realizowane w powiązaniu z innymi projektami – z tego powodu, numery poszczególnych projektów bądź nazwy pakietów mogą pojawiać się w poniższej tabeli,

w kolumnie pierwszej kilkakrotnie. Warto również zwrócić uwagę, że niemal każdy przewidziany do realizacji projekt/pakiet przedsięwzięć będzie realizował/zaspakajał kilka potrzeb, a tym samy wpisywał się będzie jako pakiet działań wdrażania kilku kierunków działania oraz celów rewitalizacji – taki wymiar zaplanowanej w PR rewitalizacji świadczy o jej zintegrowanym charakterze.

Tab. 22. Matryca powiązań projektów rewitalizacyjnych oraz pakietów przedsięwzięć z potrzebami rewitalizacyjnymi i z wyznaczonymi celami i kierunkami działania

Projekt i/lub pakiet	**Potrzeby rewitalizacyjne**	**Cel**	**Kierunek działania**
1/1/A **2/2/A** 5/7/A 6/41/A 15/15/A 16/16/A 17/17/A 19/24/A	Renowacja/modernizacja obiektów użyteczności publicznej Zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez nadanie obiektom funkcji realizowanych przez instytucje publiczne Poprawa parametrów energetycznych obiektów komunalnych	**1**	**1.1.**
6/7/A **7/8/A** 11/13/A	Uzupełnienie infrastruktury sanitarnej Odnowa części wspólnych Podjęcie działań ograniczających zużycie energii (np. wymiana źródeł ciepła, termomodernizacja, wymiana stolarki, wymiana pokrycia dachów)	**1**	**1.2.**
10/18/A **4/5/A** **13/26/A** **9/20/A** 5/7/A 7/8/A 1/1/A 2/2/A 11/13/A 12/14/A	Rozwój infrastruktury monitoringu jakości środowiska Likwidacja źródeł ciepła wykorzystujących paliwa stałe Likwidacja elementów z azbestu Właściwe zagospodarowanie i dbałość o tereny zielone Zwiększenie świadomości wpływu człowieka na środowisko	**1**	**1.3.**
4/5/A **8/25/A** 1/1/A 2/2/A 3/4/A Chrońmy Świdermajera	Uporządkowanie terenów publicznych Zagospodarowanie terenów przestrzeni publicznych na cele odpowiadające zapotrzebowaniu społecznemu Zachowanie (renowacja) dziedzictwa związanego z architekturą świdermajer	**1**	**1.4.**
20/27/A 21/28/A 23/30/A 24/31/A 26/33/A 27/34/A 28/35/A 29/36/A 31/38/A 33/40/A 18/19/A 1/1/A 2/2/A 3/4/A 4/5/A	Rozwój systemu wychodzenia z ubóstwa Rozwój systemu wsparcia zawodowego (zintegrowanego ze społecznym) osób pozostających poza rynkiem pracy ze względu na niepełnosprawność bądź opiekę nad osobami zależnymi Rozwój systemu wsparcia psychologicznego (problemy wychowawcze, przemoc w rodzinie, itp.) Rozwój oferty spędzania wolnego czasu	**2**	**2.1.**
1/1/A 14/12/A 15/15/A 16/16/A 17/17/A 20/27/A 21/28/A 22/29/A 23/30/A 2/2/A 3/4/A Sprawny 60+	Rozwój form aktywizacji seniorów Rozwój form integracji seniorów Zwiększenie uczestnictwa seniorów w życiu społecznym Zwiększenie udziału seniorów w życiu kulturalnym Rozwój oferty aktywizacji fizycznej seniorów Rozwój innych usług świadczonych na rzecz seniorów	**2**	**2.2.**
18/19/A	Zwiększenie, organizowanych przez podmioty publiczne i społeczne, form	**2**	**2.3.**

20/27/A 21/28/A 22/29/A 23/30/A 29/36/A 30/37/A 31/38/A 2/2/A 3/4/A 4/5/A Aktywne dziecko Szczęśliwe dziecko Mądre dziecko I Mądre dziecko II	aktywności dzieci i młodzieży Organizacja zajęć rozwijających kreatywność i talenty Uatrakcyjnienie istniejącej oferty Wzmocnienie systemu edukacji (szkolnej i pozaszkolnej) Rozwój oferty spędzania wolnego czasu		
32/39/A 23/30/A 14/12/A 15/15/A 16/16/A 17/17/A 11/13/A 12/14/A 13/26/A Aktywny wolontariusz Aktywne dziecko	Promocja aktywności społecznej (oraz dobrych praktyk) Promocja wolontariatu Integracja środowisk wokół wspólnych problemów i rozwiązań samopomocowych Promocja mechanizmów włączania mieszkańców oraz organizacji pozarządowych w życie społeczne/publiczne	**2**	**2.4. kierunek horyzontalny**
10/18/A 24/31/A 23/30/A 9/20/A 8/25/A Wzmocnienie rodziny Szczęśliwe dziecko	Wsparcie infrastruktury bezpieczeństwa (monitoring) Wsparcie infrastruktury bezpieczeństwa na drogach Rozwój systemu wsparcia ofiar przemocy	**2**	**2.5. kierunek częściowo horyzontalny**
3/4/A **1/1/A** **2/2/A** 9/20/A	Podniesienie standardu technicznego, w tym jakości wyposażenia obiektów infrastruktury społecznej Dostosowanie obiektów infrastruktury społecznej do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi Uzupełnienie brakującej infrastruktury społecznej	**2**	**2.6. kierunek częściowo horyzontalny**

4.5. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Zapewnienie komplementarności procesu rewitalizacji określono, w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* opracowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, jako wymóg konieczny przy opracowaniu programów rewitalizacji. Komplementarność, oznaczająca wzajemne uzupełnianie się, dopełnianie powinna mieć zarówno wymiar podmiotowy, jak i przedmiotowy. Wytyczne określają pięć wymiarów komplementarności: przestrzenny, problemowy, proceduralno-instytucjonalny, międzyokresowy oraz odnoszący się do źródeł finansowania. Uwzględnienie komplementarności w planowaniu i wdrażaniu PR przyczyni się do wzmocnienia skuteczności oraz efektywności realizacji rewitalizacji.

Komplementarność przestrzenna w PR znajduje swój wyraz w koncentracji projektów planowanych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji (podobszarach). Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zostały wyznaczone po przeprowadzeniu analizy istotnych dla rozwoju miasta problemów oraz z uwzględnieniem opinii przedstawicieli zainteresowanych środowisk, jak i samych mieszkańców. Uwzględnienie zarówno danych obiektywnych, jak i opinii społeczeństwa świadczy o trafności przestrzennej zaplanowanej

w ramach rewitalizacji interwencji. Wszystkie główne przedsięwzięcia rewitalizacyjne (Lista A) skupiają się na podobszarach rewitalizacji i są z nimi ściśle powiązane – stanowią uzupełnienie brakującej infrastruktury (społecznej) i/lub oferty. Stanowią odzwierciedlenie głównych problemów wytypowanych podobszarów. Realizacja wytypowanych przedsięwzięć przyniesie pozytywne skutki dla obu podobszarów, ponieważ część z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej. Z infrastruktury tej korzystać będą mogli mieszkańcy wszystkich podobszarów, jak i całego miasta. Ich realizacja przyczyni się do ograniczenia rozprzestrzeniania się zidentyfikowanych problemów na dalsze obszary miasta. Wzajemne powiązanie między projektami znajduje swoje odzwierciedlenie np. w realizacji inwestycji w infrastrukturę kultury czy opieki nad seniorami, a następnie realizację w tych obiektach różnych form aktywizacji i integracji, a także – jak w przypadku Domu Seniora aktywizacji fizycznej osób starszych.

Komplementarność problemowa została zapewniona na poziomie planowania rewitalizacji poprzez zapewnienie właściwej logiki przygotowania PR. Oznacza to, że identyfikacja występujących zjawisk negatywnych stanowi efekt analizy aktualnych opracowań strategicznych/planistycznych istniejących w gminie. Na ich podstawie przeprowadzono pogłębioną diagnozę zjawisk oraz wytyczono wizję, cele oraz kierunki działania.
Komplementarność problemowa w PR została zapewniona na poziomie wzajemnego dopełniania się projektów rewitalizacyjnych/pakietów przedsięwzięć, które dotyczą zarówno sfery społecznej (większość zaproponowanych pakietów oraz projekty prośrodowiskowe czy projekty związane z rozwojem oferty dla seniorów), sfery przestrzenno – funkcjonalnej (jak rozwój infrastruktury społecznej z zakresu kultury, estetyzacja/porządkowanie terenów publicznych), technicznym (np. poprawa tkanki mieszkaniowej, utworzenie parkingu przy stacji kolejowej, zachowanie dziedzictwa kulturowego związanego ze stylem „świdermajer" poprzez rewitalizację konkretnych obiektów), środowiskowym (jak promocja właściwych proekologicznych zachowań, inwestycji indywidualnych – likwidacja azbestu, czy zwiększenie monitoringu środowiska). Tak zaplanowany proces rewitalizacji – projekty rewitalizacyjne oraz pakiety przedsięwzięć – przeciwdziałał będzie fragmentacji działań.
Komplementarność problemowa oznaczająca także potrzebę określenia pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić obszar/podobszary rewitalizacji zakładane przedsięwzięcia, znajduje swój wyraz na poziomie wizji rewitalizacji, celów rewitalizacji, odpowiadających im kierunków działania oraz zaplanowanych projektów/pakietów przedsięwzięć. Planowane do realizacji działania zostały w opisie projektów oraz na poziomie monitoringu opatrzone w parametry (wskaźniki), które pozwolą ocenić skalę rewitalizacji.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania jaki został zaprojektowany na potrzeby implementacji rewitalizacji. Kwestie rewitalizacji zostały merytorycznie usytuowane w Referacie Realizacji Projektów (operator rewitalizacji), co wiązało się będzie z podejmowaniem szeregu zadań o wymiarze koordynacyjnym, rozliczeniowym, informacyjnym, itp. Operator rewitalizacji będzie aktywnie współpracował z władzami miasta, Zespołem ds. Rewitalizacji oraz wnioskodawcami realizującymi projekty rewitalizacyjne. Wdrażanie PR opierało się będzie na szeregu procedur uwzględniających m.in. prowadzenie stosownych rejestrów, rozliczanie rewitalizacji

(monitoring i ewaluacja). Komplementarność proceduralno – instytucjonalna znajduje swój wyraz także w udziale interesariuszy w procesie realizacji PR. Dzięki ich włączeniu za pomocą określonych mechanizmów – np. realizacji projektów rewitalizacyjnych, działalności Zespołu ds. Rewitalizacji, aktywizacji z wykorzystaniem rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi zapewnione zostanie zaangażowanie różnych sektorów.

Komplementarność międzyokresowa oznacza spójność przedsięwzięć rewitalizacyjnych podejmowanych w poprzednich okresach programowania z celami rewitalizacji, kierunkami działania oraz zaplanowanymi projektami określonymi w PR. W tym kontekście należy przede wszystkim zwrócić uwagę, iż miasto Józefów nie korzystało w okresie budżetowym 2007 – 2013 z puli środków przeznaczonych na rewitalizację. Niemniej jednak podejmowane były działania/inwestycje, które świadczą o doświadczeniu istniejącym w zasobach gminy. Miasto Józefów korzystało np. ze wsparcia zewnętrznego na realizację sieci wodociągowej i/lub kanalizacyjnej (WFOSiGW, ZPORR WM), oświetlenia miasta (NFOŚiGW), rozwoju społeczeństwa informacyjnego (RPO WM 2007 – 2013). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, jako instytucja specjalizująca się w działaniach na rzecz zagrożonych wykluczeniem realizował projekt nastawiony na aktywizację zawodową (PO KL). Ponadto, ta ostatni instytucja posiada spore doświadczenie w realizacji stałych programów związanych z wyprowadzaniem wykluczonych/zagrożonych wykluczeniem z trudnej sytuacji – będą to np. program przeciwdziałania przemocy w rodzinie, program wspierania rodziny, program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Komplementarność źródeł finansowania PR została zapewniona poprzez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. Przewidziano zarówno projekty rewitalizacyjne współfinansowane przez sektor publiczny jak i prywatny, środki osób/podmiotów indywidualnych, sektora pozarządowego, jak i pieniądze publiczne – gminne, znajdujące się w dyspozycji jednostek Skarbu Państwa, znajdujące się w dyspozycji administracji rządowej oraz wsparcie realizowane w ramach pomocy Unii Europejskiej. Wykorzystanie środków europejskich możliwe będzie z uwzględnieniem EFRR, EFS, FS a także EFRROW. Komplementarność źródeł finansowania wynika z opisu projektów/pakietów przedsięwzięć, gdzie określono potencjalne źródła finansowania działań na rzecz rewitalizacji (z uwzględnieniem źródeł prywatnych).

5. Ramy finansowe realizacji Programu Rewitalizacji

5.1. Indykatywne ramy finansowe

Tab. 23 Indykatywne ramy finansowe realizacji projektów głównych

l.p.	Numer projektu	Wartość projektu	Źródło finansowania projektu	Harmonogram realizacji projektów głównych							
				2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	1/1/A	2 000 000,00	RPO WM 14-20, wkład własny								
2	2/2/A	6 300 000,00	RPO WM 14-20, wkład własny								
3	3/4/A	10 000 000,00	środki własne								
4	4/5/A	3 000 000,00	RPO WM 14-20, PROW 14-20, wkład własny								
5	5/7/A	6 000 000,00	RPO WM 14-20, wkład własny								
6	6/41/A	5 558 000,00	RPO WM 14-20, wkład własny, środki prywatne								
7	7/8/A	750 000,00	środki własne								
8	8/25/A	1 700 000,00	RPO WM 14-20 (ZIT), wkład własny								
9	9/20/A	110 000,00	środki własne								
10	10/18/A	230 000,00	środki własne, WFOŚiGW								
11	11/13/A	90 000,00	środki własne, środki BP, NiWFOŚiGW, środki prywatne								
12	12/14/A	45 000,00	środki własne, środki BP, NiWFOŚiGW, środki prywatne								
13	13/26/A	30 000,00	środki własne, środki BP, NiWFOŚiGW, środki prywatne								
14	14/12/A	180 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP								
15	15/15/A	21 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP								
16	16/16/A	30 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP								
17	17/17/A	45 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP								
18	18/19/A	90 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP								
19	19/24/A	55 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP								
20	20/27/A	8 000 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP, inne								
21	21/28/A	12 000 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP, inne								
22	22/29/A	3 000 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP, inne								
23	23/30/A	1 000 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP, inne								

24	24/31/A	2 000 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP, inne									
25	25/32/A	280 000,00	śr. własne, BP									
26	26/33/A	50 000,00	śr. własne, BP									
27	27/34/A	40 000,00	śr. własne, BP									
28	28/35/A	70 000,00	śr. własne, BP									
29	29/36/A	30 000,00	śr. własne, inne									
30	30/37/A	35 000,00	śr. własne									
31	31/38/A	75 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP, inne									
32	32/39/A	6 000,00	śr. własne, śr. prywatne, BP, inne									
33	33/40/A	20 000,00	śr. własne, PROW 14-20									

5.2. Wybrane źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

W ramach programu nie wyodrębniono działań dedykowanych przedsięwzięciom rewitalizacyjnym, jednak przedstawione w programie kategorie interwencji pozwalają wzmocnić procesy rewitalizacyjne.

Przede wszystkim Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji wspiera działania zmierzające do poprawy kapitału ludzkiego i społecznego obszaru rewitalizacji. W ramach tej osi funkcjonuje Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych, którego jednym z celów jest podniesienie jakości działań realizowanych przez publiczne i niepubliczne podmioty na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych. Kolejne działanie, które może być źródłem finansowania jest Działanie 2.14 Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie, które ma na celu zwiększenie dostępu osób dorosłych do różnych form uczenia się przez całe życie oraz zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług z zakresu całożyciowego doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020

Projekty rewitalizacyjne zawarte w GPR MB mogą być współfinansowane w ramach środków **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020**, gdzie przewidziano możliwość wdrażania działań rewitalizacyjnych. W ramach programu nie wyodrębniono działań dedykowanych przedsięwzięciom rewitalizacyjnym, jednak przyjęto rozwiązania promujące tego rodzaju projekty wprowadzając dodatkowe kryteria wyboru. Preferencje dla projektów rewitalizacyjnych przewidziane zostały w następujących **Działaniu 2.5. *Poprawa jakości środowiska miejskiego*** (rekultywacja obszarów zdegradowanych/ zdewastowanych oraz remediacja terenów zanieczyszczonych, rozwój terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, w tym terenów poprzemysłowych i pogórniczych oraz inwentaryzacja terenów zdegradowanych i terenów zanieczyszczonych).

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych

Zadania do realizacji nawiązujące do rozwoju usług z zakresu aktywizacji seniorów oraz związane z zaspokojeniem potrzeb osób starszych, przewidziane w PR mogą znaleźć dofinansowanie w **Rządowym Programie na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020**, który za cel przyjął poprawę jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Promowane są tutaj działania mające na celu podtrzymanie aktywności osób starszych i zapewnienie ich udziału w życiu społecznym oraz działania ukierunkowane na osoby o ograniczonej samodzielności. W programie wyznaczono 4 Priorytety:

Priorytet 1. ***Edukacja osób starszych*** ukierunkowany na zwiększenie różnorodności oraz poprawę jakości oferty edukacyjnej dla osób starszych. W ramach priorytetu wspierane będą działania obejmujące np. tworzenie oferty zajęć edukacyjnych i warsztatów o aktywnym starzeniu się, kształcenie opiekunów.

Priorytet 2. ***Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz i międzypokoleniową***, nawiązujący do tworzenia odpowiednich warunków dla integracji wewnątrzpokoleniowej, a także międzypokoleniowej osób starszych w oparciu o istniejącą infrastrukturę społeczną. Przewidziano tutaj wsparcie dla projektów dotyczących m.in.: aktywności społecznej oraz fizycznej i turystyczno-rekreacyjnej osób starszych, działania angażujące różne pokolenia, przeciwdziałania e-wykluczeniu.

Priorytet 3. ***Partycypacja społeczna osób starszych***, koncentrujący się na rozwoju zróżnicowanych form aktywności społecznej osób starszych, w tym zwłaszcza ich partycypacji w życiu społecznym, procesach decyzyjnych i kształtowaniu polityk publicznych. W ramach tego priorytetu wspierane będą projekty dotyczące m.in.: form aktywności osób starszych wobec społeczności lokalnych, aktywności wspierających uczestnictwo i integrację w życiu społecznym i publicznym, pomocy obywatelskiej.

Priorytet 4. ***Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne)***, ukierunkowany na zwiększenie poziomu dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych, a także wspieranie różnych działań na rzecz samoorganizacji i samopomocy. W ramach tego priorytetu wspierane będą projekty obejmujące m.in.: szkolenia dla wolontariuszy i opiekunów (z zakresu pomocy osobom starszym), wspieranie różnych form samopomocy, poprawę dostępności osób starszych do różnorodnych usług (m.in. opiekuńczych, kulturalnych, edukacyjnych, doradczych, sportowych i turystycznych).

Wnioskodawcami mogą być: organizacje pozarządowe, osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, przepisów o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, spółdzielnie socjalne, spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe, towarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Źródłem finansowania projektów wyznaczonych w PR mogą być w szczególności następujące programy :

– **Program *Rozwój infrastruktury kultury*** zakładający wsparcie infrastruktury oraz poprawę funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, domów kultury, jak również szkół i uczelni artystycznych:

Priorytet 1. *Infrastruktura kultury,* gdzie głównym celem jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez rozbudowę oraz modernizację infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów prowadzących działalność w tym obszarze. Dofinansowywane będą projekty dotyczące m.in. budowy, przebudowy i remontu infrastruktury oraz zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej. O dofinansowanie mogą się ubiegać m.in. samorządowe instytucje kultury (z wyjątkiem domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki, a także bibliotek w skład których wchodzą powyższe instytucje), jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, jak również kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Priorytet 3. *Infrastruktura domów kultury* (Zasadniczym celem priorytetu jest zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury. Zadania możliwe do realizacji w ramach tego priorytetu to: prace budowlane, opracowywanie dokumentacji technicznej czy zakup wyposażenia niezbędnego dla realizacji celów statutowych. O wsparcie finansowe w ramach priorytetu mogą się ubiegać: domy i ośrodki kultury oraz centra kultury i sztuki posiadające status samorządowej instytucji kultury, biblioteki posiadające status samorządowej instytucji kultury, w skład których wchodzą domy i ośrodki kultury bądź centra kultury i sztuki, a także jednostki samorządu terytorialnego (wyłącznie jako organy prowadzące dla wyżej wskazanych podmiotów).

Program Edukacja. Ukierunkowany na rozwijanie ekspresji twórczej i kreatywności, podnoszenie kompetencji artystycznych i medialnych.

Priorytet 1. Edukacja kulturalna wspieranie zadania z zakresu edukacji kulturalnej, ważne dla rozwoju kapitału społecznego. Wsparcie finansowe kierowane będzie do dwóch rodzajów projektów: działań edukacyjno-animacyjnych, stymulujących kreatywność i aktywizujących twórczo uczestników reprezentujących wszystkie grupy wiekowe i społeczne oraz przedsięwzięć artystycznych dla dzieci i młodzieży, kształtujących potrzebę stałego uczestniczenia w życiu kulturalnym. W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie wydarzeń artystycznych dla dzieci i młodzieży do 18 r. ż. (festiwali, koncertów, spektakli teatralnych) oraz zadań edukacyjno-kulturalnych (projektów rozwijających kreatywność i umiejętności twórcze uczestników, zadań integracji międzypokoleniowej i społecznej). O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą ubiegać się samorządowe instytucje kultury (z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego), organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne; podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Program Promocja literatury i czytelnictwa.

Priorytet 4. Partnerstwo publiczno-społeczne. wspierający aktywizowanie lokalnych społeczności wokół bibliotek publicznych jako ważnych instytucji kultury w gminach, a także wzmacnianie roli bibliotek publicznych jako miejsc integracji życia lokalnych społeczności. W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie na rzecz organizowania

i prowadzenie wolontariatu na rzecz biblioteki, organizację i prowadzenie działań aktywizujących lokalną społeczność wokół biblioteki. O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą ubiegać się organizacje pozarządowe, będące podmiotami prawa polskiego, które nawiążą współpracę z biblioteką publiczną, poświadczoną umową określającą warunki współpracy umożliwiające realizację zadania.

Fundusz Termomodernizacji i Remontów

Projekty dotyczące działań termomodernizacyjnych i remontowych, przewidziane do realizacji w PR, mogą zostać wsparte w ramach **Funduszu Termomodernizacji i Remontów**. Celem Programu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe, jak również wypłata rekompensat dla właścicieli budynków mieszkalnych, w których istniały lokale kwaterunkowe. Fundusz obsługiwany jest przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Wsparcie w ramach programu udzielane jest w formie tzw. premii (termomodernizacyjnej, remontowej i kompensacyjnej).

- ***Premia termomodernizacyjna.*** Z premii może skorzystać inwestor realizujący przedsięwzięcia termomodernizacyjne. Premia stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez Inwestora (przysługuje jedynie inwestorom korzystającym z kredytu). O dofinansowanie przedsięwzięć w ramach premii termomodernizacyjnej mogą się ubiegać właściciele bądź też zarządcy: budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania, budynków użyteczności publicznej stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego służących do wykonywania przez nie zadań publicznych, lokalnych sieci ciepłowniczych, a także lokalnych źródeł ciepła.
- ***Premia remontowa*** przysługuje inwestorowi z tytułu realizacji przedsięwzięcia remontowego i stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez tego inwestora. O dofinansowanie projektu w ramach premii remontowej mogą się ubiegać wyłącznie właściciele lub zarządcy budynków wielorodzinnych (tj. osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe z większościowym udziałem osób fizycznych, spółdzielnie mieszkaniowe oraz towarzystwa budownictwa społecznego), których użytkowanie rozpoczęto przed dniem 14 sierpnia 1961 roku.
- ***Premia kompensacyjna*** przysługuje osobom fizycznym, realizującym projekty remontowe lub remont budynku mieszkalnego. O dofinansowanie projektu w ramach premii kompensacyjnej mogą się ubiegać wyłącznie osoby fizyczne, będące właścicielami budynków mieszkalnych oraz właścicielami części budynków mieszkalnych, w których w okresie pomiędzy 12 listopada 1994 roku a 25 kwietnia 2005 roku znajdowały się lokale kwaterunkowe (co najmniej jeden lokal).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Działania dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego oraz zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego, przewidziane do realizacji w ramach niniejszego dokumentu, mogą zostać dofinansowane ze środków **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**. W kontekście zadań zaproponowanych w niniejszej Strategii szczególnie istotnymi źródłami finansowania wydaje się być program ***Edukacja ekologiczna***. Głównym celem programu *Edukacja ekologiczna* jest *„podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju”*. W ramach tego programu wspierane są przedsięwzięcia

edukacyjne dotyczące m.in.: kształtowania postaw społeczeństwa z wykorzystaniem tradycyjnych mediów i Internetu, aktywizacji społeczeństwa dla zrównoważonego rozwoju, wsparcia systemu edukacji w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, a także budowy, rozbudowy, remontu i wyposażenia obiektów infrastruktury służących edukacji ekologicznej.

6. System wdrażania programu rewitalizacji

6.1. System realizacji

System wdrażania Programu Rewitalizacji stanowił będzie proces realizowany przez określone podmioty/instytucje. Poziom instytucjonalny obejmował będzie sieć podmiotów (Tabela 25) zaangażowanych w implementację PR, zarówno na poziomie decydowania o procesie rewitalizacji, jak i realizujących określone zadania o wymiarze wdrożeniowym.

Tab. 24 Struktura instytucjonalna zarządzania PR

PODMIOT	ZAKRES ZADAŃ
POZIOM DECYZYJNY	
RADA MIASTA JÓZEFOWA	• uchwala Program Rewitalizacji Miasta Józefowa • przyjmuje zmiany (modyfikacje) w PR • podejmuje inne decyzje (w tym uchwały) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji PR • przyjmuje roczne sprawozdania z realizacji PR
BURMISTRZ MIASTA JÓZEFOWA	• prowadzi ogólną koordynację nad wdrażaniem PR • przyjmuje *Roczny harmonogram realizacji PR* • przygotowuje sprawozdania z realizacji PR • powołuje Zespół ds. Rewitalizacji • zapewnia obsługę organizacyjną Zespołu ds. Rewitalizacji • podejmuje decyzje (merytoryczne i organizacyjne) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji PR
ZESPÓŁ ds. REWITALIZACJI	• Zespół ds. Rewitalizacji to forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji • Zespół ds. Rewitalizacji pełni funkcję opiniodawczo – doradczą Burmistrza • Zespół ds. posiada uprawnienia do wyrażania opinii, w tym m.in. dotyczących informacji z realizacji PR, Rocznych harmonogramów realizacji PR, raportów z ewaluacji PR • Zespół posiada uprawnienia do wyrażania propozycji rozwiązań usprawniających proces rewitalizacji,
POZIOM WDROŻENIOWY	
REFERAT REALIZACJI PROJEKTÓW (operator rewitalizacji)	• Referat Realizacji Projektów realizował będzie zadania operatora rewitalizacji na podstawie zakresu zadań wprowadzonych do Regulaminu organizacyjnego Urzędu Miasta Józefowa • przygotowuje *Roczny harmonogram realizacji PR* • organizuje i prowadzi monitoring PR we współpracy z innymi komórkami urzędu i gminnymi jednostkami organizacyjnymi oraz wnioskodawcami • prowadzi monitoring zewnętrznych źródeł finansowania rewitalizacji • organizuje system informacji dotyczącej możliwości finansowania rewitalizacji z zewnętrznych źródeł • prowadzi rejestr zaświadczeń wydawanych wnioskodawcom na potrzeby składanych aplikacji (źródła zewnętrzne), potwierdzających komplementarność projektu z PR • organizuje system ewaluacji PR, • opracowuje roczną informację z realizacji PR, • utrzymuje kontakt z Zespołem ds. Rewitalizacji oraz interesariuszami PR, • koordynuje działania promujące rewitalizację oraz wdrażanie mechanizmów włączania mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji, • gromadzi dane (np. analizy, badania, sprawozdania, rejestry) dotyczące rewitalizacji
WNIOSKODAWCY PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH	• realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne spójne z wizją, celami rewitalizacji oraz wytyczonymi kierunkami działania, • współpracują z operatorem rewitalizacji w zakresie prowadzenia sprawozdawczości dotyczącej poziomu zaawansowania realizowanych projektów rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z kompetencjami, w pierwszej kolejności należy wskazać organ stanowiący oraz organ wykonawczy gminy. Ten pierwszy – Rada Miasta Józefowa – będzie odpowiedzialny za podejmowanie decyzji stwarzających główne ramy dla funkcjonowania systemu wdrażania PR (np. przyjęcie PR, zabezpieczanie środków finansowych w budżecie gminy). Burmistrz Miasta Józefowa, to podmiot właściwy w kwestiach dotyczących bieżącej

organizacji i nadzoru nad realizacją PR oraz podmiotów zaangażowanych w ten proces. Zespół ds. Rewitalizacji zostanie utworzony w trybie podobnym do przewidzianego w ustawie o rewitalizacji (odnoszącym się do komitetu rewitalizacji) – w pierwszej kolejności przygotowana zostanie uchwała rady gminy dotycząca zasad wyznaczania składu oraz zasad działania zespołu. Następnie organ wykonawczy powoła Zespół ds. Rewitalizacji. Będzie to podmiot stanowiący forum współpracy i dialogu na rzecz rewitalizacji, integrujący działalność organów gminy, lokalnej administracji, organizacji pozarządowych, lokalnych przedsiębiorców, mieszkańców – wszystkich tych interesariuszy, którzy mogą i chcą się włączyć w proces wyprowadzania obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej.
Podmiotem prowadzącym bezpośrednią koordynację nad wdrażaniem PR będzie Referat Realizacji Projektów (**operator rewitalizacji**), wykonujący szereg zadań organizacyjnych, analitycznych, informacyjnych, animacyjnych, itp. (Tabela 26). We wskazanym referacie utworzono już stanowisko (Inspektor), właściwe ds. przygotowania, a następnie wdrażania rewitalizacji – stanowi o tym zakres obowiązków i uprawnień.

Wnioskodawcy to podmioty (prywatne, publiczne czy pozarządowe), które poprzez realizację zgłoszonych projektów rewitalizacyjnych będą się przyczyniały do implementacji założeń rewitalizacji. Zarówno administracja gminna, jak i pozostałe podmioty realizujące projekty rewitalizacyjne powinny pozostawać we współpracy z operatorem rewitalizacji w celu usprawniania procesów wdrażania rewitalizacji (np. poprzez uczestnictwo w monitoringu i ewaluacji PR).

Tab. 25 Działania podejmowane na etapie wdrażania oraz oceny realizacji PR, z uwzględnieniem udziału interesariuszy.

Etap	Podejmowane działania	Efekt podejmowanych działań	Formy partycypacji (włączania interesariuszy)
PROWADZENIE REWITALIZACJI	Realizacja (**wdrażanie**) przedsięwzięć rewitalizacyjnych Prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy	1.Roczne harmonogramy realizacji PR	Zespół ds. Rewitalizacji (*współdecydowanie oraz kontrola ob.*) Realizacja projektów rewitalizacyjnych przez podmioty społeczne (*realizacja polityk/zadań publicznych*) Pozostałe formy przewidziane w części dotyczącej mechanizmów włączania mieszkańców i pozostałych interesariuszy w proces rewitalizacji
MONITORING WDRAŻANIA PR	Prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji (zgodnie z zasadami określonymi w podrozdziale poniżej) Przyjęcie sprawozdania z realizacji rewitalizacji (rokrocznie)	2.Roczne informacje z realizacji PR 3. Opcjonalnie modyfikacja PR	Zespół ds. Rewitalizacji (*współdecydowanie oraz kontrola ob.*) Ankietyzacja interesariuszy (*informacja zwrotna*)
OCENA REWITALIZACJI	Przeprowadzenie ewaluacji *mid-term* Przeprowadzenie ewaluacji *ex-post*	1.Ewaluacja *mid-term* (raport) 2.Opcjonalnie modyfikacja PR (jako efekt przeprowadzonej ewaluacji) 3.Ewaluacja *ex-post* (raport)	Zespół ds. Rewitalizacji (*kontrola obywatelska*) Ankietyzacja interesariuszy (*informacja zwrotna*)

Źródło: opracowanie własne

Logika interwencji publicznej, zmierzająca do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych, o szczególnej kumulacji negatywnych zjawisk, z sytuacji kryzysowej

obejmuje, zgodnie z Wytycznymi, następujące etapy: diagnozowanie (Etap 1), programowanie (Etap 2), wdrażanie (Etap 3), monitoring w tym zalecaną w ustawie rewitalizacyjnej ocenę rewitalizacji (Etap 4). Pierwsze dwa etapy – zmierzające do opracowania PR zostały opisane w części wprowadzającej niniejszego opracowania. W tym miejscu ujęto kwestie dotyczące wdrażania PR.

Najistotniejszym etapem (**Etap 2**) realizacji rewitalizacji będzie **wdrażanie** przyjętych założeń (celów, kierunków działania, projektów). Na tym etapie szczególną rolę do odegrania mają wnioskodawcy, którzy będą realizować przedsięwzięcia bezpośrednio wpisane do PR i/lub komplementarne z jego założeniami. Niezbędnym działaniem uzupełniającym, prowadzonym przez operatora rewitalizacji, będzie polityka informacyjna oraz aktywizacja interesariuszy rewitalizacji. Ta ostatnia, rozumiana jako działania animacyjne ukierunkowane na podnoszenie zaangażowania zarówno wnioskodawców/potencjalnych wnioskodawców, jak i beneficjentów. W ramach opisywanego etapu niezbędne będzie prowadzenie monitoringu postępów rewitalizacji (osiągania zakładanych celów i kierunków działania oraz opisujących je wskaźników). Informacje płynące z monitoringu, będące efektem prowadzonych prac analitycznych z wykorzystaniem narzędzi właściwych do prowadzenia badań nad wdrażaniem polityk publicznych, ukazywały będą postępy rewitalizacji, bądź też identyfikowały będą przeszkody w implementacji. Monitoring PR będzie realizowany w cyklu rocznym (Rycina 14).

Ryc. 14: Proces wdrażania PR w cyklu rocznym

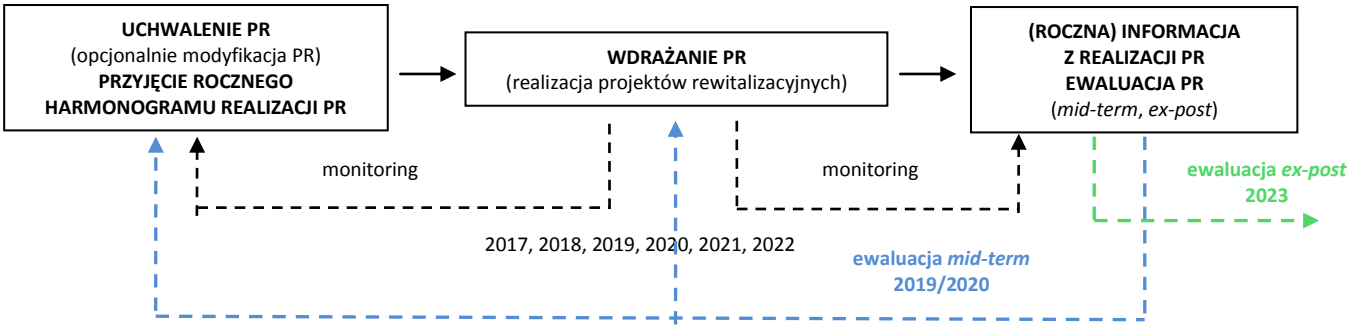

Źródło: opracowanie własne

Wdrażanie PR będzie miało charakter partycypacyjny (w szerokim stopniu) ze względu na fakt, iż część przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie realizowana przez podmioty społeczne (które miały możliwość zgłoszenia projektów do PR). Cyklicznie przygotowywane *Roczne harmonogramy realizacji PR,* opiniowane przez Zespół ds. Rewitalizacji traktować należy jako plany opracowane w formule współdecydowania.

Monitoring, jako zbiór określonych czynności będzie stanowił element Etapu 2 rewitalizacji. Z drugiej jednak strony, efektem prowadzonego monitoringu będą sprawozdania z realizacji rewitalizacji, co przyczyni się do oceny rewitalizacji (**Etap 3**). Proces monitoringu będzie miał charakter partycypacyjny, także w kontekście dokonywania oceny rewitalizacji – Zespół ds. Rewitalizacji opiniowała będzie informację z realizacji PR, jak również będzie mogła proponować rozwiązania racjonalizujące wdrażanie rewitalizacji. Takie usytuowanie Zespołu ds. Rewitalizacji, jako podmiotu o reprezentatywnym składzie interesariuszy, zapewniało będzie realizację szerokiej partycypacji społecznej.

Dodatkowym narzędziem oceny rewitalizacji będzie ewaluacja przeprowadzana dwukrotnie – w połowie okresu realizacji PR (2020). Będzie to tzw. ewaluacja *mid-term*, która w uzasadnionych sytuacjach, może skutkować modyfikacją PR. Druga ewaluacja – *ex-post* zostanie przeprowadzona w roku 2023 r. Obie oceny będą zasilone informacjami pochodzącymi od interesariuszy rewitalizacji (ankietyzacja interesariuszy) oraz zaopiniowane przez Zespół ds. Rewitalizacji, co przyczyni się do uspołecznienia wskazanego etapu z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej. Szczegółowe wytyczne dotyczące monitoringu oraz oceny (ewaluacji) znajdują się w kolejnym rozdziale PR.

Harmonogram realizacji działań organizacyjnych znajduje swoje bezpośrednie odzwierciedlenie w opisanym powyżej rocznym cyklu wdrażania PR. Podmiotem bezpośrednio koordynującym wdrażanie będzie Referat Realizacji Projektów (**operator rewitalizacji**), realizujący swoje zadania zgodnie z przypisanym mu zakresem kompetencji, w ogólnym zarysie opisanych w ramach struktury instytucjonalnej zarządzania rewitalizacją (Tabela 26). Głównym narzędziem zarządzania procesem wdrażania PR będą *Roczne harmonogramy realizacji PR*, określające intensywność oraz przestrzenne rozmieszczenie realizowanych przedsięwzięć w czasie (w skali roku). Plany zakreślone w *Rocznych harmonogramach…* wynikać będą z: 1) poziomu zaawansowania realizowanych projektów; 2) dostępności zewnętrznych środków finansowych; 3) zakresu osiągania założonych wskaźników rewitalizacji.

Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych stanowił będzie pochodną gotowości wnioskodawców do realizacji zgłoszonych do PR projektów oraz dostępności środków finansowych możliwych do pozyskania ze źródeł zewnętrznych. Sprawna realizacja projektów zależała będzie także od sukcesów w pozyskiwaniu środków finansowych przez wnioskodawców. Na podstawie zgłoszonych przez wnioskodawców oczekiwanych projektów rewitalizacyjnych (poprzez wypełnienia tzw. fiszki projektowej) przygotowano ramowy harmonogram realizacji PR, który został zamieszczony w rozdziale dotyczącym indykatywnych ram finansowych, poniżej uwzględniono natomiast działania związane z zarządzaniem realizacją PR.

Tab. 26 Ramowy harmonogram realizacji PR

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Zarządzanie realizacją PR								
	powołanie Zespołu ds. Rewitalizacji								
	monitoring realizacji PR								
	ewaluacja *mid-term*								
	ewaluacja *ex-post*								
	monitoring zewn. źródeł finansowania								
	aktywizacja interesariuszy rewitalizacji								
	promocja efektów rewitalizacji								

6.2. System monitorowania i oceny Programu Rewitalizacji

6.2.1. Monitoring Programu Rewitalizacji

Wdrażanie PR będzie realizowane w oparciu o **monitoring** zmierzający do **oceny stopnia implementacji założeń rewitalizacji** określonych w programie**.** Monitoring niniejszego programu prowadzony będzie w oparciu o następujące zasady:

1. Monitoring realizowany będzie w cyklu rocznym.
2. Monitoring prowadzony będzie w oparciu o wskaźniki rewitalizacji.
3. Źródłem weryfikacji wskaźników będą dane statystyczne oraz dane źródłowe.
4. Źródłem danych pozwalających weryfikować osiąganie celów rewitalizacji (wskaźników) będą informacje gromadzone przez operatora rewitalizacji, pozyskiwane w/od: Urzędzie Miasta Józefowa, gminnych jednostkach organizacyjnych, administracji powiatowej, bądź też partnerów – wnioskodawców, którzy współpracując z gminą realizować będą projekty rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji PR.
5. W obiektywnie uzasadnionych przypadkach wskaźniki mogą ulegać modyfikacji.
6. Punktem odniesienia, w procesie weryfikacji wskaźników będą dane pochodzące z końca 2014 r. lub końca 2015 r., bądź też inne – w uzasadnionych przypadkach.
7. Monitoring uwzględniał będzie analizę czynników zewnętrznych (otoczenia) wpływających na realizację PR.
8. W procesie monitoringu uwzględniane będą plany wdrażania rewitalizacji określone w *Rocznych harmonogramach realizacji PR*.
9. W procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu PR, identyfikowane będą bariery implementacji.
10. Wyniki monitoringu przyjmowały będą postać informacji z realizacji PR (za miniony rok).
11. Za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialny będzie operator rewitalizacji.
12. Proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej – poprzez zaangażowanie Zespół ds. Rewitalizacji.
13. Informacja z realizacji PR przedkładana będzie Radzie Miasta Józefowa.
14. W uzasadnionych przypadkach, na podstawie wniosków wynikających z monitoringu, w PR wprowadzane będą modyfikacje.
15. Wprowadzanie modyfikacji do PR poprzedzone będzie konsultacjami z interesariuszami rewitalizacji.

6.2.2. Ocena Programu Rewitalizacji

Ocena poziomu zaawansowania realizacji PR, będzie prowadzona z wykorzystaniem dwóch mechanizmów weryfikacji – oceny wewnętrznej oraz oceny zewnętrznej. **Ocena wewnętrzna** przygotowywana będzie cyklicznie, jako **informacja z realizacji PR** (za każdy miniony rok). Sprawozdania przygotowywane będą jako efekt prowadzonego monitoringu wdrażania PR. Ich treść będzie konsultowana/opiniowana przez Zespół ds. Rewitalizacji.

Ocena zewnętrzna prowadzona będzie w formule **ewaluacji**. Ewaluacja PR prowadzona będzie w oparciu o następujące **zasady**:

1. Ewaluacja będzie miała charakter przedmiotowy – analizie zostanie poddany stopień realizacji kierunków działania oraz celów rewitalizacji określonych w PR.
2. Ewaluacja zostanie przeprowadzona dwukrotnie na przestrzeni obowiązywania PR. Pierwsza ewaluacja (typu *mid-term*) obejmowała będzie lata 2017 – 2020. Druga ewaluacja (typu *ex-post*) obejmowała będzie lata 2017 – 2023.
3. Ewaluacja uwzględniała będzie analizę wpływu czynników wewnętrznych oraz zewnętrznych na realizację PR.
4. Wyniki oraz wnioski z ewaluacji (typu *mid-term*) mogą stanowić podstawę do wprowadzania zmian w PR, w tym także zmian w obszarze wskaźników.
5. Ewaluacja przygotowana zostanie przez podmiot niezależny (niezaangażowany merytorycznie we wdrażanie PR).
6. W uzasadnionych przypadkach, na potrzeby ewaluacji, właściwe może być przeprowadzenie stosownych badań czy opracowanie dodatkowych ekspertyz.
7. Za organizację ewaluacji odpowiedzialny będzie operator rewitalizacji.
8. Wyniki ewaluacji przyjmą postać raportów.
9. Wyniki ewaluacji będą opiniowane przez Zespół ds. Rewitalizacji.
10. Raporty z ewaluacji przedkładane będą Radzie Miasta Józefowa.

6.2.3. Wskaźniki realizacji programu rewitalizacji

Wskaźniki realizacji niniejszego PR obejmują trzy poziomy analizy postępu wdrażania celów rewitalizacji. Najniższy poziom obejmuje produkty, jakie zostaną wytworzone w wyniku realizacji projektów rewitalizacyjnych. Kolejny poziom dotyczy rezultatów jakie przyniosą ww. produkty. Ostateczny wpływ realizacji PR będzie badany na poziomie oddziaływania. Pierwszy i drugi poziom analizy odzwierciedlają realizację projektów i będą bazowały na danych pozyskiwanych w głównej mierze od organizatorów wsparcia/inwestorów. Wskaźniki oddziaływania będą mierzone na podstawie danych gromadzonych przez instytucje zewnętrzne (jak: GUS, MOPS, SP, KP) oraz wzmacniane badaniami własnymi (w granicach potrzeb).

Wskaźniki realizacji PR znajdują się w poniższej tabeli. Wskaźniki zostały ujęte w formułę obejmującą: 1) nazwę wskaźnika (w tym jednostkę miary); 2) informację dotyczącą powiązania wskaźnika z konkretnym celem rewitalizacji (w ujęciu numeracji kierunków działania); 3) wartość początkową; 4) wartość docelową oraz 5) źródło pozyskiwania danych.

Część wskaźników – zarówno tych realizowanych na poziomie produktu, rezultatu jak i oddziaływania – charakteryzuje się spójnością ze wskaźnikami określonymi w ramach RPO WM 14-20. Dotyczy to mierników sformułowanych w ramach priorytetów: 4.2 (Efektywność energetyczna), 5.3 (Dziedzictwo kultury), 6.2 (Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych).

Niektóre wskaźniki posiadają wartość bazową na poziomie „0", ponieważ ich realizacja wiąże się z implementacją działań/inwestycji, które nie miały do tej pory miejsca, bądź też nie miały wymiaru powiązanego z rewitalizacją – stanowiły odrębne, niezależne przedsięwzięcia.

Wytyczone wskaźniki będą podlegały ocenie z uwzględnieniem dwóch zasadniczych kryteriów: 1) zaawansowania realizacji (wdrożenia planowanych produktów, rezultatów oraz oddziaływania) oraz 2) adekwatności w odniesieniu do zmian wynikających z realizacji PR oraz zmian zachodzących w otoczeniu PR. Ocena osiągania wskaźników oraz wprowadzanie

zmian prowadzone będzie zgodnie z założeniami wynikającymi z planu monitoringu oraz z planu ewaluacji PR (opisanych w podrozdziałach 6.2.1. i 6.2.2.).

Tab. 27. Lista wskaźników realizacji programu rewitalizacji.

	Nazwa wskaźnika	**Powiązanie z celem rewitalizacji**	**Wartość początkowa**	**Wartość docelowa** (2023)	**Źródło pozyskiwania danych**
Wskaźniki produktu	Liczba budynków (w tym publicznych) wyremontowanych/odrestaurowanych na obszarach miejskich – obszarach rewitalizacji (szt.)[18]	1.1 1.4	0[19]	15 (6)	Dane realizatorów projektów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba budynków publicznych wybudowanych na obszarach miejskich – obszarach rewitalizacji (szt.)	2.6	0[20]	1	Dane realizatorów projektów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba powstałych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	1.4 2.6	0[21]	6	Dane inwestorów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków na obszarze rewitalizacji	1.2 1.3	0[22]	14	Dane inwestorów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Powierzchnia obszarów (przestrzeni otwartych) objętych rewitalizacją (m^2)	1.4	0[23]	33 201	Dane inwestorów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych na obszarze rewitalizacji (km)	1.4 2.6	17,5	21,5	Dane inwestorów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba zamontowanych kamer monitoringu miejskiego (szt.)	2.5	8	13	Dane inwestorów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba zamontowanych stacji pomiaru jakości powietrza na obszarach rewitalizacji (szt.)	1.3	0[24]	1	Dane inwestorów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba kampanii/wydarzeń propagujących postawy pro środowiskowe (szt./rok)	1	7	21	Dane organizatorów pozyskane w ramach

[18] Zastosowany wskaźnik wynika z RPO WM 14-20. Jego wartość bazowa wynosi „zero" ponieważ na poziomie produktu dojdzie do wyremontowania obiektów, które dotychczas ulegały znacznej degradacji. Należy jednocześnie podkreślić, iż w Mieście Józefowie dotychczas nie realizowano projektów rewitalizacyjnych (o czym traktuje właściwy fragment niniejszego PR dotyczący komplementarności międzyokresowej).

[19] Wskaźnik posiada zerową wartość bazową ponieważ dotyczy inwestycji, które będą realizowane w przyszłości – dotychczasowe działania/inwestycje o zbliżonym charakterze nie były ewidencjonowane.

[20] Wskaźnik posiada zerową wartość bazową ponieważ dotyczy inwestycji, które będą realizowane w przyszłości – dotychczasowe działania/inwestycje o zbliżonym charakterze nie były ewidencjonowane.

[21] Wskaźnik posiada zerową wartość bazową ponieważ dotyczy inwestycji, które będą realizowane w przyszłości – dotychczasowe działania/inwestycje o zbliżonym charakterze nie były ewidencjonowane.

[22] Wskaźnik posiada zerową wartość bazową ponieważ dotyczy inwestycji, które będą realizowane w przyszłości – dotychczasowe działania/inwestycje o zbliżonym charakterze nie były ewidencjonowane.

[23] Wskaźnik posiada zerową wartość bazową, ponieważ prowadzone (dotychczas) w mieście działania upiększające i/lub pielęgnujące przestrzenie publiczne nie były ewidencjonowane, ani też klasyfikowane w kategoriach rewitalizacji.

[24] W Mieście Józefowie nie istnieje żadna stacja pomiaru jakości powietrza, a jest to niezbędny element infrastruktury, który będzie umożliwiał precyzyjną weryfikację zanieczyszczeń.

					monitoringu PR
	Liczba wydarzeń aktywizujących/integrujących mieszkańców miasta (szt./rok)	3	3 960	4 400	Dane organizatorów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba wydarzeń (oferty) wzmacniających rozwój dzieci i młodzieży (szt./rok)	2.3	209	220	Dane organizatorów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba wydarzeń (oferty) z zakresu wsparcia rozwoju zawodowego (szt./rok)	2.1	45	50	Dane organizatorów pozyskane w ramach monitoringu PR
Wskaźniki rezultatu	Liczba korzystających z oferty świadczonej w odrestaurowanych/wybudowanych obiektach (parytet: 33% mieszkańców podobszarów rewitalizacji) os./rok	1.1 2.1 2.2 2.3 2.6	0[25]	6 750	Dane realizatorów projektów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba osób nowozatrudnionych w odrestaurowanych obiektach	2.1	0[26]	9	Dane realizatorów projektów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba użytkowników wyremontowanych budynków (mieszkalnych) po zakończeniu projektu (os.)	1.2	232[27]	232	Dane inwestorów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba odbiorców kampanii/wydarzeń propagujących postawy prośrodowiskowe (szt.)	1.3 1.4	15 666	47 000	Dane realizatorów projektów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba uczestników wydarzeń aktywizujących/integrujących (parytet: 33% mieszkańców podobszarów rewitalizacji), (os./rok)	2.2 2.4	6 860	7 000	Dane realizatorów projektów pozyskane w ramach monitoringu PR
	Liczba uczestników oferty wsparcia rozwoju dzieci i młodzieży (parytet: 33% mieszkańców podobszarów rewitalizacji), (os./rok)	2.3	5 225	5 500	Dane SP
	Liczba wolontariuszy działających w obszarze pomocy społecznej i/lub kultury i integracji (os./rok)	2.4	0[28]	20	Ocena zasobów pomocy społecznej (MOPS) i/lub dane realizatorów projektów
Wskaźniki oddziaływania	Udział (%) energii zaoszczędzonej w obiektach poddanych modernizacji (w stosunku do okresu przed podjęciem inwestycji)	1.3	0[29]	20%	Dane pozyskane od inwestorów
	Efekt energetyczny – zużycie energii w budynkach użyteczności publicznej (MWh/rok)	1.3	7 521,8	7260,2	Plan gospodarki niskoemisyjnej (monitoring)

[25] Wskaźnik bazowy posiada wartość zerową ze względu na fakt, iż przedmiotowa oferta pojawi się w obiektach, które dotychczas pełniły inne funkcje – nie była tam realizowana oferta skierowana do mieszkańców, nie były one użytkowane (ze względu na zły stan techniczny budynków) lub nie istniały (jak w przypadku obiektu, który dopiero zostanie wybudowany).

[26] Zerowa wartość bazowa znajduje swoje uzasadnienie w fakcie, iż wskaźnik dotyczy stanowisk pracy, które zostaną utworzone w przyszłości – funkcjonujących w obiektach które powstaną w przyszłości.

[27] Liczba użytkowników nie ulegnie zmianie – poprawią się warunki zamieszkania mieszkańców tych obiektów.

[28] Zaproponowana wartość odzwierciedla dane gromadzone w ramach Oceny zasobów pomocy społecznej MOPS.

[29] Wartość zerowa wskaźnika bazowego odzwierciedla specyfikę podejmowanych inwestycji – każdy obiekt poddany zabiegom remontowym/termomodernizacyjnym itp. posiada sobie właściwe parametry energetyczne, których nie da się ująć w zbiorczym wskaźniku.

	Efekt energetyczny – zużycie energii w sektorze mieszkalnym (MWh/rok)	1.2 1.3	126 641,4	122 950,1	Plan gospodarki niskoemisyjnej (monitoring)
	Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia (kg)	1.3	338 982	169 491	UM (monitoring Programu Usuwania Azbestu dla Miasta Józefowa)
	Wskaźnik deprywacji lokalnej[30] (saldo -5%)	2.1 2.4 2.5	26,52	21,52	Ocena zasobów pomocy społecznej (MOPS)
	Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej[31] (saldo -15%)	2.1 2.4	42	35	Ocena zasobów pomocy społecznej (MOPS)
	Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców (saldo -0,2 pp.)	2.1 2.4	1,70	1,5	PUP+ badania własne
	Poziom przedsiębiorczości na 1000 mieszkańców (saldo +10 pp.)	2.1 2.4	133,51	143,51	GUS + badania własne
	Poziom przestępczości na 1000 mieszkańców (saldo -10%)	2.5	31,25	28,18	Komenda Policji w Józefowie
	Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych na 1000 mieszkańców (saldo +30%)	2.1 2.2 2.3 2.4	1,98	2,64	Badania własne
	Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty (saldo +2,5%)	2.3	82,53	84,59	Badania własne
	Średni wynik egzaminu gimnazjalnego (saldo +2,5%)	2.3	69,32	71,05	Badania własne
	Liczba NGO na 1000 mieszkańców (saldo +30%)	2.1 2.4 2.6	1,52	2,02	GUS + badania własne

6.3. Mechanizmy włączania mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Proces oraz mechanizmy włączania mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy rewitalizacji w proces przygotowania rewitalizacji został opisany w części wprowadzającej PR. Uspołecznianie procesu wdrażania i oceny PR częściowo zostało opisane w rozdziałach dotyczących zarządzania PR oraz monitoringu i oceny.

Włączanie mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces wdrażania PR zostanie zapewnione poprzez:

1. **Realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych** przez sektor społeczny i/lub gospodarczy.
2. Funkcjonowanie **Zespołu ds. Rewitalizacji**, o reprezentatywnym składzie, która będzie organizacyjnym łącznikiem między organami gminy a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji.

[30] Wskaźnik deprywacji lokalnej = liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców.

[31] Procentowy udział osób korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców.

3. Organizację **konsultacji społecznych** w ważnych kwestiach dotyczących wdrażania PR (np. w sytuacji aktualizacji programu).
4. Wsparcie zawiązywania **partnerstw projektowych** integrujących sektory.
5. Prowadzenie **aktywnej polityki informacyjnej** promującej potencjalne źródła finansowania rewitalizacji oraz efektów podejmowanych działań rewitalizacyjnych.
6. Aktywizację sektora społecznego poprzez ujęcie **rewitalizacji w rocznych programach współpracy z organizacjami pozarządowymi.**

Spis Tabel

Tab. 1 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie mieszkańców [%]. 21
Tab. 2 Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2013-2015 dla województwa mazowieckiego, powiatu otwockiego i miasta Józefowa [%]. 21
Tab. 3 Osoby pracujące na 1000 ludności w latach 2013-2015 [‰]. 24
Tab. 4 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2012 – 2014 [zł]. 24
Tab. 5 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013 – 2014 [%]. 24
Tab. 6 Przestępstwa stwierdzone przez Policję w latach 2013-2015. 25
Tab. 7 Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2013 - 2015 [%]. 28
Tab. 8 Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w gminach i powiecie otwockim oraz województwie mazowieckim w 2016 roku [%]. 28
Tab. 9 Wyniki egzaminu gimnazjalnego w gminach i powiecie otwockim oraz województwie mazowieckim w 2016 r. [%] 28
Tab. 10 Liczba imprez organizowanych przez samorządowe instytucje kultury i ich uczestników. 31
Tab. 11 Koła i kluby oraz ich członkowie zorganizowane przy samorządowych instytucjach kultury. 32
Tab. 12 Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2013 – 2014. 33
Tab. 13 Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2013 – 2015 [%]. 33
Tab. 14 Wykreślone podmioty gospodarcze w rejestrze REGON 34
w latach 2013 – 2015 [%]. 34
Tab. 15 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym 34
w latach 2013 – 2015 [%]. 34
Tab. 16 Porównanie wyników pomiaru stężeń wybranych substancji w 2015 r. (stacja pomiarowa w Otwocku, ul. Brzozowa) z poziomem dopuszczalnym. 35
Tab. 17 Lista form ochrony przyrody zlokalizowanych na terenie miasta Józefowa. 36
Tab. 18 Mieszkania wyposażone w instalacje w stosunku do ogółu mieszkań [%]. 42
Tab. 19 Podsumowanie wskaźników delimitacyjnych. 44
Tab. 20 Matryca powiązań problemów i potrzeb rewitalizacyjnych z wyznaczonymi celami i kierunkami działania 52
Tab. 21 Przedsięwzięcia uzupełniające rekomendowane do realizacji z ramach Programu Rewitalizacji Miasta Józefowa na lata 2016-2023. 84
Tab. 22. Matryca powiązań projektów rewitalizacyjnych oraz pakietów przedsięwzięć z potrzebami rewitalizacyjnymi i z wyznaczonymi celami i kierunkami działania 85
Tab. 23 Indykatywne ramy finansowe realizacji projektów głównych 89
Tab. 24 Struktura instytucjonalna zarządzania PR 95
Tab. 25 Działania podejmowane na etapie wdrażania oraz oceny realizacji PR, z uwzględnieniem udziału interesariuszy. 96
Tab. 26 Ramowy harmonogram realizacji PR 98
Tab. 27. Lista wskaźników realizacji programu rewitalizacji. 101

Spis rycin

Rys. 1 Piramida demograficzna dla miasta Józefów w 2014 roku. 20
Rys. 2 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2013-2015 ogółem oraz z uwzględnieniem wybranych powodów przyznania świadczeń 23
Rys. 3 Kategorie przestępstw stwierdzonych przez Policję w powiecie otwockim w 2015 roku. 26
Rys. 4 Liczba Niebieskich kart i interwencji domowych w latach 2013-2015 w Józefowie. 27
Rys. 5 Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności. 38
Rys. 6 Sieć wodociągowa w Józefowie (stan: maj 2016 r.). 38
Rys. 8 Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności. 39
Rys. 9 Sieć kanalizacyjna w Józefowie (stan: maj 2016 r.). 39
Rys. 10 Długość sieci kanalizacyjnej w stosunku do długości sieci wodociągowej. 40
Rys. 11 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności. 41
Rys. 12 Obszar zdegradowany w obrębie miasta Józefowa. 46
Rys. 13 Obszary rewitalizacji w obrębie miasta Józefowa 47
Ryc. 14: Proces wdrażania PR w cyklu rocznym 97